

Na Farongoe Lea Ne Sa Luk Nia Kedea

Sa Luk te wane kwaigurai ne nia saitamana 'asiana kedelana buko lea ki. Sa Luk nao lau na fafurongo sa Jesus Christ kada sa Jesus mauri, ma nia nao lau ta Jiu, ma na fatae nia ne Grik. Suifatai nia fi kedea na buko ne, kada 'oro ki nia to fainia sa Paul na lifurongo. Ana tani kada laugo, nia leka 'i Jerusalem fua adalae to'ona kula ne ru ki fuli ana kada sa Jesus. 'I burina nia ka fi kedea buko ne. Nia ka kedea lau ta buko sulia te ne lifurongo ki kera sasia, ne kera saea ana raoe lifurongo ki.

Sa Luk kedea buko ne fuana wane baita sa Tiofilas. Sui boroi 'ana ka 'urinai, nia kedea laugo fuana wane 'oro ne kera nao lau wane Jiu ki, sae kera kai saitamana idumilana. Sa Luk kedea buko ne laugo fuana fatailana na Farongoe Lea sulia sa Jesus nia ru mamana 'asiana. Ma nia doria kai fatai madakwa ana ne sa Jesus leka mai fuana famaurilana wane ki tafau laona molagali. Tani ru ne sa Luk nia kedea sulia ki ne, sa Jesus nia manata baita ana keni ki, ma nia ka nonimabe fua 'afilana wane ta'a ki, ma wane siofa ki.

Na ru talingai ki laona buko ne:

Futalana ma baitalana sa Jesus, ma sa Jon wane ni

Siuabu 1:1-2:52

'I naona sa Jesus ka fi safalia raoe nia 3:1-4:13

Sa Jesus fulia raoe nia 'i Galili 4:14-9:50

Sa Jesus leka ka dao 'i Jerusalem 9:51-19:27

Wiki 'isi sa Jesus to 'i Jerusalem 19:28-21:38

Sa Jesus mae ma ka mauri falu lau 22:1-24:53

¹ Tiofilas 'ae, na wane 'oro ki kera kekede sulia ru ki tafau ne sa Jesus nia fulida safitamalu. ² Kera kedea ru ne kalu rongoa fasia na wane ne kera ada to'ona ru nai ki.

Ma wane ne kera ada to'ona ru nai ki ne fuli, kera ka fata laugo sulia na Farongoe Lea nai fua malu. ³ Nia ne wane baita Tiofilas, nau ku manata sulia nia 'e lea, nau ku kedea ru ne ki fuamu, sulia nau ku saitamana lea ana ru ki tafau, nia safali mai ana safalilana faoraie ne. ⁴ Ma nau ku kede sulia ru ne ki fua 'oko saitamana na mamanalana tafau ru ne kera famanata kamulu ana.

Na 'ainsel nia farongo ana fitalana sa Jon wane ni Siuabu

⁵ Ana na kada sa Herod nia kingi ana bali lofaa 'i Jiudea, te fataabu ne satana sa Sekaraea nia to laugo kada nai, ma nia ana fikute fataabu fuana folae sulia sa Abaeja. Na 'afe nia ni Elisabet nia leka laugo mai ana kwalafa fataabu ki ne kera safali mai ana sa Eron, wanefuta sa Moses. ⁶ Na abuloladaro 'e 'o'olo 'i maana God, sulia keroa ro lea 'asiana sulia na taki God ki fainia na faoraie talingai nia ki. ⁷ Boroï ma te ru go ne, nao keroa si to ana ta wele, sulia ni Elisabet nia 'aba'ato. Ma nia fainia arai nia sa Sekaraea boroï, keroa ngwaro na.

⁸ Te maedangi sa Sekaraea nia leka laona Beu Abu God, sulia kada nai, nia kada fuana fikute fataabu sa Sekaraea, fua ka sasia na raoe fataabu ki. ⁹ Na falafala ana fataabu ki fuana fililana ta fataabu lau fuana sungilana 'ai moko lea, ne nia 'uri: Kera 'ui 'ania ru dia daisi fuana fililana sa ti lau ne kai sasia raoe fataabu fuana sungilana 'ai moko lea fafona fulifue laona Beu Abu God. Ana kada nai, kera ka filia sa Sekaraea, ma nia ka ru 'i laona Beu Abu, ¹⁰ ma na wane 'oro ne kera to 'i maa ki, kera ka foa ana kada nia sungia na 'ai moko lea nai. ¹¹ Ma te 'ainsel God ka fatai fuana, nia 'e uu 'i bali 'o'olo ana fulifue nai. ¹² Kada sa Sekaraea nia 'e ada to'ona na 'ainsel nai, nia 'e tona ma ka mau 'asiana. ¹³ Boroï ma, na 'ainsel nai ka fata 'uri fuana, "Sekaraea, nao 'oe si mau lau! God nia 'e rongoa na folae 'oe, ma na 'afe 'oe ni Elisabet kai fafuta te welewane. Ma 'oko fasata ana sa Jon. ¹⁴ 'Oe kai eele 'asiana, ma na wane 'oro ki laugo, kera ka eele ana kada ne nia kai futa mai

ana! ¹⁵ Sulia nia na wane talingai 'i naona God. Nao nia si kufia ta waeni naoma ta ru ni kufilana ne nikila. Ma ana kada nia fi futa mai, na Anoeru Abu ka to na fainia. ¹⁶ Nia kai olitainia mai na wane 'oro ki 'i Israel fuana God kera. ¹⁷ Ma nia ne kai eta na mai 'i naona na 'Aofia, ma nia kai nikila dia sa Elaeja na profet. Sa tifaida ne kera olisusu, nia kai fikuda lau, fuana maa ki, ma na wele kera ki, kera kai kwaimani fuada kwailiu. Ma nia kai talana manatana na wane aburongo ki, fua kera ka manata 'o'olo. Ma nia ne kai sasi akau ana na wane ki fuana 'Aofia, fua kera ka makwalia na daolana mai.”

¹⁸ Sui, sa Sekaraea ka fata 'uri fuana 'ainsel nai, “Nau kai saitamana 'uta ana mamanalana ru nai? Sulia nau fainia 'afe nau, karo ngwaro tafau na.”

¹⁹ Ma na 'ainsel ka olisia ka fata 'uri, “Nau sa Gebriel ne nau ku to fainia God sulia dangi ki tafau. Ma God na ne odu nau mai, fua nau ku fata fai 'oe, ma nau ku farongo 'oe ana na farongoe lea ne. ²⁰ Na farongoe ne nau fata fuamu, 'oe kai ada to'ona na mamanalana ana kada ne God nia alangai fuana ru ne ka fuli ana. Ma sulia 'oe si famamana ana fatalaku, na ngidumu kai kulu, ma nao 'oe si fata tafa leka ka dao ana kada ne ru ne nau ku eta fata ana 'i nao fuamu ka mamana.”

²¹ Ana kada nai na wane ne kera to makwalia sa Sekaraea ki, kera ka kwele 'asiana, sulia nia 'e to tau mai 'i laona Beu Abu. ²² Ma kada sa Sekaraea nia leka mai 'i maa siana wane nai ki, na ngiduna 'e ato na, ma nao nia si fata na fainia na wane nai ki. 'Urinai go na wane ki tafau, kera ka manata na 'uri, “Mamana 'asiana, alamia nia 'e ada to'ona ta fataie 'i laona Beu Abu.” Sulia ne ngiduna nia ato na, ma nia ka fata go ana 'abana fuana wane ki.

²³ Ma na kada nia ki fuana raolae laona Beu Abu God 'e suina, sa Sekaraea ka fi oli lau 'uria lume nia. ²⁴ Ma nao nia si tau go 'i burina, na 'afe nia ni Elisabet ka iana na, ma sulia lima madame ki, nia si liliu na 'i maa fasia lume kera, ²⁵ ma nia ka fata 'uri, “Kada ne, God nia 'e 'adomi nau

na, ma ka lafu nau na fasia 'ekelae be nau ku to mai laona 'ana 'aba'atolae 'i maana wane 'oro ki."

Na 'aincel nia 'e farongo ana fitalana sa Jesus

²⁶ Kada ni Elisabet 'e iana ka to na sulia ono madame ki, God ka kwatea mai 'aincel Gebriel 'uria te fere laona lofaa 'i Galili ne kera saea ana 'i Nasaret. ²⁷ Nia ka ngalia mai te farongoe fuana te wele keni ne satana ni Mary, ne kera alu fafia fuana wane ne satana sa Josef fua ka adea. Sa Josef nia futa mai olitana na kwalafa sa Deved na kingi. ²⁸ Na 'aincel nia leka mai, ka fata 'uri fuana ni Mary, "Asoa lea kau! God nia to fai 'oe ka falea 'oe, ma na kwaiofeie nia fuamu ka baita!"

²⁹ Kada ni Mary 'e rongoa na fatalana 'aincel nai, nia ka manata 'abero, ma ka nani 'uria na fadalana na farongoe nai na 'aincel nia 'e saea fuana. ³⁰ Sui na 'aincel ka fata lau 'uri fuana, "Mary, nao 'oe si mau lau, sulia God nia 'e ofe 'oe. ³¹ 'Oe kai iana, ma 'oe kai fafuta te welewane, ma 'oe ka fasata ana sa Jesus. ³² Ma nia kai 'inito, ma kera ka saea ana Wele God 'i langi. God kwatea nia kai gwaungai, dia koko nia sa Deved. ³³ Ma nia kai gwaungai fuana wane Israel ki toto firi, ma na 'initoe nia nao si sui!"

³⁴ Ma ni Mary ka fata 'uri fuana 'aincel nai, "Nau ku abungai nau 'ua na mai. 'Uri ma fatae ne 'oe saea fuaku kai mamana 'uta?"

³⁵ Ma na 'aincel nai, nia olisia ka 'uri, "Na Anoeru Abu ne kai koso mai fafi 'oe, ma na nikilalae God ka to fai 'oe. Sulia ne, na Wele Abu nai, kera kai saea ana na Wele God. ³⁶ 'Oe saitamana aifuta 'oe ni Elisabet, na wane ki tafau kera saea nia 'afitai na fuana nia ka to ana ta wele. Sui boroi 'ana nia ka ngwaro, 'i ta'ena nia iana ka to na sulia ono madame ki. ³⁷ Sulia nao ta ru si 'afitai go fua God."

³⁸ Ma ni Mary ka fata 'uri, "Nau ku doria ru ne 'oe saea fuaku ki kai fuli mamana na mai fuaku, sulia nau na keni rao God." Kada ni Mary nia fata go 'urinai, na 'aincel ka leka na 'ana fasia.

Mary nia leka siana ni Elisabet

³⁹ Ana kada nai, ni Mary ka sasi akau, ma ka leka 'ali'ali na 'uria ka fere 'i tolo ana bali lofaa 'i Jiudea. ⁴⁰ Kada nia dao, nia ka ru 'i lume sa Sekaraea, ma ka fata lea fuana ni Elisabet. ⁴¹ Ma kada ni Elisabet nia rongoa na fatalana ni Mary, na wele ne nia iana ana tona ka gelogelo laona guina. Ma na Anoeru Abu ka sura ana ni Elisabet, ⁴² ma nia ka fata baita ma ka 'uri, “Na 'oilakie fuamu liufia na keni ki tafau, ma na 'oilakie laugo fuana wele ne 'oe iana ana. ⁴³ Nao nau si bobola fua ru baita ne ka fuli fuaku, fua na gaa 'Aofia nau ka leka mai fuana sualaku! ⁴⁴ Sulia kada nau ku rongoa go na fatalamu, na wele ne nau ku iana ana ka gelo na laona guiku, sulia nia eele 'asiana. ⁴⁵ Na 'oilakie fuamu sulia 'oe famamana fatalana God ne kai fuli fuamu.”

Mary nia tangoa God

⁴⁶ Ma ni Mary ka fata 'uri,
 “Na manataku 'e tangoa God, ⁴⁷ ma na mangoku nia eele sulia God ne nia famaui nau.
⁴⁸ Nau ku ngu tangoa 'aku, sulia nia manata to'oku, nau na keni ku marabibi ga 'aku, ma ku to ga 'aku fuana raolae fuana.
 Nia 'ita 'i ta'ena ka oli 'alaa, na wane ki tafau kera kai saea nau ku to ana 'oilakie baita, ⁴⁹ sulia na ru baita ki ne God nia sasia fuaku 'ana nikilalana tafau.
 Ma na satana God ka abu.
⁵⁰ Nia 'ita ka leka na mai sulia na unita wane ki tafau, nia fatainia kwaimanataie nia fuana wane ki tafau ne kera fuusi baita ana.
⁵¹ Nia taga na 'abana ne nia nikila, ma ka takalongainia na wane ne kera fata lea ada 'i talada ki.
⁵² Nia fakosoa na kingi nikila ki fasia na 'initoa kera ki, ma ka fa'initoa wane kera marabibi ki.
⁵³ Na wane kera fiolo ki, nia sangonida ana ru lea ki, ma nia ka sasia wane todaru ki ka siofa.

⁵⁴⁻⁵⁵ Nia manata to'ona na fata alangaie nia* sasia fuana koko kia ki, ma ka kwai'adomi aka na wane rao nia ki 'i Israel.

Nao nia si manata buro ana fatailana kwaimanataie nia eta fata alangai fuana sa Abraham, ma fuaka laugo na kwalafa nia ki toto firi!”

⁵⁶ Mary nia to fainia ni Elisabet sulia olu madame ki, sui nia ka fi oli 'uria fere nia.

Na fitalana sa Jon wane ni Siuabu

⁵⁷ Kada fuana ni Elisabet ka fafuta nia dao na, nia ka fafuta te welewane. ⁵⁸ Na wane kwaimani nia ki, ma na wane go ana kwalafa nia ki, kera rongoa na ru lea ne God nia sasia fuana, ma kera ka eele 'asiana fafia.

⁵⁹ Fiu maedangi ki sui burina fitalana wele nai, kera ka rosulia na falafala Jiu ki fuana 'ole 'ungelae. Ma kera ka doria fasata ana maa nia sa Sekaraea. ⁶⁰ Boro ma gaa nia olisida ka 'uri, “Nao kamulu si saea ana sataeru nena! Na satana lalau ne sa Jon.”

⁶¹ Ma na wane ki tafau kera olisia kera ka 'uri, “Nao ta wane ana kwalafa kamoro si to ana sataeru nai.”

⁶² Sui kera ka fata ana 'abada, kera ka kwatea maetoto fuana ma nia sa Sekaraea, ma kera ka ledi 'uria sataeru te ne nia doria kera kai fasata ana wele ne.

⁶³ Ma sa Sekaraea ka kwaikaru, ma ka gani 'uria ta aba ru fuana kekedelae, ma nia ka kedea ka 'uri, “Na satana wele ne, ne sa Jon.” Ma wane ki tafau kera ka kwele 'asiana. ⁶⁴ Ma ana kada nai laugo, na ngiduna sa Sekaraea ka fata tafa, ma nia ka tangoa God. ⁶⁵ Ma na wane ki tafau go ne kera oku mai senai, kera ka kwele 'asiana, ma na farongoe sulia na ru nai ki ka talofia na wane kera to 'i tolo ki, laona bali lofaa 'i Jiudea. ⁶⁶ Ma na wane ki tafau go ne kera rongoa ru nai ki, kera ka manata kalida, ma kera ka ledi 'uri, “Na wele ne kai alua ta wane 'uta ne?” Kera

* **1:54-55** fata alangaie: God eta fata fuana sa Abraham laona Jenesis 17:7.

ledi 'urinai, sulia kera saitamana na nikilalae God nia to fainia wele nai.

Sa Sekaraea nia tangoa God

⁶⁷ Ma na Anoeru Abu ka sura ana sa Sekaraea maa sa Jon. Ma sa Sekaraea ka 'ainitaloa na farongoe God ka fata 'uri,

⁶⁸ “Kulu tangoa God ne nia God ana wane Jiu ki.

Nia leka mai fuana 'afilaka na wane nia ki, ma fuana famautilaka.

⁶⁹ Nia ka kwatea mai fuaka te Wane Famauri ne nia to ana nikilalae baita, ne nia leka mai fasia kwalafa sa Deved na kingi, na wane rao God.

⁷⁰ Nia fata alangai mai fuaka ana ru ne ki, ana fatalana profet abu ki 'i nao, ⁷¹ fua nia kai famaui kia fasia na malimae kia ki ma fasia na nikilalae ana wane ne kera guisasu fuaka.

⁷² Nia ka alangai mai nia kai fatainia na kwaimanataie nia fuana koko kia ki, ma nia ka manata to'ona na alangaie abu ⁷³⁻⁷⁴ ne nia sasia fuana koko kia sa Abraham. Ma nia ne kai lafu kia fasia na malimae kia ki, fua kulu ka rao fuana ma nao kulu si mau, ⁷⁵ fua kulu ka to 'o'olo 'i maana sulia maedangi ki tafau.”

⁷⁶ Ma sa Sekaraea ka fata 'uri fuana wele nia sa Jon, “Wele nau 'ae, kera kai sae 'oe ana profet God ne 'initoa fafia ru ki tafau.

Ma 'oe eta 'i nao ana na 'Aofia, fua 'oko sasi akau ana taale nia.

⁷⁷ Ma 'oe farongoa na wane nia ki, ne kera kai too ana maurie kada God kai manatalugea ta'alaie kera ki.

⁷⁸ Sulia God kia, nia kwaimanatai 'asiana fuaka.

Dia na sato ne ra mai fainia madakwalae, ⁷⁹ Wane Famaui kia nia dao mai fasia God fainia madakwalae fuana ai ne kera to laona maerodo ana maea.

Ma nia kwai'adomi aka, ma ka talai kia 'uria na aroaroe fainia God.”

⁸⁰ Ma wele nai sa Jon ka baita ana noni, ma na manatana tafau ka nikila. Ma kada nia baita, nia ka to laona lofaa 'eke'eke,† leka ka dao ana maedangi nia fatai mai fuana wane Israel ki.

2

Sa Jesus nia futa (Matiu 1:18-25)

¹ Ana kada nai ana tu'ulana sa Jon, na kingi baita 'i Rom ne satana sa Ogastas, nia alua te taki fuana wane ana fere ki tafau ne kera to farana 'initoe nia, fua kera ka leka 'i fere koko kera ki fuana kedelana satada. ² Ma nia na etana kedea ne kera sasia kada sa Kwirinias nia gwaungai fafia lofaa 'i Siria. ³ Ma na wane ki tafau, kera ka leka fuana kedelana satada, te te wanea kai oli 'uria fere nia.

⁴ Ma sa Josef ka leka laugo mai fasia na fere nia 'i Nasaret ana lofaa 'i Galili, ma ka leka 'uria bali lofaa 'i Jiudea 'uria na mae fere sa Deved na kingi ne kera saea ana 'i Betlehem, sulia sa Josef nia na wane ana kwalafa sa Deved. ⁵ Sa Josef nia leka fuana ka kedea na satana fainia ni Mary, na keni be kera alu fafia fuana. Ma ana kada nai, ni Mary nia iana na. ⁶ Ma ana kada keroa to 'i Betlehem, nia 'e fii wele na fua fafutalae. ⁷ Ma nia ka fafuta na wele nao nia, ma ka 'afua ana maku ki, ma ka fatioa 'i laona kula ni fanga buluka ki, sulia nao na ta lume fuana keroa ka folia keroa ka to ana.

'Ainsel ki farongo ana futalana sa Jesus

⁸ Ma na wane ne kera ada sulia sipsip ki, kera to karangia laugo na fere nai, ma kera ka ada sulia na sipsip kera ki 'i laona rodo. ⁹ Ma na 'ainsel God ka fatai fuada, ma na madakwalana God ka tala fafida, ma kera ka mau 'asiana. ¹⁰ Ma na 'ainsel nai ka fata 'uri fuada, "Nao kamulu si mau lau, sulia nau ku ngalia mai farongoe lea ne nia faeelea wane ki tafau. ¹¹ 'I ta'ena na Wane Famauri

† **1:80** lofaa 'eke'eke: Ada to'ona ana Diksonari

kamulu nia futa 'i laona mae fere sa Deved 'i Betlehem, ma nia ne na Christ na 'Aofia. ¹² Ma na maetoto fua mulu nia 'uri: Mulu kai ada to'ona ta wele tu'u ne kera 'afua ana maku ki, ma nia tio ana kula fuana fangalana buluka ki.”

¹³ Tona boroi ma molee 'ainsel fasia 'i langi kera ka oku fatai lau fainia 'ainsel be, ma kera ka tangoa God kera ka 'uri,

¹⁴ “Fa'initoa ana God 'i langi.

Ma na aroaroe fuana wane ki 'i ano ne God nia eele faida.”

¹⁵ 'I burina ne 'ainsel ki kera oli na 'uria 'i langi, na wane ada sulia sipsip nai ki kera ka fata kwailiu fuada kera ka 'uri, “Kulu leka basi 'uria 'i Betlehem fua kulu ka ada to'ona na ru ne God nia fata sulia fuaka.”

¹⁶ Ma kera ka leka 'ali'ali, ma kera ka dao to'ona ni Mary fainia sa Josef, ma kera ka ada to'ona na wele tu'u ne nia tio ana kula fuana fangalana buluka ki. ¹⁷ Ma kada kera ada to'ona, kera ka fata sulia na ru ne na 'ainsel 'e saea fuada sulia na wele nai. ¹⁸ Ma na wane ki kera ka rongoa, ma kera ka kwele 'asiana ana farongoe ne kera farongo ana. ¹⁹ Ma ni Mary nia manata to'ona ru nai ki, ma ka konia laona maurilana ka tau. ²⁰ Ma na wane ne kera ada sulia sipsip ki kera ka oli, ma kera ka tangoa God fafia ru ki tafau ne kera rongoa, ma kera ka ada to'ona laugo ne nia mamana ka dia ne 'ainsel nia saea fuada.

²¹ Ma ana wiki 'i buri, kada ne kera 'ole 'unge* ana wele nai, kera ka fasata 'ana sa Jesus, na sataeru be na 'ainsel nia saea fuana ni Mary, kada nia si iana 'ua.

Kera ngalia sa Jesus 'uria laona Beu Abu

²² Ma na kada nia dao na fuana sa Josef fainia ni Mary keroa ka kwaitaboi na dia na taki be sa Moses† nia saea 'i

* **2:21** 'ole 'unge: Ada to'ona ana Diksonari † **2:22** Levitikas 12:6-8: 'I buri'ana 'afe jiu nia fafuta na wele, kera saea nia sua. 'Urainai ne nia to 'i lume sulia olu akwala ma olu maedangi ki burina 'ole 'unge ka sui, nia ka fi kwatea na afafue fuana 'Aofia.

buri'ana fafutalae. 'Urinai go, keroa ka ngalia na wele nai 'uria laona Beu Abu God 'i Jerusalem fua keroa ka kwatea fuana God, ²³ dia be kera kedea ka suina 'i laona taki God ki kera 'uri, “Na welewane nao, kera kai kwatea fuana God.”
²⁴ Keroa ka kwatea laugo na afafue 'ana ro fa kurukuru ki, naoma ta ro fa bole, dia na taki God nia doria fuana kwaitaboilana ni Mary.

²⁵ Ma ana kada nai, te wane satana sa Simion nia to 'i Jerusalem. Nia na wane lea, ma ka fosia God firi, ma ka to ni kwaimakwali 'uria kada God kai famauria na wane Israel ki. Ma na Anoeru Abu nia ka to ana, ²⁶ ma ka saea nia kai mauri leka ka dao ana kada nia kai ada to'ona na Christ ne God nia fata alangai ana fuana famaurilana wane nia ki. ²⁷ Na Anoeru Abu nia talaia sa Simion ka leka 'uria Beu Abu God, ma nia ka dao to'ona sa Josef fainia ni Mary, kada keroa ngalia mai na wele tu'u nai sa Jesus, fua keroa ka sasia na ru ki ne taki nia saea fuana sasilana.

²⁸ 'Urinai go, sa Simion ka olia na wele nai, ma ka tangoa God ka 'uri,

²⁹ “God 'ae, kada ne fata alangaie be 'oe nia mamana na. Nia ne, nau na wane rao 'oe, nau fi bobola na fuana maelae, ma nau ku eele 'asiana.

³⁰ Sulia kada nai, nau ku ada to'ona na ana maaku na wane ne 'oe kwatea mai fua ka famauria na wane ki.

³¹ Nia na wane ne 'oe sasi akau ana, fua wane ki tafau kera ka ada to'ona.

³² Wane Famauri ne, nia dia na kwesu, sulia nia 'e fatainia na kwaidoria 'oe fuana wane ne nao lau Jiu ki.

Ma nia ka fa'initoa kalu wane Jiu ki ne wane 'oe ki.”

³³ Ma na maa nia fai na gaa nia, keroa ka kwele 'asiana kada keroa rongoa ru nai ki sa Simion nia fata sulia na wele ne. ³⁴ Ma sa Simion ka falea keroa. Sui, nia ka fata 'uri fua ni Mary, na gaa nia, “Na wele ne na wele God nia filia 'ua na mai, na wane 'oro ki 'i Israel kera kai too ana maurie ana nia, ma na 'orolana laugo wane ki 'i Israel maurilada mae sulia kera si famamana nia. 'Urinai

nia ne na maetoto kai fatainia God fuana wane ki, ma 'orolana wane ki kera subutainia, ³⁵ 'urinai nia kai fatainia na manata agwalae kera ki. Mary 'ae, na kwaimanataie baita ne kai dao to'omu, ka dia ta naife ne kai toea nonimu ka fii 'asiana.”

³⁶ Ma na te gwa 'oru keni nia to laugo ana kada nai, na satana ni Ana, ma nia ta profet laugo, ma nia ka ngwaro na. Nia na wele keni sa Faniuel ana kwalafa sa Asa. Ana kada nia sari, nia 'afe ma ka to fainia arai nia sulia fiu fangali ki go, ³⁷ ma dao 'i ta'ena, nia kwalu akwala ma fai fangali ki. Nia to ga 'ana, ma ka 'idufa leka laona Beu Abu God fuana abu fangalae ma na fosilana God sulia dangi ma rodo. ³⁸ Ana kada nai laugo, nia dao to'ona sa Josef fainia ni Mary, ma ka tangoa God, ma ka fata sulia na wele nai fuana wane ki tafau ne kera to ga 'ada makwalia kada God kai famauria wane Jiu ki.

³⁹ Kada sa Josef fainia ni Mary keroa fasuia na ru ki tafau ne taki God nia saea, keroa ka oli na 'uria fere keroa 'i Nasaret, fere ne laona lofaa 'i Galili. ⁴⁰ Na wele nai nia baita mai, ma ka nikila, ma ka to ana liotoe. Ma kwaiofeie God ka to fainia.

Sa Jesus nia to laona na Beu Abu God

⁴¹ Ana fangali ki tafau, na maa sa Jesus ma gaa nia keroa leka 'uria fere baita 'i Jerusalem fuana fa dangi baita ana Fafanga ana Daofa Liue. ⁴² Ma kada sa Jesus nia dao ana akwala ma ro fangali, kera ka leka ana fafanga nai sulia na falafala kera. ⁴³ 'I burina fafanga nai nia sui, na maa nia ma gaa nia keroa ka oli na 'adaroa, ma sa Jesus ka to ga 'ana 'i Jerusalem, ma keroa si saitamana. ⁴⁴ Keroa kwaisae nia leka na fainia na okue nai, ma keroa ka leka na 'adaroa sulia fa dangi laulau nai. Sui, keroa ka fi safali 'uria nanilae 'i safitana na wanefuta keroa ki, ma na wane kwaimani keroa ki. ⁴⁵ Ma kada keroa nani, ma keroa si ada to'ona, keroa ka oli lau 'i Jerusalem fua keroa ka nani 'uria. ⁴⁶ Ma na oluna fa dangi, keroa ka fi dao to'ona laona Beu

Abu God. Nia to 'ana fainia wane famanata ana Jiu ki, ma nia ka fafarongoda, ma ka ledida sulia ru kera famanata ana. ⁴⁷ Ma na wane ki tafau ne kera rongo nia, kera ka kwele 'asiana ana saitamarue nia ma ana lulae nia ki. ⁴⁸ Ma kada sa Josef ma ni Mary keroa ada to'ona, keroa ka kwele 'asiana. Ma gaa nia ka fata 'uri fuana, “Wele nau 'ae, 'oe sasi 'uta 'amaro ne? Na maa 'oe, ma nau, karo nani mai 'uri 'oe, ma karo ka manata 'abero 'asiana.”

⁴⁹ Ma sa Jesus ka olisi keroa ka 'uri, “'Uta ne kamoro ka nani mai 'uri nau ana kula ki sui go? Tala'ana kamoro saitamana go 'amoro ne nau ku to ga 'aku 'i seki laona lume Maa nau.” ⁵⁰ 'Urainai ma keroa si saitamana go na fadalana na faoraie ne nia saea fuadaro.

⁵¹ Sui, sa Jesus ka oli fai keroa 'uria 'i Nasaret, ma ka ro na 'ana suli keroa. Ma gaa nia ka manata na sulia ru nai ki tafau sulia na kada tau. ⁵² Ma sa Jesus ka baita mai ana noni, ma na liotoe nia ka baita laugo, ma God fainia wane ki kera eele laugo fainia.

3

*Sa Jon saea wane ki kera
kai sasi akau fuana daolae to'ona na Christ
(Matiu 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)*

¹ Ana kada nai, nia dao na ana akwala ma lima fangali ne sa Taebirias nia kingi baita 'i Rom, ma sa Pontias Paelat* ka 'initoa fafia 'i Jiudea, ma sa Herod nia wane 'initoa fafia 'i Galili, ma sa Filip na wanefuta nia ka ada sulia 'i Iturea ma 'i Trakonaetis, ma sa Lisantias ka ada sulia bali lofaa 'i Abilin. ² Kada nai laugo, sa Anas fai sa Kaeafas keroa ro 'inita fataabu ki ana fere 'i Jerusalem. Ma ana kada nai, na fatalana God 'e dao mai siana sa Jon na wele sa Sekaraea, kada nia to na 'i laona bali lofaa 'eke'eke. ³ Ma

* **3:1** Pontias Paelat: Ada to'ona ana Diksonari

sa Jon ka leka ana bali lofaa kalikalia kafo 'i Jodan. Ma nia ka fata 'uri fuana wane ki, “Mulu kari abulo fasia ta'alaie kamulu ki, ma mulu siuabu, fua God ka manatalugea ta'alaie kamulu ki.”⁴ Nia dia na be sa Aesaea na profet nia kedea[☆] ka 'uri,

“Te wane nia akwa laona bali lofaa 'eke'eke ka 'uri,
‘Na 'Aofia kai dao mai!

Kamulu kai fasaga na taale fuana!

⁵ Ma mulu fafungua na oteotea ki, ma mulu faotea na kula fane ki ma fa uo ki.

Ma mulu fasaga na taale 'e'eo ki, ma mulu fadada na taale mae kilu ki.

⁶ Ma wane ki tafau kera kai ada to'ona ne God kai famaaurida.’”

⁷ Ma wane 'oro ki kera leka mai siana sa Jon fua nia ka siuabuda. Ma sa Jon ka fata 'uri fuada, “Kamulu dia go amulu kaelana baeko tolo ki! Nao nau si saea lau fua mulu ne na siuabulae kai fatafi kamulu fasia na kwaekwae God, sui boroi 'ana nao mulu si kari abulo. ⁸ Mulu sasia lalau ru ki ne nia fatainia kamulu kari abulo na fasia na abulo ta'alaie kamulu ki! Ma nao mulu si manata 'uri 'i laona liomulu, ‘Kalu na wane kalu futa mai ana kwalafa sa Abraham ne. 'Afitai ta kwaekwae fasia God ka dao to'omalū. Ma nau ku sae saga ana fua mulu, nia ngwaluda go ana fuana God ka ngalia ta gwa mae fau ana mae fau ki, ma ka saungainia ana kwalafa sa Abraham ki! ⁹ Ana kada ne, God nia sasi akau na ana kwaekwae, dia ta wane be nia dau ana ta irome, ma ka sasi akau fuana tofulana 'ai ki. Ma na 'ai ki tafau ne nao si fungu ana ta fueru 'ai lea ki, nia kai tofuda, ma ka 'ui 'anida 'i laona ere.”

¹⁰ Sui, na wane ki kera ka ledia sa Jon kera ka 'uri, “Ta te ne kalu kai sasia fua ka fatainia ne kalu kari abulo?”

¹¹ Ma nia ka olisida ka 'uri, “Dia sa ti ne nia too ana ro 'aba maku ki, nia ka kwatea na ruana maku fuana ta wane

[☆] 3:4 Aesaea 40:3-5

ne nao nia si too ana ta maku. Ma dia ta wane ne nia too ana fanga ki, nia ka tolingia.”

¹² Ma tani wane fua konilana malefo fuana takisi, kera dao laugo mai fuana siuabulae, ma kera ledi kera ka 'uri, “Wane Famanata 'ae, ta te mone ne kalu kai sasia ka fatainia ne kalu kari abulo?”

¹³ Ma sa Jon nia olisida ka 'uri, “Mulu konia go malefo ne nia bobola fainia malefo ne taki nia saea. Nao mulu si gani liufia na malefo nai.”

¹⁴ Ma tani wane ni omee kera ka ledia laugo kera ka 'uri, “Ma kalu ne, te ne kalu kai sasia ka fatainia ne kalu kari abulo?”

Ma nia ka fata 'uri fuada, “Mulu si usungailana ta wane fuana kwatelana malefo fua mulu. Ma nao mulu si fafefe ta wane. Ma mulu eele go amulu fafia na malefo ne kera foli kamulu ana.”

¹⁵ Wane ki kera kwaimakwali ana daolana mai na Christ, na wane ne God filia fua ka lafua wane nia ki, 'urinai ma kera fia 'uri, “Alamia sa Jon na ne na Christ.” ¹⁶ Boro ma sa Jon ka fata lalau 'uri fuada, “Nau ku siuabu kamulu ga 'aku ana kafo, boro ma wane ne kai dao mai nia talingai ka liufi nau. Ma nau nao si bobola fua ne nau ku lugea na tae butu nia ki. Ma nia ne kai siuabu kamulu 'ana Anoeru Abu ma 'ana ere. ¹⁷ Ma nia sasi akau na fuana ketolana wane ki tafau, ka dia ta wane be nia efoa na mege ru lea ki fasia na tataeru ki. Ma nia ka konia na mege ru lea ki laona na lume ni konirue, ma ka sungia na tataeru ki laona na ere ne nao nia si mae.”

¹⁸ Ma sa Jon ka fata sulia na Farongoe Lea fuada ana farongoe 'oro 'urinai ki, ma nia ka suraduda fua kera ka talana falafala kera ki. ¹⁹ Ma ana kada nai laugo, sa Jon ka fata nikila 'asiana fuana sa Herod, na wane ne nia gwaungai ana bali lofaa nai, sulia sa Herod nia adea ni Herodias 'afe saoana sa Filip, ma nia ka sasia na ru ta'a

'oro ki laugo. ²⁰ Ma ta ru lau ne ta'a ka liufia na ne, sa Herod, nia ngalia sa Jon, ma ka alua laona beu ni kanie.

Na siuabulae sa Jesus

(Matiu 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Ma 'i naona kada sa Jon nia to laona beu ni kanie, nia siuabua na wane 'oro ki. Sa Jesus nia leka mai, ma sa Jon ka siuabua laugo. Ma ana kada nia foa, na lofana salo ka 'ifi, ²² ma na Anoeru Abu nia koso mai fafia dia ta bole. Ma te lingeru nia talo mai fasia 'i langi ka 'uri, “‘Oe na ne wele nau ne nau ku kwaimani 'asiana amu. Nau ku eele 'asiana fai 'oe.”[☆]

Na 'isufutai sulia sa Jesus

(Matiu 1:1-17)

²³ Ana kada sa Jesus nia bobola na fainia olu akwala fangali burina futalana, nia safali ka leka kwailiu na fuana famanatalae. Ma na wane ki tafau, kera manata sae sa Jesus nia na wele sa Josef go ana. Boroi ma

Sa Josef ne nia 'e futa mai ana sa Hilae.

²⁴ Sa Hilae nia futa ana sa Matat,
sa Matat ka futa ana sa Lifae,
sa Lifae ka futa ana sa Melkae,
sa Melkae ka futa ana sa Janae,
sa Janae ka futa ana sa Josef.

²⁵ Sa Josef na wele sa Matataeas,
sa Matataeas ka futa ana sa Emos,
sa Emos ka futa ana sa Neham,
sa Neham ka futa ana sa Eslae,
sa Eslae ka futa ana sa Nagae.

²⁶ Sa Nagae ne wele sa Meata,
sa Meata ka futa ana sa Matataeas,
sa Matataeas ka futa ana sa Semein,
sa Semein ka futa ana sa Josek,
sa Josek ka futa ana sa Joda.

[☆] 3:22 Jenesis 22:2; Aesaea 42:1

²⁷ Sa Joda na wele sa Joanan,
sa Joanan ka futa ana sa Risa,
sa Risa ka futa ana sa Serababel,
sa Serababel ka futa ana sa Sialtiel,
sa Sialtiel ka futa ana sa Nirae.

²⁸ Sa Nirae na wele sa Melkae,
sa Melkae ka futa ana sa Adae,
sa Adae ka futa ana sa Kosam,
sa Kosam ka futa ana sa Elmadam,
sa Elmadam ka futa ana sa Ere.

²⁹ Sa Ere na wele sa Josua,
sa Josua ka futa ana sa Eliesa,
sa Eliesa ka futa ana sa Jorim,
sa Jorim ka futa ana sa Matat,
sa Matat ka futa ana sa Lifae.

³⁰ Sa Lifae na wele sa Simion,
sa Simion ka futa ana sa Jiuda,
sa Jiuda ka futa ana sa Josef,
sa Josef ka futa ana sa Jonam,
sa Jonam ka futa ana sa Elaeakim.

³¹ Sa Elaeakim na wele sa Melia,
sa Melia ka futa ana sa Mena,
sa Mena ka futa ana sa Matata,
sa Matata ka futa ana sa Netan,
sa Netan ka futa ana sa Deved.

³² Sa Deved na wele sa Jesi,
sa Jesi ka futa ana sa Obed,
sa Obed ka futa ana sa Boas,
sa Boas ka futa ana sa Salmon,
sa Salmon ka futa ana sa Nason.

³³ Sa Nason na wele sa Aminadab,
sa Aminadab ka futa ana sa Admin,
sa Admin ka futa ana sa Anae,
sa Anae ka futa ana sa Hesron,
sa Hesron ka futa ana sa Peres,
sa Peres ka futa ana sa Jiuda.

³⁴ Sa Jiuda na wele sa Jakob,

sa Jakob ka futa ana sa Aesak,
 sa Aesak ka futa ana sa Abraham,
 sa Abraham ka futa ana sa Tera,
 sa Tera ka futa ana sa Neho.
³⁵ Sa Neho na wele sa Sirag,
 sa Sirag ka futa ana sa Riu,
 sa Riu ka futa ana sa Pileg,
 sa Pileg ka futa ana sa Eba,
 sa Eba ka futa ana sa Sela.
³⁶ Sa Sela na wele sa Keinan,
 sa Keinan ka futa ana sa Afaksad,
 sa Afaksad ka futa ana sa Siem,
 sa Siem ka futa ana sa Noa,
 sa Noa ka futa ana sa Lamek.
³⁷ Sa Lamek na wele sa Metusala,
 sa Metusala ka futa ana sa Enok,
 sa Enok ka futa ana sa Jered,
 sa Jered ka futa ana sa Mahelalel,
 sa Mahelalel ka futa ana sa Kenan.
³⁸ Sa Kenan na wele sa Enos,
 sa Enos ka futa ana sa Set,
 sa Set ka futa ana sa Adam na wele God.

4

Sa Saetan nia ilito'ona
sa Jesus

(*Matiu 4:1-11; Mak 1:12-13*)

¹ Na Anoeru Abu nia sura ana sa Jesus, ma sa Jesus ka oli mai fasia na kafo 'i Jodan, ma na Anoeru Abu ka talaia 'uria laona bali lofaa 'eke'eke. ² Ma sa Saetan ka ilito'ona senai sulia fai akwala maedangi ki. Ma sulia maedangi nai ki, sa Jesus nao si 'ania go ta fanga, ma nia ka fiolo 'asiana na.

³ Ma sa Saetan ka fata 'uri fuana, “Dia 'oe na Wele God, 'oe fata fuana gwa fau ne fua ka alua ta lifu beret.”

⁴ Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Na Kekedee Abu nia saea, ‘Na wane nao si mauri go ana fanga taifilia.’ ”✠

⁵ Sui sa Saetan ka talaia 'uria gwauna toloa ne fane 'asiana, ma ana kada tu'u go, nia ka fatainia na fuana 'initoe ki tafau ana molagali. ⁶ Ma nia ka fata 'uri fuana sa Jesus, “Nau kai kwatea na 'initoe ne ki tafau, ma na ru lea ki tafau fuamu. Sulia na ru ne ki, na ru nau ki go tafau, ma nau ku saitamana kwatea tafau ga 'aku fuana ta wane ga 'ana ne nau ku filia. ⁷ Ma dia 'oe boruru, ma 'oe fa'inito nau, nau ku kwatea na 'initoe ne tafau go fuamu.”

⁸ Ma sa Jesus nia olisia ka 'uri, “Na Kekedee Abu nia saea, ‘Taifilia God 'oe go ne 'oe fa'initoa, ma 'oe rao fuana.’ ”✠

⁹ Sui, sa Saetan ka talaia lau 'uria na fere baita be 'i Jerusalem, ma nia ka fauua ana te kula ne nia fane 'asiana 'i langi fafona na Beu Abu God. Ma nia ka fata 'uri fuana sa Jesus, “Dia 'oe na Wele God, 'oe lofo toli 'i ano fasia 'i seki. ¹⁰ Sulia na Kekedee Abu nia saea, ‘God ne kai kwatea mai na 'ainsel nia ki, fua kera ka susuli 'oe.

¹¹ Ma kera kai sako 'oe, fuana 'aemu boroi si foto ana ta gwa fau.’ ”✠

¹² Ma sa Jesus nia olisia ka 'uri, “Na Kekedee Abu nia fata laugo 'uri, ‘Nao 'oe si ilito'ona God 'oe.’ ”✠

¹³ 'I burina sa Saetan nia ilito'ona sa Jesus 'ana ru nai ki tafau, nia ka leka na fasia sa Jesus, ma ka makwalia ta kada lea ka oli.

*Sa Jesus ka safali
ana raoe nia*

(Matiu 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Ma na nikilalae ana na Anoeru Abu nia to fainia sa Jesus, ma nia ka oli na 'uria na lofaa 'i Galili. Ma na

✠ 4:4 Diutronomi 8:3 ✠ 4:8 Diutronomi 6:13 ✠ 4:11 Psalm 91:11-12

✠ 4:12 Diutronomi 6:16

farongoe sulia ka talofia laona na bali lofaa nai tafau. ¹⁵ Ma nia ka famanata laona na beu fuana folae kera ki, ma na wane ki tafau kera ka fata lea 'ani nia.

*Na wane 'i Nasaret ki kera noni'ela ana sa Jesus
(Matiu 13:53-58; Mak 6:1-6)*

¹⁶ Sui sa Jesus ka leka 'uria 'i Nasaret, fere be nia baita mai laona. Ma ana Sabat,* na nia ka leka 'i laona na beu fuana folae sulia na falafala nia. Ma nia ka tatae fuana idumilana na Kekedee Abu, ¹⁷ ma kera ka kwatea fuana, na kekedee na profet Aesaea. Ma nia ka 'ifingia, ma ka dao to'ona kula ne sa Aesaea nia kedea ka fata 'uri,
¹⁸ “Na Anoeru ru God nia sura na aku, sulia nia fili nau fua nau ku fata sulia na Farongoe Lea fuana wane siofa ki.

Ma nia ka kwate nau mai fua nau ku 'ainitaloa fuana wane ki ne kera to 'i laona beu ni kanie, kera kai aluge.

Ma nau kai gura na wane ne maada rodo ki.

Ma nau kai lugea na wane ki ne kera mala ta'a ada ki.

¹⁹ Ma nau ku farongo ne kada nia dao na mai fua na 'Aofia ka famauria na wane nia ki.”☆

²⁰ Sui, nia ka lumia na kekedee nai, ma ka olitainia fuana wane ne nia ada sulia beu fuana folae ma ka gouru 'i ano ka famanata. Ma na wane ki tafau ne kera to 'i laona na beu fuana folae nai, kera ka bubu ngasi na fuana. ²¹ Ma nia tala'ae ka fata fuada ka 'uri, “Kekedee Abu ne, nia fuli mamana na 'i ta'ena, ana kada ne mulu rongoa nau 'e idumia kau fua mulu.”

²² Ma na wane ki tafau kera ka fata lea ana, ma kera ka kwele 'asiana sulia fatalana 'e lea. Ma kera ka fata 'uri, “Uri ma nia nao lau na wele be sa Josef ne? Ma nia saea ne nia famamana na Kekedee Abu ne.”

²³ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Nau ku saitamana kamulu kai fata 'uri fuaku, ‘Wane kwaigurai 'ae, 'oe gura

* **4:16** Sabat: Ada to'ona ana Diksonari ☆ **4:19** Aesaea 61:1-2

'oe basi talamu.' Ma kamulu kai fata laugo 'uri fuaku, "Oe sasia basi laona fere 'oe na ru be kalu rongoa 'oe sasia ki mai ana fere 'i Kapaneam.' "

²⁴ Sui sa Jesus ka fata lau 'uri, "Nau ku saea na ru mamana fua mulu, nia 'afitai fuana kera ka kwaloa na profet 'i laona fere nia talana. ²⁵ Nau ku saea fua mulu, na keni 'oro Jiu ki ne kera 'oru, kera to 'i Israel ana kada sa Elaeja nia to ana. Ma kada be na ute nao si 'aru sulia olu fangali ma ono madame ki, ma na fioloe baita ka liu laugo ana fere kia ki tafau. ²⁶ Ma God nao si kwatea lau sa Elaeja siana gwa 'oru ne kera 'i Israel ki. Boro ma nia kwatea lalau sa Elaeja siana te gwa 'oru ne nao lau keni Jiu ne nia to 'i Serefat, fere laona bali lofaa 'i Saedon. ²⁷ Ma na wane 'oro Jiu ki 'i Israel na kuu nia saungida, ana kada sa Elaesa nia profet. Ma nia nao si gura go ta wane 'ada. Taifilia go sa Neman na wane ne nao lau Jiu ne leka mai fasia lofaa 'i Siria go ne sa Elaesa nia gura."

²⁸ Ma kada kera rongoa ru nai, na wane ki tafau laona na beu fuana folae kera ka guisasu. Kera guisasu sulia ne sa Jesus saea God ne kai 'adomia lalau na wane ne nao lau Jiu ki, ma kera ka nao. ²⁹ Ma kera ka tatae, ma kera ka tara sa Jesus fasia na fere nai. Ma kera ka suikwailiu na ana 'uria gwauna fa uo ne kera saungainia na fere kera 'i fafona, fua kera ka 'ui 'ania sa Jesus 'i ano, fua nia ka mae. ³⁰ Boro ma, nia dola ga 'ana 'i safitana na okue nai, ma ka leka na 'ana fasida.

*Na wane ne anoeru
ta'a nia rufia*

(Mak 1:21-28)

³¹ Sui, sa Jesus ka leka 'uria 'i Kapaneam, ta fere ana lofaa 'i Galili. Ma ana te Sabat, nia ka famanata wane ki senai. ³² Ma na wane ne kera oku mai siana 'i laona beu fuana folae kera kwele 'asiana ana famanatalae nia ki, sulia sa Jesus nia fata ana nikilalae God. ³³ Ma te wane ne

anoeru ta'a 'e rufia, nia to laugo senai. Go nia ka akwa ka 'uri, ³⁴ “Sa Jesus wane 'i Nasaret 'ae, nau ku saitamana 'oe na Wane Abu God. Te ne 'oe doria 'oe sasia amalu? Alamia 'oe leka mai fuana fafunu lamalu 'oto ne?”

³⁵ Sa Jesus ka balufia na anoeru ta'a nai, ka 'uri, “Oe nofo 'amu, ma 'oko ru mai 'i maa fasia wane nena!” Ma na anoeru ta'a nai ka 'ui 'ania wane nai 'i ano 'i naofana okue nai, ma ka fi ru tafa na mai fasia. Ma na wane nai nao si maala go.

³⁶ Na wane ne kera oku senai ki, kera kwele 'asiana, ma kera ka ledi kwailiu ada, ma kera ka 'uri, “Na famanatalae te na ne 'uri? Wane ne nia ifulangainia na anoeru ta'a ki 'ana mamanae fainia nikilalae, ma kera ka sakatafa tafau mai 'i maa!” ³⁷ Ma na farongoe sulia sa Jesus ka talo ana fere ki tafau kalikalia bali lofaa nai.

*Sa Jesus nia gura
na wane 'oro ki*

(Matiu 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ Sui sa Jesus nia ka leka fasia na beu fuana folae ma ka leka 'i lume sa Simon. 'Urinai ma na fungo keni sa Simon, nia matai ana 'ako'akoe baita ana kada nai. Ma kera ka gania sa Jesus fua ka gura. ³⁹ 'Urinai go sa Jesus leka ka uu 'i ninimana 'ifitai keni nai, ma nia ka fi ngatafia na 'ako'akolae nai fasia. Ma na 'afe nai ka 'akwa na, ma nia ka tatae ka sasi fanga fuada.

⁴⁰ Ana kada ne sato nia su na, wane 'oro ki kera ngalia mai siana sa Jesus, na wane kwaimani kera ki ne mataie 'e'ete ki saungida. Ma sa Jesus ka alua 'abana fafida, ma ka gurada tafau. ⁴¹ Ka 'urinai lau, anoeru ta'a 'oro ki kera tafi fasia wane ki, ma kera ka akwa 'uri, “Oe na Wele God!”

Ma sa Jesus ka lui talingai ana anoeru ta'a nai ki nao kera si fata, sulia kera saitamana ka suina ne nia na Christ, na wane God nia filia fuana lafutailana wane nia ki.

*Sa Jesus nia 'ainitalo laona bali lofaa ki 'i Israel
(Mak 1:35-39)*

⁴² 'Ofodangi kada nia la na, sa Jesus nia leka fasia fere 'i Kapaneam, ka leka 'uria ta kula ne aroaro. Ma na wane ki kera ka tala'ae kera nani 'uria, ma kada kera dao to'ona, kera ka fata 'uri fuana, “'Oe si leka fasia na fere ne.”
⁴³ Boro ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “God nia kwate nau mai fuana 'ainitaloa na Farongoe Lea, 'urinai ne nau kai leka kau laona tani fere 'e'ete laugo, fua nau ku 'ainitaloa ne God kai gwaungai ana wane nia ki.”

⁴⁴ Ma sa Jesus ka 'ainitalo ana Farongoe Lea laona beu fuana folae ki ana bali lofaa ki 'i Israel.

5

Sa Jesus nia filia na fafurongo eteta nia ki (Matiu 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Ana te maedangi, sa Jesus nia uu ka famanata 'i ninimana 'osi baita 'i Galili, ma na wane 'oro ki kera faisusu mai siana fuana rongolana na fatalana God. ² Ma nia ka ada to'ona na ro baru na wane dee ki kera fasia ka to ga 'ana 'i malitakwa, ma kera ka taufia na furai kera ki.
³ Ma sa Jesus nia ka ra 'i laona baru sa Simon, ma ka saea fuana nia ka usungai tu'u kau ana fasia 'i sara. Ma sa Jesus ka to 'i laona na baru nai, ma ka inau ana famanatalana na wane ki.

⁴ Ma kada nia famanata na wane ki ka suina, nia ka fata 'uri fuana sa Simon, “Mulu usungainia lau kau na baru ne 'uria kula lola, sui kamulu ka ala 'ania na furai kamulu ki fuana deelana mai na ie ki.”

⁵ Ma sa Simon ka olisia ma ka 'uri, “Famanata 'ae, kalu rao ulafu na mai sulia rodo lalau ne, boro ma nao kalu si deea go ta ie. Boro ma sulia fatalamu, nau ku ala 'ania na furai ne ki.” ⁶ Ma kada kera ala 'ania na furai nai ki, kera ka deea na ie 'oro 'asiana, ma na furai ki karangi ka muu na. ⁷ Sui kera ka karumia mai na wane kwaimani kera ki 'i laona te baru lau, fua kera ka leka mai, kera ka kwai'adomi ada. 'Urainai kera ka dao mai, ma kera ka fafungua ro baru

nai ki ana ie leka karangi kera ka kuruu go. ⁸ Ma kada sa Simon Pita nia ada to'ona na ru nai, nia leka mai ka boruru 'i naona sa Jesus, ma ka fata 'uri, “'Aofia 'ae, leka kau 'amu fasi nau! Nau na wane ta'a 'asiana!”

⁹ Sa Simon fainia na wane ne kera to senai ki, kera ka kwele 'asiana ana ie 'oro ne kera deea. ¹⁰ Ma na ro wane ne keroa rao fainia sa Simon, ne satada sa Jemes ma sa Jon, na ro wele sa Sebedi ki, keroa ka kwele laugo. Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana sa Simon, “Nao 'oe si mau lau. 'I nao be 'oe deea ie ki, boroi ma safali 'i ta'ena ka oli 'alaa, 'oe deea lalau na wane ki fua kera ka famamana God.”

¹¹ Ma kada kera dao na 'i sara, kera ka fasia na baru ki sulia one, ma kera ka fasia ru ki tafau, ma kera ka leka na fainia sa Jesus.

Sa Jesus gura te wane kuua

(Matiu 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Ana te maedangi, sa Jesus nia to 'i laona te fere, ma te wane ne kuu nia saungia, nia to laugo senai. Kada nia ada to'ona sa Jesus, nia leka mai siana, ka boruru 'i naona, ma ka amasia ka 'uri, “'Aofia 'ae, dia 'oe nonimabe, 'oe saitamana gura nau ga 'amu.”

¹³ Sui sa Jesus ka taga kau na 'abana, ma ka samo to'ona nonina, ma ka fata 'uri, “'Iu ka, nau ku nonimabe. 'Oe mafo na.” Ma 'ali'ali burina fatae nai ki sa Jesus saea go, na kuu nai ka siki na fasia wane nai. ¹⁴ Sui sa Jesus ka fata totongai fuana wane nai ka 'uri, “Nao 'oe si farongoa lau ana ta wane ana ru ne ki. Boroi ma 'oe leka basi 'amu siana na fataabu, ma 'oe fatainia na nonimu fuana, fua nia kai saitamana ne 'oe 'akwa na. Sui 'oko kwatea na afafue 'oe dia be sa Moses nia saea fuana kwatelana, fua ka kwatea famamanae fuana wane ki tafau ne nonimu nia 'e mafo na.”

¹⁵ Nia ka 'urinai boroi 'ana, na farongoe sulia ru ne sa Jesus fulia ki, nia talofia na kula 'oro ki, ma na wane 'oro ki kera ka leka mai siana fuana rongolana famanatalae nia

ki, ma fua sa Jesus ka gurada laugo fasia na mataie kera ki.
¹⁶ Ma kada 'oro, sa Jesus nia leka fasia wane ki 'uria kula aroaro ki fuana folae.

*Sa Jesus gura na wane
 ne nonina mae*

(Matiu 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Te maedangi, kada sa Jesus nia famanata laona te lume, tani Farasi fainia wane famanata ana taki ki, kera to laugo senai. Kera leka mai fasia fere 'oro ki ana lofaa 'i Galili fainia 'i Jiudea, ma 'i Jerusalem. Ma na nikilalae God ka to fainia sa Jesus, fua nia ka gura wane ne kera matai ki. ¹⁸ Ma tani wane ngalia mai te wane ne nonina mae, kera ngalia mai 'i fafona 'ifitai. Kera ka sasi ngangata 'uria rulae lao lume fainia, fua kera ka alua 'i naona sa Jesus, fuana nia ka gura. ¹⁹ Boro ma sulia na okue nai baita 'asiana, wane kwaimani ana wane ne si bobola na fuana rulae kau 'i lume siana sa Jesus. 'Urinai kera ka ngalia wane nai, kera ka ra fainia 'i fafona lume, ma kera ka tafangia te mae kwakwa baita, kera ka fakosoa mai na wane nai 'i fafona 'ifitai nia siana sa Jesus. ²⁰ Ma kada sa Jesus nia ada saitamana na famamanae kera, nia ka fata 'uri fuana wane ne nonina mae, “Wane nau 'ae, nau ku manatalugea na ta'alae 'oe ki.”

²¹ Ma na wane famanata ana taki ki fainia Farasi ki, kera ka ngunungunu buri fuada kwailiu ma kera ka fata 'uri, “Wala 'ae! Nia saea nia ta wane 'uta ne? Nia fabolotania fainia God. Wane ki nao si manatalugea ta'alae ki. Taifilia go God ne saitamana manatalugea ta'alae ki.”

²² Sa Jesus nia saitamana manatalada, ma ka fata 'uri fuada, “Kamulu si manata lau 'urinai.”*

²³ 'Urinai go nia ka fata 'uri, “Dia nau ku fata 'uri fuana wane nonina mae ne ku 'uri, ‘Ta'alae 'oe ki, nau

* **5:22** Sa Jesus ka saitamana kera ka famamana taifilia go God ne ka gura wane ki.

ku manatalugea na, kamulu si ada to'ona go ne nia fuli. Boroi ma dia nau ku fata 'uri, 'Tatae, ma 'oko fali,' senai kamulu ka fi ada to'ona ne na nikilalae 'e nia aku fuana gurae. ²⁴ Kada nau gura wane ne, nau fatainia fua mulu ne nau, na Wele nia Wane, nau ku too ana nikilalae fuana manatalugelana na ta'alaie ki.”

Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana wane nonina mae nai, “Nau ku saea fuamu, 'oe tatae na, ngalia 'ifitai 'oe, ma 'oko leka na 'i fere 'oe.”

²⁵ Ma na wane nai, 'ali'ali nia ka tatae na 'i naoda, go nia ka ngalia 'ifitai ne nia tio 'i fafona, ma ka oli 'i fere fainia tangolae baita fuana God. ²⁶ Ma kera tafau kera ka kwele 'asiana, ma kera ka tangoa God. Ru ne kera ada to'ona kera kwele 'asiana, kera 'uri, “Iu ka, ru ni kwelea baita 'asiana ne kulu suana 'i ta'ena.”

Sa Jesus nia riisia sa Lifae

(Matiu 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Burina ru nai, sa Jesus nia leka kau 'i maa, ma ka ada to'ona sa Lifae, na wane ni konilana malefo ana takisi, nia gourue ana kula ne nia rao ana. Sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Oe leka mai fai nau.” ²⁸ Sa Lifae ka tatae, ma ka fasi buri ana ru nia ki tafau, ma ka leka fainia sa Jesus.

²⁹ Sui sa Lifae ka sasia te fafanga baita fuana sa Jesus 'i lume nia. Ma ana kada nai laugo, na wane 'oro ne kera konia malefo 'ana takisi ki fainia tani wane lau, kera fanga fainia sa Jesus. ³⁰ Tani Farasi ma wane famanata ana taki ki kera ka guisasu, ma kera ka fata 'uri fuana fafurongo sa Jesus ki, “Nia bobola fainia nia si fanga ma ka ku lau fainia wane ni konilana malefo ana takisi ma wane ta'a 'urinai ki.”

³¹ Sa Jesus nia olisida ka fata 'uri, “Wane ne nao kera si matai ki, kera si doria go ta wane kwaigurai, boroi ma wane ne kera matai ki, kera ka bobo 'uria wane kwaigurai.

³² Nau kusi leka lau mai fuana riilae 'uria wane 'o'olo ki

fua kera kai kari abulo, boroi ma na wane ne abulolada ta'a ki lalau ne, nau ku leka mai fuana riilae 'uria talalana manatalada.”

*Na ledilae sulia na
abu fangalae*

(Matiu 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Tani wane kera fata 'uri fuana sa Jesus, “Ana kada 'oro ki, na fafurongo sa Jon ki kera abu fanga fuana folae ma na fafurongo Farasi ki kera ka 'urinai laugo. Boroi ma na fafurongo 'oe ki, kera fanga ma kera ka ku ga 'ada.”

³⁴ Sa Jesus olisida ka fata 'uri, “Nia si bobola fainia tooa ne kera to ana fafanga ana araie ne kera ka abu fanga. Sulia ne, kada arai falu nia to ga 'ana 'ua faida, wane ki kera eele ga 'ada 'ua. ³⁵ Boroi ma kada ne kai dao mai, kada ne kera kai talaia na arai falu fasida. Senai, kera fi abu fanga lau, sulia ne kera kwaimanatai. Nia ne nao si bobola fua fafurongo nau ki kera ka abu fanga ga 'ada kada nau ku to 'ua faida.”

³⁶ Sui sa Jesus ka fata ana tarifulae fuada laugo 'uri, “Nia si bobola fua mulu ngali ta ngingisi maku falu fuana modelana ta maku ne nia 'ua. Dia ta wane nia sasia na ru nai, na ngingisi maku falu nai ka musia na maku 'ua nai, sulia maku falu nia lukuluku 'i burina taufilana, ma na maku falu si ada lea go fainia na maku 'ua. ³⁷ Ma mulu saitamana laugo ana, nao nia si bobola fuana ta wane ka alua na waeni falu 'i laona ngwai 'ua ana 'ungana nanigot, sulia ngwai ru 'ua nai nao si bose. Suli dia nia sasia na ru 'urinai, kada na waeni nai kai torotoro go mai, nia ka foga na ngwai ru 'ua nai, ma na waeni nai ka 'igitai, ma na ngwai ru nai ka ta'a na. ³⁸ Nia ne wane kai alua waeni falu 'i laona na ngwai ru falu ne nia saitamana kai bose.

³⁹ “Te wane ne 'idufa kufia ga 'ana waeni 'ua, nao nia si doria na waeni falu. Sulia nia fata 'uri, 'na waeni 'ua ne kufilana mamasia ka lea.’”

6

*Sa Jesus nia baita fuana Sabat**(Matiu 12:1-14; Mak 2:23-3:6)*

¹ Te Sabat, sa Jesus fainia fafurongo nia ki kera leka, ma kera ka liu folo ana te oole witi.* Ma kada kera liu ana, na fafurongo nia ki kera ka ngeda tani fueru, ma kera ka 'asa'asa laona 'abada, ma kera ka 'ania. ² Ma kada wane ana Farasi ki kera ada to'ona, kera ka fata 'uri, “Ru ne kamulu sasia nia 'oia na taki sa Moses, sulia kamulu ngeda witi ne ana Sabat, maedangi ana mamalolae.”

³ Sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Nau ku saitamana kamulu idumia sulia laona Buko Abu na ru be sa Deved na kingi nia sasia 'i nao. Ana kada nai, sa Deved fainia wane nia ki kera fiolo 'asiana, ⁴ nia ka leka 'i laona na 'O'obe Abu God, † ma na 'inita fataabu ka kwatea fuana sa Deved na beret ne kera 'auabua fuana God. Ma sa Deved ka 'ania na beret nai, ma ka kwatea laugo fuana wane nia ki, ma kera ka 'ania. Boro ma na taki kulu alamatainia fuana taifilia go na fataabu God ki ne kera saitamana 'anilana. Ma nao kulu si ada to'ona laona Buko Abu ne God nia guisasu fuana sa Deved.”☆ ⁵ Sui sa Jesus ka fata na 'uri, “Nau, na Wele nia Wane, nau ku too ana na nikilalae fuana saelana ru ki fuana wane ki kera saitamana ka sasia ga 'ada ana Sabat.”

⁶ Ma ana te Sabat laugo, sa Jesus ka leka laona beu fuana folae ma ka famanata. Ma te wane nia to laugo senai ne 'aba 'o'olo nia 'e mae. ⁷ Ma tani wane famanata ana taki ki, ma na Farasi ki, kera ka to laugo senai, ma kera ka adaada 'uria dia sa Jesus kai gura wane nai ana Sabat. Dia 'urinai, kera ka fata maana sa Jesus ana 'oilana taki God ana gurae, ru nai kera manata sulia nia dia rae. ⁸ Ma sa Jesus nia saitamana ga 'ana manatada, ma nia ka fata

* **6:1** Witi na ru kera saungainia fuana beret. † **6:4** 'O'obe Abu God: Ada to'ona ana Diksonari ☆ **6:4** 1 Samuel 21:1-6; Levitikas 24:9

'uri fuana wane ne 'abana mae, “Tatae mai, 'oko uu mai 'i naona wane ki tafau.” Ma wane nai ka tatae, ma ka leka mai siana sa Jesus. ⁹ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana Farasi ki, ma na wane famanata ana taki ki, “Nau ku ledi kamulu basi. Te ne taki kulu nia alamatainia fua kulu ka sasia ana Sabat? Nia alamatainia sasilana ru lea ki, naoma sasilana ru ta'a ki? Nia alamatainia na famautilana ta wane, naoma saungilana ta wane?” ¹⁰ Sa Jesus nia fata 'urina'i ka sui, nia ka ada kwailiu fuada, go nia ka fata 'uri fuana wane ne 'abana nia mae, “Taga na 'abamu.” Ma nia ka taga, ma na 'abana ka lea na. ¹¹ Ana kada kera suana, kera ka guisasu 'asiana, ma kera ka fata oku sulia te ne kera kai sasia ana sa Jesus.

*Sa Jesus filia na
lifurongo nia ki*

(Matiu 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Ana te kada laugo, sa Jesus ka ra 'uria gwauna fa uo fua nia ka fo. Ma laona rodo lalau nai, nia 'e fasia God. ¹³ Kada nia 'ofodangi na, nia ka saea mai fafurongo nia ki siana, ma ka filia akwala ma ro wane, ma ka saeda lifurongo ki. ¹⁴ Na satada: sa Simon ne sa Jesus fasata 'ana sa Pita, ma sa Andru na sasina, ma sa Jemes, ma sa Jon, ma sa Filip, ma sa Batolomiu, ¹⁵ ma sa Matiu, ma sa Tomas, ma sa Jemes na wele sa Alfeas, ma sa Simon te wane ana wane Jiu ki be kera doria tarilana wane Rom ki fasia 'i Israel, ¹⁶ ma sa Jiudas na wele sa Jemes, ma sa Jiudas Iskariot na wane ne nia ne kai 'olomaelana sa Jesus fuana malimae nia ki.

*Sa Jesus nia famanata ma
ka gura na wane ki*

(Matiu 4:23-25)

¹⁷ Sa Jesus nia koso mai fasia 'i gwauna uo nai fainia na akwala ma ro lifurongo nia ki, ma ka uu ana kula ote fainia na okue baita nai ne tani wane lau ana fafurongo nia ki.

Ma tani wane 'oro lau ne kera leka mai fasia bali lofaa 'i Jiudea, ma fainia fere baita 'i Jerusalem, ma na fere ki 'i Taea ma 'i Saedon ne kera to sulia asi, kera to laugo senai.

¹⁸ Kera leka mai fuana rongolana sa Jesus, ma fua sa Jesus ka gurada fasia na mataie kera ki. Ma na wane ne kera to ana anoeru ta'a ki, kera leka laugo mai, ma sa Jesus ka gurada. ¹⁹ Na wane ki tafau kera ili 'uria samolae to'ona sa Jesus, sulia na nikilalae nia leka kau fasia fuana guralana na wane ki tafau.

Elelae ma kwaimanataie
(Matiu 5:1-12)

²⁰ Sa Jesus ka ada kau fuana fafurongo nia ki ma ka fata 'uri,

“Elelae fua mulu wane ne kamulu siofa ki, sulia ne God ka gwaungai fafi kamulu.

²¹ Elelae fua mulu wane ne kamulu fiolo ana kada ne ki, sulia kamulu ne kai abusu.

Elelae fua mulu wane ne kamulu angi ana kada ne ki, sulia kamulu ne kai ngwaela.

²² Elelae fua mulu kada na wane ki kera kai famalagaigai kamulu, ma kera ka ifulangai kamulu, ma kera ka fata fali kamulu, ma ka fuusi ta'a amulu, sulia kamulu rosuli nau na Wele nia Wane.

²³ Kamulu kai eele, ma mulu ngwae sakasaka 'ana eelea baita kada ne wane ki kera kai sasi 'urinai amulu, sulia na kwaiarae baita nia makwali kamulu 'i langi. Nau ku saea ru nai sulia kera ne kai sasia laugo ru ta'a fua mulu ne koko kera ki sasia ana profet ki mai 'i nao.

²⁴ Boro ma, nia kai ta'a 'asiana fua mulu na wane ne kamulu to ana toorue ki ana kada ne, sulia totodae ne ki kamulu too ana kai sui.

²⁵ Nia kai ta'a 'asiana fua mulu na wane ne kamulu fanga abusu ki ana kada ne, sulia kamulu ne kai fiolo.

Nia kai ta'a 'asiana fua mulu na wane ne kamulu ngwaela ki ana kada ne, sulia kamulu ne kai omaee, ma mulu angi.

²⁶ Nia ta'a 'asiana fua mulu kada ne wane ki kera fata lea amulu, sulia na koko kera ki, kera sasia laugo ru nai ki fuana profet susuke ki.”

Kwaimanie fuana malimae
(*Matiu 5:38-48; 7:12a*)

²⁷ Sa Jesus nia famanata laugo ka 'uri, “Nau ku saea fua mulu na wane ne kamulu rongo sulia fatalaku, mulu kwaimani ana na malimae kamulu ki, ma mulu sasi lea fuana wane ne kera famalagaigai kamulu ki. ²⁸ Ma mulu fosia God, fua nia kai falea wane ne kera agi kamulu, ma mulu fo fuana wane ne kera sasia ru ta'a amulu. ²⁹ Ma dia ta wane ka fidalia na satemu, 'oe alamatainia nia ka fidalia lau ta bali sate. Ma dia ta wane ka ngalia na maku gwala 'oe, 'oe alamatainia nia ka ngalia laugo na maku lola 'oe fuana. ³⁰ Ma 'oe kwate fua ta wane boroi 'ana ne nia kai gania ta ru amulu. Ma dia ta wane nia ngalia ta ru ana ru 'oe ki, nao 'oe si gania lau fuana olitailana fuamu. ³¹ Ta te ne kamulu doria na wane 'e'ete ki kera kai sasia fua mulu, kamulu ka sasia laugo fuada.

³² “Ma dia kamulu kwaimani go amulu ana wane ne kera kwaimani amulu ki, nao kamulu si ngalia go ta kwaiarae. Sulia na wane ta'a ki boroi, kera kwaimani laugo ana wane ne kera kwaimani ada ki. ³³ Ma dia kamulu sasi lea go amulu fuana wane ne kera sasi lea fua mulu ki, nao kamulu si ngalia go ta kwaiarae. Sulia ne wane abulo ta'a ki boroi, kera sasi laugo 'urinai. ³⁴ Ma dia kamulu kwate ru go amulu fuana wane ne kera saitamana kera ka duua fua mulu, nao kamulu si ngalia go ta kwaiarae. Sulia ne wane abulo ta'a ki boroi, kera sasi laugo 'urinai fuana wane abulo ta'a ki, fua kera ka duua fuada. ³⁵ Boroi ma kamulu kai kwaimani ana malimae kamulu ki, ma mulu

sasi lea fuada, ma kamulu kai kwate ru ma nao kamulu si makwalia lau na duulana. Dia kamulu sasi 'urinai, kamulu ne kai ngalia na kwaiarae baita, ma na abulolamulu ne kai dia God na Maa kamulu ne nia 'inito ka tasa. Sulia God nia sasi lea fuana wane ta'a ki ma wane ne nao kera si eele fainia te ne nia sasia fuada. ³⁶Mulu kwaimanatai ana wane ki, ka dia laugo na Maa kamulu ne nia kwaimanatai amulu.

*Famanatalae sulia
ketolana ta wane
(Matiu 7:1-5)*

³⁷ “Nao kamulu si ketoa ta wane 'e'ete, fasi God ka keto kamulu laugo. Ma nao kamulu si saea na kwaekwae fuana tani wane 'e'ete, ma God nao si kwatea laugo na kwaekwae fua mulu. Mulu manatalugea wane ki, ma God kai manataluge kamulu laugo. ³⁸ Mulu kwate ru ki fuana wane ki, ma God kai kwate ru laugo fua mulu. Ma God ne kai kwatea na kwatea ne nia dia ta wane be nia fafungua ta ngwai ru ne nia nekea, leka nia ka fungu lea go ma ka fungu 'alama go. Ma God ne kai kwate fua mulu, dia laugo ne kamulu kwate fuana wane 'e'ete ki.”

Na tolana fafurongo ki

³⁹ Sa Jesus nia fata laugo sulia tarifulae fuada ka 'uri, “Ta wane ne maana 'e rodo, nia 'afitai ka talaia lau ta wane ne maana rodo. Dia nia sasi 'urinai, keroa tafau go ne kai 'asida laona kilu. ⁴⁰ Dia, na wane ne nia ka rongo ru ga 'ana, nia 'afitai ka liufia na wane ne famanata nia. Ma dia na wane rongo ru nia ka ngali tafau ru ne wane famanata nia kwate fuana ki, nia kai dia laugo na wane ne famanata nia.

⁴¹ “'Oe ko too ana ta'alaie baita ki, boroi ma 'oe ka ngatafia na 'amu ta wane ne nia to go ana ta'alaie tu'u. 'Oe ko dia ta wane ne nia ada to'ona na gegeo 'i laona na maana wanefuta, boroi ma nia si ada to'ona go na bui ano baita ne nia laona maana talana. ⁴² Ma 'oko fata 'uri fuana

wane 'e'ete, 'Oe si sasia ta ru ne nia ta'a.' Boroi ma 'oe si manata 'abero go ana ta'alaie baita ne 'oe sasia ki. 'Oe wane kwalabasa. 'Oe fasia basi na ta'alaie 'oe ki. Sui, 'oko fi bobola fuana kwai'adomilae kau ana ta wane 'e'ete fuana ta'alaie nia ki.”

Na 'ai fainia na fufue ru

(Matiu 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Sa Jesus ka fata laugo ana te tarifulae fuada ka 'uri, “Na 'ai ne nia bulao ka lea, nia 'afitai ka fungu ana fueru ta'a ki. Ka dia laugo, na 'ai ne nia bulao ka ta'a, nia 'afitai ka fungu ana na fueru lea ki. ⁴⁴ Kulu saitamana 'ai ki tafau, sulia fufue ru kera ki ne kera fungu ana. Ma nia 'afitai ta wane ka ngeda na fufuana 'ai lea fasia na 'oko ngangara. ⁴⁵ Ma na wane lea nia sasia laugo na ru lea ki sulia na manatae wane sasaolia nia. Ma na wane ta'a nia sasia laugo na ru ta'a ki sulia na manatae wane bilia nia. Na ru ne nia to 'i laona na manatana wane, nia 'e ru mai 'i maa ana fatalana.”

Fafurongo mamana

(Matiu 7:24-27)

⁴⁶ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “'Uta ne, kada kamulu fata fai nau, kamulu ka saea nau 'ana 'Aofia, boroi ma nao kamulu si sasia go sulia na ru ne nau ku saea fua mulu ki? ⁴⁷ Sa ti boroi ana ne nia leka mai siaku, ma ka rongo sulia na fatalaku, ma ka sasi sulia, nau fatainia fua mulu na fitoe nia, ma na tolana. ⁴⁸ Nia dia na wane ne nia saungainia lume nia, ma nia ka 'elia na mae funu 'ai ki ka koso lola. Aia, ma ana kada na ute ka to, ma na kafo nia igwa mai, nia 'afitai ka okosia, sulia nia saungainia lume nia 'i fafona na mae funu 'ai ki ne nia 'elida ka koso lola. ⁴⁹ Ma na wane ne nia rongoa na fatalaku, ma nao si sasi sulia, nia dia wane ne nia saungainia lume nia fafona one, nao nia si 'elia mae funu 'ai si koso lola go. Kada kafo nia igwa mai, ma ka foto ana lume nai, nia ka 'asia, ma ka takalo tafau na.”

7

Sa Jesus gura te wane rao

(Matiu 8:5-13)

¹ Kada sa Jesus nia fasuia na fatalana fuana wane ki, nia ka leka na 'uria fere 'i Kapaneam. ² Ma te wane senai, nia matai ka baita ma ka karangi mae na. Na wane nai, nia na wane rao ana te wane fanaonao ana wane ni omee ki fasia 'i Rom. Ma na wane baita nai, nia manata baita 'asiana ana na wane rao nia. ³ Ma kada ne wane baita ana omee nai nia rongoa ne sa Jesus nia dao mai, nia ka kwatea tani wane fanaonao ana Jiu ki, fua kera ka saea sa Jesus ka leka mai, fua ka gura na wane rao nia. ⁴ Kada kera dao siana sa Jesus, kera ka amasia, kera ka 'uri, “Na wane baita ana omee ne nia bobola fainia 'oe kwai'adomi ana na wane rao nia, ⁵ sulia wane baita nai nia kwaimani 'asiana fua malu Jiu ki, ma nia ka saungainia te beu fuana folae fua malu 'i seki.”

⁶ 'Urainai sa Jesus ka leka na faida. Ma kada nia dao karangia na kau na lume, na wane fanaonao nai 'i Rom ka kwatea lau kau na wane kwaimani nia ki, fua kera ka fata 'uri fuana, “Arai baita 'ae, 'oe si 'abero lau. Nau nao si bobola fua ne 'oe leka mai 'i laona lume nau. ⁷ Ma nau boroi si bobola laugo fuana lekalaie kau siamu tala'aku. 'Oe fata go mai 'amu, ma na wane ni rao nau kai 'akwa na. ⁸ Nau ku saitamana 'oe bobola ga 'amu fuana sasilana ru nai, sulia nau talaku na wane nau ku rao 'i farana na wane baita ki, ma nau ku too ana wane ni omee ki ne kera rao 'i farana na baita nau. Ma dia nau ku saea ta wane ku 'uri, “Oe leka, ma nia ka leka. Ma dia nau ku saea ta wane ku 'uri, “Oe leka mai, nia ka leka mai. Ma dia nau ku saea ta wane ni rao nau ka 'uri, “Oe sasia ru ne, nia ka sasia na.”

⁹ Ana kada sa Jesus nia rongoa ru nai, nia ka kwele 'asiana. Ma nia ka abulo, ma ka fata 'uri fuana wane ne kera leka 'i burina ki, “Nau ku saea fua mulu, nau nao si ada 'ua to'ona ta wane ne nia famamana ka 'uri, sui boroi 'ana laona 'i Israel.”

¹⁰ Ma na wane ngali farongoe nai ki, kera ka oli 'uria 'i lume na wane baita ana omee be, ma kera ka ada to'ona na wane matai be nia 'akwa na.

Sa Jesus famauria na wane ne nia mae na

¹¹ Ma nao nia si tau go 'i burina ru nai ki, sa Jesus fainia na fafurongo nia ki, ma wane 'oro ki laugo, kera leka 'uria te fere ne kera saea 'ana 'i Nein. ¹² Ma kada nia dao karangia maana na mae tafa ana na fere nai, tai wane kera ngalia mai te wane mae, ma kera ka leka na mai 'i maa. Na wane mae nai, nia na wele mutai te gwa 'oru. Ma na okue baita kera ka leka mai fainia fuana faitolilae ana. ¹³ Ma kada sa Jesus, na 'Aofia, nia ada to'ona na gwa 'oru nai, nia ka kwaimanatai 'asiana ana, ma ka fata 'uri fuana, “Oe si angi lau.” ¹⁴ Sui nia ka leka kau, ma ka samo to'ona na tatafe ne wane mae nai nia tio fafona, ma na wane ne kera ngalia wane mae nai, kera ka uu ngado. Go sa Jesus ka fata 'uri, “Wane fi baita 'ae, nau ku saea fuamu, 'oe tatae!” ¹⁵ Ma na wane fi baita be ka tatae na, ma ka safali ka fata. Ma sa Jesus ka kwatea na fuana gaa nia.

¹⁶ Ma na wane ne kera ada to'ona ru nai ki, kera ka kwele 'asiana, ma kera ka tangoa God, kera 'uri, “Te profet 'initoa nia sakatafa na mai 'i safitakulu. God nia dao na mai fuana 'afilakulu na wane nia ki.”

¹⁷ Ma na farongoe sulia sa Jesus, ka talofia na laona bali lofaa 'i Israel, ma na bali ana fere ki kalikalia laugo.

*Sa Jon wane ni Siuabu
nia kwatea ro fafurongo
nia ki siana sa Jesus
(Matiu 11:2-19)*

¹⁸ Ana kada ne fafurongo sa Jon ki kera farongo nia ana na raolana sa Jesus, sa Jon ka saea mai ro fafurongo nia ki siana, ¹⁹ ma ka eresi keroa ka leka kau siana sa Jesus, na 'Aofia, 'uria ledilana kera 'uri, “'Uri ma 'oe na ne na

Christ, wane ne kai dao mai, naoma kalu makwalia lau ta wane 'e'ete?"

²⁰ Ma ana kada keroa dao siana sa Jesus, keroa ka ledi 'uri ana, "Sa Jon wane ni Siuabu nia odu karo mai fua ledi 'oe, 'Uri ma 'oe na ne na Christ, wane ne kai dao mai, naoma kalu makwalia lau ta wane 'e'ete?"

²¹ Ma ana kada nai laugo, sa Jesus nia gura wane matai 'oro ki, ma nia ka ifulangainia na anoeru ta'a ki fasia na wane ki, ma ka gura na wane ne maada rodo ki. ²² Nia ne sa Jesus ka fata 'uri fuadaro, "Kamoro oli kau, moro ka farongoa sa Jon ana ru ne ki kamoro suana, ma kamoro ka rongoa 'i ta'ena. Wane maada rodo ki, kera ada na. Ma wane 'aeda mae ki, kera fali na. Ma na wane ne kuu nia saungida ki, kera ka mafo na. Ma wane ne alingada boko ki, kera ka rongo na. Ma wane ne kera mae ki, kera ka mauri lau. Aia, ma na Farongoe Lea, nau ku 'ainitaloa na 'ana fuana wane siofa ki. ²³ God kai falea na wane ki tafau ne nao kera si noni'ela 'ani nau, sulia na ru nau ku sasia ki."

²⁴ 'I burina na ro fafurongo sa Jon ki keroa oli na, sa Jesus ka fata sulia sa Jon fuana wane ne kera oku senai ki ka 'uri, "Ana kada kamulu leka siana sa Jon laona bali lofaa 'eke'eke, sa ti ne kamulu leka fuana adalae to'ona senai? Ta wane ne manata ruarua ka dia ga 'ana ta ngosa rade ne nia gelogelo ana kuburu? Nao! Sa Jon nia nao lau wane 'urinai. ²⁵ 'Uri ma, te ne kamulu leka fuana adalae to'ona? Ta wane ne nia 'afisia na maku ne folilana baita? Nao! Sulia wane ne kera ofi 'urinai ki, kera 'initoa, ma kera ka to 'i laona lume kingi ki. ²⁶ Kamulu farongo nau mai. Te ne kamulu leka kau fua adalae to'ona? Ta profet? Iu! Nia ta profet mamana! Ma nia liufia na profet 'i nao ki tafau. ²⁷ Sa Jon na be kera kekede sulia laona Kekedee Abu ana kada God nia fata 'uri, 'Ada basi, nau kai kwatea kau na wane ni ngali farongoe nau 'i nao amu, fua nia kai sasi

akau ana wane ki fuamu.’ ” ☆ 28 Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nau ku saea fua mulu, sa Jon nia talingai ka liufia na wane ki tafau ne kera futa mai 'i laona molagali ne. Sui ka 'urinai boroi 'ana, na wane ne kera tu'u ki laona 'Initoe God, kera talingai ka liufia sa Jon.”*

29 Wane ki tafau ne kera rongoa fatalana, ma na wane ni konilana malefo ana takisi ki boroi, kada kera rongo sulia fatalana sa Jesus, kera ka saitamana na taale God nia saga ma ka mamana, sulia kera kari abulo, ma sa Jon ka siuabu kera tafau. 30 Boroi ma ana na Farasi ki fainia wane famanata ana taki ki, sulia ne kera noni'ela ana kari abulolae ma na siuabulae ana sa Jon, kera nao si doria go na rolae sulia na kwaidorie God ne nia sasi akau ana fuada.

31 Ma sa Jesus ka fata lau 'uri fuada, “Nau ku fabolotania fua mulu wane abu famamana 'i ta'ena, kamulu dia na kaela wele 32 ne kera oku 'i maana usie ana ro okue ki. Ma te bali ada ka akwa kau fua tani wele ka 'uri, ‘Kalu ufi 'au, ma mulu si ngwae go sulia. Ma kalu ka ngufia na fa ngu sulia mae fua mulu, ma mulu si kwaimanatai go.’ 33 Kada sa Jon wane ni Siuabu nia dao mai, nia abu fanga, ma nao si kufia ta waeni, ma kamulu ka saea sae nia too ana anoeru ta'a. 34 Sui, kada nau, na Wele nia Wane, nau ku dao mai, nau ku fanga oku, ma nau ku ku fainia wane ki, ma kamulu ka fata laugo 'uri, ‘Kamulu ada to'ona! Nia fanga baita, ma ka ku baita ana waeni, ma nia ka kwaimani fainia wane ne kera koni malefo ana takisi ki ma wane abulolada ta'a ki laugo.’ 35 Boroi ma, wane ne kera rosulia na liotoe God ki, kera fatainia ne God nia mamana.”

Sa Jesus nia laona lume sa Simon na Farasi

36 Te wane ana Farasi ki ne satana sa Simon, nia laefia sa Jesus fua ne kai fanga fainia. Ma sa Jesus ka leka 'i lume nia, ma ka egwaegwa, ma ka fanga fainia. 37 Ma te keni

☆ 7:27 Malakae 3:1 * 7:28 Sa Jesus saea ru ne sulia nao ta rae fua talingai ka liufia fatalolana ne na Christ ne kai dao mai. Na rae ne be sa Jon sasia.

abulo ta'a nia to laugo 'i laona na fere nai. Ana kada ne keni nai nia saitamana sa Jesus nia fanga 'i laona lume na Farasi nai, nia ka ngalia mai te bi ngwaingwai lea ne nia fungu ana ngwaingwai ne nia moko lea 'asiana. ³⁸ Ma nia ka ru laona lume, ka uu mai 'i burina sa Jesus karangia 'aena, ma nia ka angi, ma ka fagwinia na 'aena sa Jesus ana na kafo ana maana. Sui, nia ka usua 'aena sa Jesus ana ifuna, ma ka nono'ia. Sui nia ka 'igitainia na ngwaingwai moko lea nai 'i fafona 'aena sa Jesus.

³⁹ Ma kada ne na Farasi be nia laefia sa Jesus, nia ada to'ona na ru nai, nia ka manata 'ana 'uri, “Dia na wane ne nia na profet, nia ka saitamana abulolana keni ne nia ta'a 'asiana.”

⁴⁰ Ma sa Jesus ka saitamana na manatana na Farasi nai, ma nia ka fata 'uri fuana, “Simon 'ae! Te ru ne nau ku doria saea fuamu.”

Ma sa Simon ka 'uri, “Famanata 'ae, 'oe saea mai fuaku.”

⁴¹ Sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Ro wane ki keroa ngali langa ana malefo fasia te wane ne nia alamatainia wane ki kera ka ngali langa ana malefo nia ki. Ta wane nia ngalia lima talanga malefo ki, ma ta wane ka ngalia lima akwala malefo ki. ⁴² Ma keroa tafau go nao keroa si bobola fainia duulana malefo nai ki, ma na wane ne nia alamatainia ngali langalae fuadaro ka manatalugea na ngali langalae keroa ki tafau. 'Uri ma sa ti adaro ne nia eele ka baita fuana, ana ro wane ne nia kwatea malefo nai ki fuadaro?”

⁴³ Ma sa Simon nia olisia ka 'uri, “Nau ku kwaisae na wane ne nia ngalia malefo 'oro.”

Ma sa Jesus ka fata 'uri, “'Oe olisi saga na.” ⁴⁴ Sui sa Jesus ka abulo fuana keni nai, ma ka fata 'uri fuana sa Simon, “'Oe ada to'ona basi na keni ne. Kada nau ku ru mai laona lume 'oe, 'oe si kwatea go kafo fuaku fuana

taufilana 'aeku.† Boro ma, nia taufia 'aeku ana na kafona maana, ma ka usua ana na ifuna gwauna. ⁴⁵ Ma 'oe si kwalo nau go ana na nono'ilaku. Boro ma keni ne, nia safali ana kada be nau ku ru mai 'i lume, nia ka inau na ana nono'ilana 'aeku. ⁴⁶ Ma 'oe si ngwaingwai go na gwauku ana ta ngwaingwai. Boro ma keni ne, nia 'igitainia na ngwaingwai moko lea ne ana 'aeku. ⁴⁷ Nia ne, nau ku saea fuamu, na kwaimanie baita nia, 'e fatainia ne na garoe 'oro nia ki kera aluge tafau na. Boro ma, sa ti ne garoe nia ne kera manataluge ka tu'u, na kwaimanie nia tu'u laugo.”

⁴⁸ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana keni nai, “Nau ku manatalugea na ta'alaie 'oe ki.”

⁴⁹ Ma tani wane ne kera to senai, kera ka guisasu fuana sa Jesus, ma kera ka fata 'uri 'i safitada kwailiu, “Na wane 'uta ne nia 'e manatalugea na ta'alaie ki 'uri ro?”

⁵⁰ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana keni nai, “Oe leka na, ma nao 'Oe si manata 'abero na. God nia famaui 'oe, sulia ne 'oe famamana.”

8

Tani keni kera leka fainia sa Jesus

¹ Ma 'i burina ru nai ki, sa Jesus ka leka daraninia na lao fere tu'u ki, ma na fere baita ki, ma nia ka 'ainitalo ana na Farongoe Lea sulia 'Initoe God. Ma na akwala ma ro fafurongo nia ki, kera leka laugo fainia, ² ma tani keni laugo ne sa Jesus ifulangainia na anoeru ta'a ki, ma ka

† **7:44** Ana maedangi 'initoa ki, na wane Jiu ki 'idufa sasi go sulia na falafala ana wane Grik ki, ma na wane Rom ki, fuana tio rerelae 'ana bali maui, kera ka rere ana susu'una 'aba maui, ma kera ka fanga ana 'aba 'o'olo. 'Urainai ne ka ngwaluda fuana keni nai ka taufia 'aena. Kada kera ru mai 'i lume, kera kwatea kafo fuana wane dao ki fua kera taufia 'aeda, sulia wane ne kera 'e rufia tae butu ne kwate ma 'aeda ka rafurafua 'asiana. Kwalolana wane dao ki boro, kera nono'ia sateda, ma maedangi 'initoa ki na bi ngwaingwai ana olif moko lea ki ka 'igitainia fafona gwauda.

gura na mataie ki laugo fasida. Ma kera ne: ni Mary, keni 'i Magdala be sa Jesus nia ifulangainia na fiu anoeru ta'a ki fasia, ³ ma ni Joana, na 'afe sa Kusa na wane baita ana wane ne kera rao 'i laona na lume sa Herod na kingi, ma ni Susana, ma tani keni 'oro lau. Na keni nai ki ne kera foli ru ana malefo kera ki fuana 'afilana sa Jesus fainia fafurongo nia ki.

*Tarifula sulia wane ne takalongainia mege witi
(Matiu 13:1-9; Mak 4:1-9)*

⁴ Na wane 'oro ki kera oku mai siana sa Jesus. Kera leka mai fasia fere 'e'ete kwailiu ki tafau. Sa Jesus fata ana tarifulae fuada ka 'uri, ⁵ “Te wane nia leka ka takalongainia mege witi ki laona oole nia. Ma ana kada nia takalongainia mege witi ki, tani mege ru nia 'asia sulia na kakaloe. Ma na wane ki kera liu, ma kera ka urida, ma na no ki kera ka 'anida laugo. ⁶ Aia, tani mege ru ka 'asia fafona ano faula. Ma ana kada kera bulao mai, nia 'ali'ali go kera ka kuku na, sulia na ano nai nao nia si gwini. ⁷ Ma tani mege ru ka 'asia laugo 'i safitana na 'oko ngangara ki. Ma na 'oko nai ki kera ka bulao mai fainia na mege ru lea ki, ma ka karo fafia na witi nai ki. ⁸ Ma tani mege ru ka 'asia laugo 'i fafona ano lea, ma kera ka bulao, ma kera ka fungu ana fueru 'oro ki.”

Ma sa Jesus ka fasuia fatalana ka 'uri, “Dia ta wane doria ka saitamana lea ana ru ne ki, nia ka fafurongo lea.”

*Sa Jesus ka fata ana tarifulae ki fuana wane 'oro
(Matiu 13:10-17; Mak 4:10-12)*

⁹ Sui na fafurongo sa Jesus ki kera ka ledia 'uria na fadalana tarifulae nai, ¹⁰ ma nia ka olisida ka 'uri, “Kada sui ki, God nao si famadakwa 'ua 'uta ne nia ne kai gwaungai ana wane nia ki. Boro ma ta'ena, na madakwalae ne dao na fua mulu. Fuana ta wane lau, nau ku fata ana tarifulae ki, ma nao nau si famadakwa, fua ne,

'Kera kai ada, ma kera kai ada, boroi ma nao kera si ada to'ona te ne God sasia fuada.
Kera kai fafurongo, ma kera kai fafurongo, boroi ma nao kera si saitamana farongoe God.' ”

*Fadalana na tarifulae be
sulia na wane takalongainia mege witi
(Matiu 13:18-23; Mak 4:13-20)*

¹¹ 'Urinai, sa Jesus ka fata lau 'uri, “Na fadalana na tarifulae nai: Na mege ru, nia dia na fatalana God. ¹² Na mege ru ne kera 'asida sulia na kakaloe ki, kera dia wane ne kera rongoa fatalana God, ma sa Saetan ka leka mai ka lafua farongoe nai fasi kera. Nia ne kwate nao kera si famamana fua kera ka ngalia maurie firi. ¹³ Ma na mege 'ai ne kera 'asia 'i fafona ano ne nia faula, nia dia na wane ne kera rongoa fatalana God, ma kera ka ngalia, ma kera ka eele 'asiana. Boroi ma, fatalana God nao si lalisusu go laona maurilada. Kera ka famamana go sulia kada tu'u. Boroi ma kada ilitoe nia dao go mai, nao kera si famamana na. ¹⁴ Mege witi ne kera 'asida 'i safitana na 'oko ngangara ki, nia dia wane ne kera rongo, boroi ma kera ka manata 'abero 'ada sulia ru 'e'ete ki, dia na toorue ki, ma na eelea 'o'oni laona molagali ne nia susida. Nia ne nia sasia kera si too ana ta fueru lea laona maurilada. ¹⁵ Na mege ru ne kera 'asida 'i fafona na ano ne nia lea, nia dia wane ne kera rongoa fatalana God ma kera ka konia laona manata wane 'o'olo ma ka lea. Ma kera ka susute ana fitoe fuana sasilana raoe 'oro lea ki.”

*Mulu rongoa ma mulu
rosulia fatalana God
(Mak 4:21-25)*

¹⁶ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nao ta wane si fasarua na fa kwesu, ma ka alua ga 'ana 'i farana ta tiu naoma ta 'ifitai.

Boroi ma nia kai alua 'i fulina, fuana wane ne nia ru mai 'i lume nia kai ada to'ona.

¹⁷ “Nia ka 'urinai laugo ana na ta ru ne nia to agwa 'ana kada ne, ta maedangi nia kai sakatafa tafau mai. Ma tani farongoe ne kera sufafia, nia kai ra tafa tafau mai 'i maa.

¹⁸ “Nia ne mulu fafurongo lea, sulia God ne kai kwate tatakolae ana liotoe fua mulu, sulia dia kamulu rosulia na famanatalae nau ki. Sa ti boroi 'ana ne nia to ana ta madakwalae tu'u sulia 'Initoe God, God kai lado gwauna fuana. Boroi ma sa ti ne nao si rosulia famanatalae ne ki, ta madakwalae tu'u boroi 'ana ne nia kwaisae nia to ana sulia 'Initoe God, God kai olitainia fasia.”

*Toa mamana sa Jesus ne wane ne kera rosulia God
(Matiu 12:46-50; Mak 3:31-35)*

¹⁹ 'I burina, gaa sa Jesus fainia na sasina ki, kera dao mai, ma kera ka doria adalae to'ona, boroi ma nia 'afitai fuada fua 'idu karangilana, sulia na wane 'oro ki kera oku kalia sa Jesus ana kada nai. ²⁰ Ma te wane 'i laona okue nai ka fata 'uri fuana sa Jesus, “Gaa 'oe fai sasimu ki, kera uu mai 'i maa, ma kera doria ada to'omu.”

²¹ Sa Jesus ka fata 'uri fuada tafau, “Sa tifaida ne kera rongo, ma kera ka rosulia fatalana God, kera na ne gaa nau ki, ma na wanefuta nau ki.”

*Sa Jesus nia balufia na kuburu ma na nanafo
(Matiu 8:23-27; Mak 4:35-41)*

²² Te kada, sa Jesus fainia na fafurongo nia ki, kera tae 'i laona ta baru, ma nia ka fata 'uri fuada, “Kulu tofolo basi 'uria bali 'osi loko.” Ma kera ka tala'ae, kera ka tofolo na. ²³ Ma kada kera leka na kau, sa Jesus ka maleu 'ana. Ana kada nai go, na kuburu baita nia tae mai, ma na nanafo ki ka magara na mai laona na baru nai, ma na baru nai karangi kai kuruu na. ²⁴ Fafurongo nia ki kera ka faada sa Jesus kera ka 'uri, “Wane baita 'ae! Kulu karangi mae na!”

Sui sa Jesus ka tatae ka balufia na kuburu ma nanafo ne magara na, ma kera ka rosulia, ma na 'osi ka fola na. ²⁵ Sui sa Jesus ka balufia fafurongo nia ki ka 'uri, “'Uta ne kamulu si famamana nau?”

Ma kera ka kwele, ma kera ka mau, ma kera ka ledi kera kwailiu kera 'uri, “Wane 'uta na ne ro? Nia fata talingai go, ma na kuburu fainia nanafo baita ki boroi, kera ka ro na sulia.”

*Sa Jesus gura te wane
ne to ana anoeru ta'a
(Matiu 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ Sui sa Jesus fainia fafurongo nia ki, kera ka tofola laona 'osi ne leka ka dao ana bali lofaa 'i Gerasa, ana bali 'osi ne tio kau bali loko fasia lofaa 'i Galili. ²⁷ Ana kada sa Jesus nia koso 'i sara fasia baru, nia ka dao to'ona te wane fasia kula nai. Na wane nai, na anoeru ta'a ki kera to fainia, ma nia ka todadara ga 'ana sulia kada tau na mai, ma nao nia si to laugo 'i laona ta lume. Boroi ma nia to ga 'ana 'i laona na faoda fuana alulana ana wane mae ki. ²⁸⁻²⁹ Ana kada 'oro suina mai, kera kani fafia ro 'aena ki ma 'abana laugo, ma kera ka alua wane fuana fololae 'usia. Boroi ma, nia ka musia ga 'ana na seni nai ki, ma na anoeru ta'a nai ki kera ka taria na kau 'uria laona bali lofaa 'eke'eke.

Ma kada nia ada to'ona go sa Jesus, nia ka akwa baita, ma ka boruru na 'i maana 'aena sa Jesus. Sa Jesus nia fata 'uri fuana, “Anoeru ta'a ne, 'oe ru mai 'i maa fasia na wane ne.”

Ma wane nai ka akwa 'uri, “Jesus 'ae, 'oe Wele God ne nikila 'asiana! Te ne 'oe doria 'oe sasia 'aku? Nau ku gani 'oe, 'oe si kwatea ta kwaekwae fuaku.”

³⁰ Sa Jesus ka ledia, “Satamu sa ti?”

Ma nia ka olisia ka 'uri, “Sataku sa Legini.” Nia fata 'urinai sulia na anoeru ta'a 'oro 'asiana ne kera rufia. ³¹ Na anoeru ta'a nai ki kera ka 'ingoa sa Jesus fua ne nia

si eresida fua laona kiluliu ne nao 'ana ta suilae fuana kwaekwae.

³² Ma na boso 'oro ki, kera fanga 'ada 'i raofaie ana fa uo ne karangi laugo ana kula nai. Ma na anoeru ta'a nai ki, kera ka gania sa Jesus fua kera ka rufia 'ada na boso nai ki. Ma sa Jesus ka ala'ania. ³³ Kera ru mai 'i maa fasia na wane be, ma kera ka rufia na boso be ki tafau. Na boso be ki, kera ka lae ana obaraoe 'ato nai 'uria laona 'osi, ma kera ka ku, ma kera ka mae tafau na.

³⁴ Ana kada wane ne kera ada sulia 'oko boso nai kera ada to'ona ru nai, kera ka tafi, ma kera ka farongo ana laona fere nai ma na fere tu'u kalikalia ki laugo. ³⁵ Na wane ki ne kera rongoa, kera ka leka mai fuana adalae to'ona ru ne nia fuli. Ma ana kada kera dao mai siana sa Jesus, kera ka ada to'ona na wane nai ne anoeru ta'a nia leka na fasia, ma nia ka gouru na 'ana 'i maana 'aena sa Jesus, ma nia ka ofi na, ma nia ka manata saga na. Ma kera tafau kera ka mau. ³⁶ Ma wane ki kera ada to'ona kada ne sa Jesus nia ifulangainia na anoeru ta'a nai ki fasia na wane nai, kera ka fata na sulia fuana wane ne oku mai ki. ³⁷ Sui wane ki tafau ne kera to ana bali lofaa nai, kera saea fuana sa Jesus fua ka leka fasida, sulia kera mau 'asiana. Sui sa Jesus ka ra na 'i laona baru ka sasi akau na fuana lekalae. ³⁸ Na wane be na anoeru ta'a nia leka fasia, nia ka fata 'uri fuana sa Jesus, “Oe alamatainia nau fua nau leka fai 'oe.”

Boroi ma sa Jesus ka odua kau, ka fata 'uri fuana, ³⁹ “Oe oli 'amu 'i fere 'oe, ma 'oko farongo 'ana ru ne God nia fulia fuamu ki.” Sui, na wane nai ka oli na 'uria fere nia, ma ka fata na sulia ru ne sa Jesus nia fulia fuana ki.

*Sa Jesus gura ro keni ki
(Matiu 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Sui, ana kada sa Jesus nia oli lau mai fasia bali 'osi loko, wane ki kera makwalia, ma kera ka eele 'asiana fuana adalae to'ona. ⁴¹ Ma te wane ne satana sa Jaeras ka dao mai. Na wane nai nia ta wane fanaonao 'i laona beu fuana

folae. Nia leka mai ka boruru 'i 'aena sa Jesus, ma ka ledia sa Jesus fua nia ka leka fainia 'uria lume nia. ⁴² Sulia te ka sari mutai nia ne nia matai, ma ka karangi mae na. Te akwala ma ro fangali go ne nia baita mai sulia.

Ma ana kada sa Jesus nia leka fainia, na wane 'oro kera oku kalia laugo. ⁴³ Ma te keni ne gwa 'abu nia tafangia to laugo 'i senai. Na mataie ta'a nai nia saungia na sulia akwala ma ro fangali ki. Ma nia ka falia na toorue nia tafau fuana wane kwaigurai ki, boroi ma nao ta wane si gura go. ⁴⁴ Ma na keni nai ka leka mai 'i burina sa Jesus, ma ka samo to'ona kakamuna maku gwala sa Jesus, ma na gwa 'abu nai ka lalanga na fasia.

⁴⁵ Sa Jesus ka ledi ka 'uri, “Sa ti ne samo to'oku?”

Ana kada nai, na okue nai tafau kera ka tofe ga 'ada.

Ma sa Pita ka fata 'uri, “Wane baita 'ae, tooa 'oro ne kera beresi 'oe na.”

⁴⁶ Boroi ma sa Jesus ka fata 'uri, “Ta wane nia samo to'oku, sulia nau ku saitamana kada ne na nikilalae nau nia gura te wane.” ⁴⁷ Kada keni nai 'e saitamana ne nia nao si agwa na, nia ka fali mai, ma ka lelebe, ma ka mau, ma nia ka boruru 'i 'aena sa Jesus. Ma kada tooa 'oro nai kera ada fufunu fuana, nia ka farongo kera tafau sulia te ne nia samo to'ona sa Jesus, ma ka kwatea ne nia ka 'akwa 'ali'ali na. ⁴⁸ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Keni ne 'ae, God nia gura 'oe na, sulia ne 'oe 'e famamana nau. Leka na kau amu, ma nao 'oe si manata 'abero na.”

⁴⁹ Kada sa Jesus nia fata go ana 'ua, te wane nia dao na mai fasia lume sa Jaeras, ka farongoa sa Jaeras ka 'uri, “Ka sari 'oe be nia mae na. Nao 'oe si fa'aberoa lau na wane famanata.”

⁵⁰ Ma sa Jesus ka rongoa, ma ka fata 'uri fuana sa Jaeras, “Nao 'oe si mau. Dia 'oe famamana nau, na ka sari 'oe kai lea laugo.”

⁵¹ Ana kada kera dao kau 'i lume, sa Jesus ka talaia sa Pita, fainia sa Jon, ma sa Jemes fainia maa fai gaa wele nai go, kera ka ru 'i lume. Sa Jesus ka luia ta wane lau nao si leka faida 'i lume. ⁵² Ma na okue nai tafau, kera omaee, ma kera ka angisia na wele nai. Sui sa Jesus ka fata 'uri, “Kamulu si angi lau. Na wele ne nao nia si mae, boroi ma nia 'e maleu ga 'ana.”

⁵³ Ma kera ka waelasia lalau sa Jesus, sulia kera saita-mana ne wele ne nia mae mamana na. ⁵⁴ Sui sa Jesus ka dau 'i 'abana na wele nai, ma ka akwa ka 'uri, “Wele ne 'ae, tatae na!” ⁵⁵ Ma na mangona ka oli lau mai, ma nia ka tatae. Ma sa Jesus ka saea fuada fua kera ka kwatea fanga fuana. ⁵⁶ Na gaa nia fainia na maa wele nai, keroa ka kwele 'asiana ana ru nai. Sui sa Jesus ka luida nao kera si fata lau sulia ru nai ki fuana ta wane.

9

Sa Jesus odua na lifurongo nia ki fuana raoe (Matiu 10:5-15; Mak 6:7-13)

¹ Sa Jesus nia saea mai na akwala ma ro fafurongo nia ki siana. Ma nia ka kwatea na nikilalae ma na gwaungailae fuana guralana mataie ki, ma na ifulangailana anoeru ta'a ki. ² Nia ka oduda kau fuana fulangailana na 'Initoe God, ma guralana wane matai ki. ³ Ma nia ka fata 'uri fuada, “Nao kamulu si dau sulia ta ru fuana lekalae amulu. Kamulu si ngalia ta fa kubau, ma ta ngwai, ma ta fanga, ma ta malefo, ma ta ro 'aba maku fuana tatalalae. ⁴ Ma tani wane ana ta lume ne kera kwalo kamulu, mulu to babato 'i laona lume nai, leka ka dao ana kada mulu kai leka fasia na fere nai. ⁵ Dia ta wane ana ta fere ne nao kera si kwalo kamulu, mulu leka amulu fasida, ma kamulu ka tafusia gegeona ano fasia na 'aemulu dia na fabasue na fuada ne God kai keto kera, sulia kera noni'ela ana rongolana fatalana God.”

⁶ Ma na fafurongo ki kera ka leka, ma kera ka liu na ana fere ki tafau fuana 'ainitalolae na Farongoe Lea sulia God, ma fainia guralana wane ki ana kula ki tafau.

*Sa Herod nia rongoa farongoe ki sulia sa Jesus
(Matiu 14:1-12; Mak 6:14-29)*

⁷ Ma ana kada nai laugo, sa Herod Antipas na kingi 'i Galili, nia rongoa na farongoe ki sulia ru ne sa Jesus nia sasia ki. Ma na manatana ka lae kwailiu na sulia tani wane kera saea sa Jon wane ni Siuabu ne nia mauri lau, ⁸ ma tani wane lau kera ka saea ana sa Elaeja na profet, ma tani wane lau kera ka saea nia ta profet 'ua mai 'i nao ne nia tatae lau fasia na maea. ⁹ Go ma sa Herod ka fata 'uri, “Sa Jon be nau ku kwatea na wane ni omee ka siki musia na luana! Ma na wane 'uta ne kera fata sulia 'uri?” 'Urinai, ka safali na ana kada nai, sa Herod doria 'asiana adalae to'ona sa Jesus.

*Sa Jesus nia fafanga na
lima to'oni wane ki
(Matiu 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)*

¹⁰ Ma ana kada ne akwala ma ro lifurongo sa Jesus ki kera oli na mai fasia fulangailana na 'Initoe God ma na guralana wane matai ki, kera ka fata sulia ru ne kera sasia ki. Sui, sa Jesus fainia fafurongo nia ki, kera ka leka taifilida 'uria fere 'i Betsaeda. ¹¹ Boroi ma ana kada ne, wane ki kera rongoa na sa Jesus nia liu, kera ka leka laugo sulia. Ma sa Jesus ka kwaloda, ma ka fata sulia na 'Initoe God fuada, ma ka gura na wane ne kera matai ki.

¹² Ma 'i saulafi na, kada sato karangi su, na akwala ma ro fafurongo nia ki kera ka leka mai siana, ma kera ka fata 'uri, “Oe olitainia na okue ne, fua kera ka leka 'ada ana fere ki, ma kera ka dao to'ona ta fanga fainia ta kula fuana tiolae, sulia seki kula ne nao ta wane si to go ana.”

¹³ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Kamulu ka kwatea lalau fanga fuada fua 'anilana.”

Ma kera ka olisia kera 'uri, “Kalu to go ana lima fa beret ki, ma na ro gwa ie ki. 'Uri ma 'oe doria kalu kai leka folia mai fanga fuana okue baita ne?” ¹⁴ Na okue ne nia bobola fainia na lima to'oni wane ki ne kera to 'i seki.*

Sa Jesus ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, “Mulu saea fuada kera ka gouru 'i ano ana tani gwa tooa ana lima akwala wane ki.”

¹⁵ Burina ne fafurongo ki kera sasi 'urinai ka sui, na wane ki tafau kera ka gouru na 'i ano. ¹⁶ Sui sa Jesus ka ngalia na lima fa beret nai ki, ma na ro gwa ie nai ki, ma nia ka ada 'alaa 'uria 'i langi, ma ka tangoa God. Sui nia ka ngiia na fa beret ki, ma na ie ki, ma ka kwatea fuana fafurongo nia ki, fua kera ka tolingia ana wane ki. ¹⁷ Ma kera tafau kera ka fanga, ma kera ka abusu tafau. Ma na fafurongo nia ki, kera ka konia na orongana fanga ne nia ore 'i laona akwala ma ro kukudu ki leka ka fungu.

Sa Pita fainia sa Jesus

(Matiu 16:13-19; Mak 8:27-29)

¹⁸ Te kada sa Jesus nia foa ana taifilia, ma na fafurongo nia ki kera ka leka mai siana, ma nia ka ledida ka 'uri, “Wane ki kera saea nau ana sa ti ne?”

¹⁹ Ma kera olisia kera 'uri, “Tani wane kera sae 'oe sa Jon wane ni Siuabu ne nia mauri lau. Ma tani wane kera sae 'oe sa Elaeja ne nia mauri lau. Ma tani wane kera sae 'oe ta wane ana na profet be 'i nao ki mai ne nia mauri lau.”

²⁰ Ma sa Jesus ka ledi kera ka 'uri, “Ma kamulu sae nau mone ana sa ti?”

Sa Pita nia olisia ka 'uri, “'Oe ne na Christ, na wane ne God nia filia fuana 'afilana wane nia ki.”

*Sa Jesus nia fata sulia
na maelana*

(Matiu 16:20-28; Mak 8:30-9:1)

* **9:14** Kera si tomainia go 'afe ki fainia wele ki ne kera fanga laugo laona okue ne.

²¹ Sui sa Jesus ka fata talingai fuada fua nao kera si farongoa lau ta wane ana ru nai. ²² Ma nia ka fata laugo 'uri, “Nau, na Wele nia Wane, nau kai nonifi ana ru 'oro ki. Ma na wane fanaonao ki, ma na fataabu baita ki, ma na wane famanata ana taki ki, kera kai noni'ela aku. Ma kera kai saungi nau, sui ana oluna maedangi, God kai tae nau fuana maurie.”

²³ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri fuada tafau, “Sa ti boroi 'ana ne doria kai leka buriku, nao nia si manata 'abero sulia ru nia doria ki ga 'ana talana. Maedangi ki tafau nia kai nonimabe fuana lekalae 'i buriku, sui boroi 'ana kada nia kai nonifi, ma kai mae ana 'airarafolo. ²⁴ Sa ti boroi 'ana ne noni'ela si leka buriku sulia nia doria ka sasi 'ana sulia kwaidoria nia ki tala'ana, nia kai talafia na maurie firi. Boroi ma dia sa ti boroi 'ana ne nao nia si sasi sulia kwaidoria nia ki tala'ana, ma nia nonimabe kai mae sulia nia leka buriku, nia kai too ana maurie firi. ²⁵ Dia ne na wane to ana ru ki tafau laona molagali, kada nia mae, ma nia kai to tau fasia God, ru nai si fulia go ta lealae fuana. ²⁶ Ma dia ta wane nia 'eke ani nau fainia fatalaku, 'urinai Nau, na Wele nia Wane, nau kai 'eke laugo ana nia, ana kada nau dao mai fainia na ngwasinasinae nau, ma na ngwasinasinae Maa nau, ma na ngwasinasinae 'ainsel abu ki laugo. ²⁷ Nau ku saea na fua mulu, tani wane amulu 'i seki laugo, nao kera si mae leleka kera ka ada to'ona God kai gwaungai ana wane nia ki.”

Sa Jesus nia fatainia ngwasinasinalana ma na nikilalae nia

(Matiu 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸ Bobola fainia kwalu maedangi ki 'i burina ne sa Jesus saea ru nai ki, nia ka talaia sa Pita, sa Jon, fai sa Jemes, ma kera ka ra 'i gwauna te fa uo fuana folae. ²⁹ Ma kada sa Jesus nia fo ana, na maana ka tatala ka ngwasinasina, ma na maku nia ki ka kwao ma ka ngwasinasina 'asiana. ³⁰ Ma 'ali'ali go ro wane ki keroa to laugo senai, ma keroa

ka fata fainia sa Jesus. Keroa ne sa Moses ma sa Elaeja.
³¹ Ma keroa ka sakatafa mai 'i laona na ngwasinasinae 'i langi, ma keroa ka fata fainia sa Jesus sulia na maelana ma lekalana fasia na molagali 'uria 'i langi ne nia kai faali'afua 'i Jerusalem. ³² Boro ma sa Pita ma na ro wane kwaimani nia ki, kera ka maleu na 'ada. Sui ana kada kera 'ada na, kera ka ada to'ona na ngwasinasinalana sa Jesus ma na ro wane ne keroa uu fainia ki. ³³ Ma ana kada ne ro wane nai ki keroa sasi fuana lekalae fasia sa Jesus, sa Pita ka fata 'uri fuana, “Aofia 'ae, nia lea 'asiana fua kalu ka to amalu 'i seki. Alu kalu kai saungainia olu 'o'obe ki, ta ai fuamu, ta ai fuana sa Moses, ma ta ai fuana sa Elaeja.” (Nia ulafusia laugo 'ana ru ne nia saea.)

³⁴ Ma kada sa Pita nia fata go ana 'ua, te gwa dasa nia dao ma ka nunu fafida. Ma na olu fafurongo ki, kera ka mau ana kada ne gwa dasa nai nia leka mai ka dau fafida. ³⁵ Ma te linge fatae talo mai fasia 'i laona na gwa dasa nai ma ka 'uri, “Nia ne na wele nau. Nau ku filia na. Mulu rongo sulia!”

³⁶ Ma kada linge fatae nai nia suina, taifilia sa Jesus na ne nia to fainia na olu fafurongo nia ki senai. Ma kera ka nofo fafia na ru nai, ma ana kada nai nao kera si farongoa na ta wane ana ru ne kera ada to'ona.

Sa Jesus nia ifulangainia anoeru ta'a fasia na wane fi baita

(Matiu 17:14-18; Mak 9:14-27)

³⁷ Sui fai maedangi 'i burina ru nai ki, sa Jesus fainia olu fafurongo nia ki, kera ka koso mai fasia gwauna fa uo ne sa Jesus nia tatala ana, ma na wane 'oro ki kera ka dao to'ona sa Jesus. ³⁸ Ma te wane fasia na okue ne nia akwa ka fata 'uri, “Famanata 'ae, nau ku gani 'oe, 'oe ifulangainia kau anoeru ta'a ne fasia na wele nau, sulia nia ne te wele mutai nau na. ³⁹ Na anoeru ta'a nia olofia 'ali'ali go, ma nia

ka akwa baita, ma ka 'ui 'ania 'i ano ma ka lebetainia, ma na ngiduna ka ngingisu. Kada nia saungia, nia ka 'afitai 'asiana fuana suilae fasia, ma ka famalagaigaia 'asiana.
⁴⁰ Nau ku gania fafurongo 'oe ki fuana ifulangailana fasia, boroi ma nia 'afitai 'asiana fuada.”

⁴¹ Sa Jesus ka fata 'uri, “Kamulu manatamulu ngasi 'asiana, ma wane ta'a ki! Mulu nao si famamana nau 'ua! Nau ku noni kulua na ana abu fitoe ne kamulu. Nau ku to fai kamulu ka dao na 'uri, fulina kamulu ka famamana nau na.” Sui nia ka fata 'uri fuana wane nai, “Oe ngalia mai na wele 'oe 'i seki.”

⁴² Ana kada ne wele nai nia dao mai ana kula ne sa Jesus nia uu ana, na anoeru ta'a nai nia ka fi 'ui 'ania wele nai 'i ano, ma ka lebetainia. Ma sa Jesus ka balufia na anoeru ta'a nai, ma nia ka fi sakatafa fasia wele nai, ma na tolana wele nai ka fi lea, ma sa Jesus ka kwatea wele nai fuana maa nia. ⁴³ Ma na wane ne kera oku ki, kera ka kwele 'asiana ana nikilalana God.

*Na ruana kada ne sa Jesus nia fata sulia na maelana
 (Matiu 17:22-23; Mak 9:30-32)*

Ana kada ne wane ki kera kwele ga 'ada 'ua ana ru ne sa Jesus nia fulia ki, nia ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki,
⁴⁴ “Nao kamulu si manata buro ana na ru ne nau ku saea fua mulu ki. Nau, na Wele nia Wane, kera kai kwate nau laona 'abana malimae nau ki.” ⁴⁵ Boroi ma fafurongo nia ki kera si saitamana te ne nia fadaa ana farongoe ne nia saea. God nia safungainia na fadalana farongoe ne fasida. Ma kera mau laugo fuana ledilae 'uria fadalana farongoe nai.

*Sa ti ne nia baita 'asiana
 (Matiu 18:1-5; Mak 9:33-37)*

⁴⁶ Ma na fafurongo nia ki kera ka olisusu 'i safitada kwailiu fuana sa ti ada ne nia talingai ka tasa. ⁴⁷ Ma sulia ne sa Jesus nia saitamana manatalada, nia ka ngalia te wele, ma ka fauua 'i matangada, ⁴⁸ ma ka fata 'uri fuada,

“Dia sa ti ne 'oe kwaloa ta wele 'uri sulia ne 'oe famamana nau, 'oe kwalo nau lau go. Ma dia sa ti ne 'oko kwalo nau, 'oe kwaloa laugo God ne nia odu nau mai, sulia sa ti ne 'oe fatu'u 'oe talamu 'i safitamulu, 'oe ne wane baita ne gwaungai fafi kamulu tafau.”

Sa ti ne si tatae suali kamulu, nia to fai kamulu
(Mak 9:38-40)

⁴⁹ Sui sa Jon ka fata 'uri, “'Aofia 'ae, kalu ada to'ona te wane nia ifulangainia na anoeru ta'a ki ana satamu, ma kalu ka lua fasia sasilana, sulia nia nao lau ta wane ana toa kulu.”

⁵⁰ Sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Nao kamulu si lua lau, sulia sa ti ne nao si tatae suali kulu, nia na wane fai kulu.”

Na wane 'i Samaria ki kera noni'ela ana sa Jesus

⁵¹ Kada nia dao karangi na fuana sa Jesus kai ra 'i langi, nia ka manata baita ana lekalae 'uria 'i Jerusalem. ⁵² Ma nia ka kwatea wane ki kera ka eta 'i nao ana. Kera leka, ma kera ka dao ana te fere ana na bali lofaa 'i Samaria fua kera ka sasi akau ana ru ki tafau makwalia. ⁵³ Boro'i ana na wane ki senai nao kera si doria go kwalolana, sulia nia na wane Jiu lalau ne nia leka 'uria 'i Jerusalem. ⁵⁴ Ma kada na ro wane ana fafurongo nia ki sa Jemes ma sa Jon, keroa ada to'ona ru nai, keroa ka fata 'uri fuana, “'Aofia 'ae, nia 'uta? 'Uri ma 'oe doria karo ka gani 'uria ta ere fasia mai 'i langi fua kai sarufida tafau?”

⁵⁵ Sui sa Jesus ka abulo ma ka ngatafi keroa. ⁵⁶ Ma keroa ka leka na 'ada 'uria ta fere 'e'ete.

Lekalae burina
sa Jesus ne 'uri
(Matiu 8:19-22)

⁵⁷ Ma ana kada kera leka na sulia na taale, te wane ka fata 'uri fuana sa Jesus, “Nau ku doria nau leka fai 'oe 'i fai boro'i 'ana ne 'oe leka 'uria.”

⁵⁸ Sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Nao nia ngwaluda. Na fa kui kwasi ki kera too ana na kula kera ki fuana tiolae, ma na fa no ki laugo kera ka too ana na nui kera ki. Boro ma nau, na Wele nia Wane, nau nao si too ana ta lume fuana maleulae ana.”

⁵⁹ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana te wane lau, “Oe leka mai fai nau.”

Boro ma na wane nai ka fata lalau 'uri, “Aofia 'ae, 'oe alamatainia nau ku leka, faitoli basi ana maa nau sui nau ku fi leka kau suli 'oe.”

⁶⁰ Ma sa Jesus ka olisia ma ka 'uri fuana, “Alamatainia na wane ne kera mae ki, kera ka faitoli ada talada. Ma 'oe leka, ma 'oko 'ainitalo sulia na 'Initoe God.”

⁶¹ Ma te wane lau ka fata 'uri, “Aofia 'ae, nau ku leka mone 'i burimu. Boro ma, 'oe alamatainia nau leka ma ku alualu basi ana wanefuta nau ki.”

⁶² Sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Ta wane ne nia doria kai leka fai nau, ma nia ka manata baita sulia na ru ne nia fasia ki, nao nia si bobola fainia God ka 'initoa fafia maurilana.”

10

Sa Jesus nia kwatea fiu akwala ma ro fafurongo nia ki

¹ 'I burina na ru nai ki, na 'Aofia sa Jesus ka filia fiu akwala ma ro wane ki, ma ka kwatea kera ka leka ro wanea fua kera ka leka 'i naona 'uria fere ki tafau go ne nia manata fua lekalae 'uria. ² Ma nia ka fata 'uri fuada, “Na wane ne kera sasi akau na fuana famamanalae ana God ki, kera dia na ru 'oro ki 'i laona oole fuana konilada. Boro ma, wane fuana konilana na ru nai ki, kera si 'oro. Nia ne, mulu fosia God fua nia kai kwatea mai wane ni rao ki fai kamulu. ³ Mulu leka na. Nau ku eresi kamulu dia na kale sipsip ki 'i safitana na fa kui kwasi ki, sulia wane 'oro ki kera doria kera ka fali kamulu. ⁴ Nao kamulu si ngalia ta malefo, ma nao ta ngwai, ma nao ta tae butu. Ma nao kamulu si 'abero ana fatalae fainia ta wane sulia taale. ⁵ Ma kada kamulu ru ana ta lume, mulu fata 'uri, 'God kai falea kamulu, ma na aroaroe nia ka to fai kamulu

'i laona na lume ne.' ⁶ Ma dia na wane ne nia to senai nia kwalo kamulu 'ana aroaroe, na falealae kamulu kai to laugo fainia na wane nai. Ma dia ka nao, na falealae nai ka oli laugo mai fua mulu. ⁷ Mulu to 'i laona na lume nai, ma mulu 'ania, ma mulu kufia ta ru ne kera kwatea fua mulu. Sulia na wane ne nia rao, nia kai ngalia 'ana na folifolia nia. Kamulu kai to ngado, ma nao kamulu si lae kwailiu ana lume ki.

⁸ “Ma kada kamulu dao ana ta fere, ma kera ka kwalo kamulu, mulu 'ania fanga te ne kera kwatea fua mulu.

⁹ Ma mulu kai gura na wane matai ki 'i laona na fere nai, ma mulu ka fata 'uri fua na wane nai ki, ‘Kada God kai gwaungai ana wane nia ki, nia dao karangi kamulu na.’

¹⁰ Ma dia kamulu dao ana ta fere, ma nao kera si kwalo kamulu, mulu ka leka sulia na taale 'i laona fere nai, ma kamulu ka fata 'uri, ¹¹ ‘Na gegeona ano ana fere ne kamulu ne rarau farana 'aemalu, kalu tafusia na kau 'usi kamulu. Ne na fabasue na fua mulu ne God ne kai keto kamulu sulia mulu noni'ela ana rongolana fatalana. Kamulu ka manata to'ona ru ne: 'Initoe God nia dao karangi kamulu na.’ ¹² Nau ku saea fua mulu, ana fa dangi ne God kai ketoa na wane ana molagali, God kai kwatea na kwaekwae fua na wane ana fere ta'a be 'i Sodom. Boro ma nia ne kai kwatea na kwaekwae baita 'asiana fuana wane ana fere ne ka liufia wane ana fere be 'i Sodom!”

Fere baita ki nao kera si famamana sa Jesus

(Matiu 11:20-24)

¹³ Sa Jesus nia fata 'uri, “Nia ta'a 'asiana na fua mulu ne kamulu to 'i Koresin. Ma kamulu ne mulu to 'i Betsaeda ka 'urinai laugo. Sulia mulu si famamana na fanadae 'oro be nau ku sasia fua mulu ki. Dia kera sasia fanadae nai ki 'i Taea ma 'i Saedon* 'i nao, na wane senai ki kera ka gouru 'i ano, ma kera ka rufia maku bilia ki, ma kera ka farafua

* **10:13** 'i Taea ma 'i Saedon: Na ro fere baita ne ki, kera talo fainia ta'alae kera ki.

nonida ana fue, fua ne ka fatainia ne kera kari abulo tafau na fasia abulo ta'alaе kera ki. ¹⁴ Aia, ana fa dangi God kai ketoda wane ana molagali ne, na kwaekwaee kamulu ne kai baita ka liufia na wane 'i Taea fainia Saedon ki. ¹⁵ Iu, kamulu na tooa 'i Kapaneam, mulu fia God ne kai lafu kamulu 'uria 'i langi. Boroі ma, nia ne kai 'ui 'ani kamulu 'i laona kula ni kwaekwaee.”

¹⁶ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, “Dia sa ti ne nia rongo suli kamulu, nia rongo laugo suli nau. Ma dia sa ti ne nia noni'ela 'ani kamulu, nia noni'ela laugo 'ani nau. Ma dia sa ti ne nia noni'ela 'ani nau, nia noni'ela laugo 'ana God ne 'e odu nau mai.”

¹⁷ Ma na fiu akwala ma ro wane be kera ka leka na. Ma ana kada kera oli mai, kera ka eele 'asiana, ma kera ka fata 'uri, “Aofia 'ae, na anoeru ta'a ki boroі kera rosuli kalu kada kalu ifulangainida ana nikilalae 'oe!”

¹⁸ Sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Nau ku ada to'ona sa Saetan 'e 'asia mai fasia 'i langi dia meamea. ¹⁹ Mulu rongo basi! Nau ku kwatea laugo na nikilalae fua mulu fua mulu ka liu boroі ana baeko tolo ki ma na fafari ki, ma nao kera si 'ala fifi amulu. Nau ku kwatea na fua mulu na nikilalae ne baita ka liufia sa Saetan na malimae kia. Nao ta ru 'ana sa Saetan si fanonifi kamulu na. ²⁰ Kamulu ka eele 'amulu sulia na anoeru ta'a ki kera rosuli kamulu. Boroі ma mulu ka eele amulu sulia God nia kedeа laugo na satamulu 'i langi.”

*Sa Jesus nia eele ma
ka tangoа God*

(Matiu 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ma ana kada nai, Anoeru Abu ka faeelea sa Jesus, ma nia ka fata 'uri, “Maasi, 'oe ne 'oe gwaungai ana ru ki tafau 'i langi ma 'i ano laugo. Nau ku tango 'oe, sulia ne 'oe fatainia na ru ne ki fuana wane ne kera dia wele tu'u ki, ma 'oko safungainia ru ne ki fasia wane ne kera fabaitada sulia kera saitamarue, ma kera ada saitamana ru 'oro ki.

Iu Maasi, na ru nai ki nia 'urinai na sulia na kwaidoria 'oe 'ua na mai 'i nao.”

²² Sui sa Jesus ka fata 'uri, “Maa nau nia kwatea ru ki tafau na fuaku. Ma taifilia na Maa go ne nia saitamana na Wele nia. Ma taifilia laugo na Wele tala'ana ne nia saitamana Maa nia, ma taifilia go wane ne na Wele nia filida fuana fatailana fuada ki, ne kera saitamana na Maa.”

²³ Sui sa Jesus ka abulo fuana fafurongo nia ki taifilida, ka fata 'uri fuada, “'Oilakie fua mulu, sulia kamulu ada to'ona na ru ni kwelelae ana ki 'i ta'ena. ²⁴ Nau ku saea fua mulu, na profet 'oro ki ma na kingi 'oro 'i nao ki, kera doria laugo adalae to'ona na ru ne kamulu ada to'ona 'i ta'ena ki, boroi ma kera nao si ada to'ona. Ma kera ka doria 'asiana rongolana na ru ne kamulu rongoa 'i ta'ena ki, boroi ma kera nao si rongoa.”

Na tarifulae sulia na wane lea 'i Samaria

²⁵ Te wane famanata ana taki ki, nia leka mai siana sa Jesus. Nia doria ka ilito'ona, ma ka fata 'uri, “Wane Famanata 'ae, ta te ne nau sasia fua nau ku too ana na maurie firi?”

²⁶ Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri fuana, “Te ne na Kekedee Abu ki saea? 'Uri ma 'oe malingai 'uta ana?”

²⁷ Ma na wane nai nia olisia ka fata 'uri, “'Oe kwaimani ana God 'oe, ana manatamu tafau, ma ana mangomu tafau, ma ana nikilalamu tafau, ma ana liomu tafau. Ma 'oe kwaimani ana tolamu ka dia laugo ne 'oe kwaimani amu talamu.”

²⁸ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Na olisilae 'oe nia saga. 'Oe sasi 'urinai, fua 'oko mauri.”

²⁹ Boroi ma na wane famanata nai, nia doria kai fatainia ne na tolana 'e 'o'olo ga 'ana, ma nia ka ledia lau sa Jesus ka 'uri, “Sa ti mone ne na tolaku ki ne nau ku kwaimanie fuada?”

³⁰ Ma sa Jesus 'e saitamana wane Jiu ki kera noni'ela ana wane 'i Samaria ma nia ka olisia ka 'uri, “Te wane

Jiu nia to mai 'i Jerusalem ma ka leka 'uria 'i Jeriko. Ma kada nia leka ga 'ana 'ua sulia na taale, na wane fofolo beli ki kera ka namusia, ma kera ka ngalia na ru nia ki tafau fainia na maku nia ki. Ma kera ka kwaea leka nia ka maebuatamarakwa na, ma kera ka leka na 'ada fasia. ³¹ Ma ana kada nai, te fataabu ana na Beu Abu God nia leka laugo sulia na taale nai, ma kada nia ada to'ona na wane be, nia ka gali laugo 'ana sulia ta bali taale, ma ka leka laugo 'ana fasia. ³² Sui, te wane rao kwai'adomi laona na Beu Abu God nia ka leka laugo mai sulia na taale nai. Ma kada nia dao senai, nia ka ada to'ona na wane be. Boro ma nia gali laugo 'ana fasia ana ta bali taale, ma ka leka laugo 'ana fasia. ³³ Sui ta wane fasia na bali lofaa 'e'ete 'i Samaria nia leka laugo mai sulia na taale nai. Kada nia ada to'ona na wane be, nia ka kwaimanatai 'asiana fuana. ³⁴ Ma nia ka leka mai siana, ma ka taufia na maale nia ki ana na ngwaingwai ma na waeni, ma ka 'afua. Sui nia ka lafua 'i fafona na dongki nia, ma ka ngalia na 'uria te lume fuana folilana fuana tolai 'i laona, ma nia ka ada sulia senai. ³⁵ Ma ana ruana fa dangi, nia ka lafua ro ngingisi malefo ki ne bobola fainia folifolia fuana ro maedangi ki, ma ka kwatea fuana wane ne nia ada sulia na lume nai, ma ka fata 'uri fuana, "Oe ada sulia na wane ne, ma ana kada ne nau oli lau mai, nau duua tafau na malefo ne 'oe 'adomia ana ki."

³⁶ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana, "Oe manata 'uta? Sa ti ana olu wane nai ki kera saea ana tolana fuana wane be na wane fofolo beli ki kera kwaea?"

³⁷ Ma na wane famanata ana taki ki ka fata 'uri, "Na wane ne nia kwaimanatai fuana."

Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri, "Oe leka, ma 'oe ka sasi laugo 'urinai."

Mata fainia ni Mary

³⁸ Kada sa Jesus ma na fafurongo nia ki kera leka 'uria 'i Jerusalem, kera ka dao ana te fere, ma te keni ne satana 'i

Mata ka kwaloa sa Jesus 'uria 'i lume nia. ³⁹ Ma na sasina ni Mary ka to karangia na 'aena na 'Aofia, ma ka fafurongo 'ana fuana famanata sa Jesus ki. ⁴⁰ Ma na manatana 'i Mata ka 'abero sulia nia go ne nia sasia na raoe ki tafau 'i lume. Ma nia ka leka mai siana sa Jesus, ka fata 'uri fuana, “'Aofia 'ae, 'uri ma, 'oe si manata 'abero go sulia na sasiku ne nia fasi nau ga 'ana, ma nau ku sasia ga 'aku na raoe ne ki tafau taifili nau? 'Oe saea fuana fua nia ka leka mai ka 'adomi nau!”

⁴¹ Ma na 'Aofia olisia ka 'uri, “Mata 'ae, 'oe manata ruarua ma na manatalamu ka 'abero na sulia ru 'oro ki. ⁴² Boro ma te ru go ne nia talingai. 'I Mary nia filia, ma nia 'afitai ta wane ka lafua na fasia.”

11

Sa Jesus famanata sulia na folae

(Matiu 6:9-13; 7:7-11)

¹ Ana te maedangi, sa Jesus nia foa ana te kula. Ma kada nia foa ka sui go, te wane ana fafurongo nia ki ka fata 'uri fuana, “'Aofia 'ae, 'oe famanata kalu ana folae dia be sa Jon nia famanata laugo na fafurongo nia ki ana folae.”

² Sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Kada kamulu foa, mulu ka fata 'uri,

'Maasi,

Kalu doria wane ki tafau kera ka fabaita na satamu, sulia nia abu 'asiana.

Dao mai ana gwaungaie 'oe fafia maurilana wane ki tafau.

³ Ma 'oe kwatea mai na fanga fua malu ne nia bobola fua malu sulia maedangi ki.

⁴ Ma 'oe manatalugea na ta'alae kalu ki, dia laugo ne kalu manataluge ana ta'alae wane ki tafau ne kera sasia ru ta'a ki fua malu.

Ma 'oe nao si ala'ani kalu fuana ilitoe ka liufi kalu.’ ”

⁵ Ma sa Jesus ka fata ana te tarifulae 'uri fuana fa-furongo nia ki, “Dia ta wane ana kamulu leka siana na wane kwaimani nia 'i lume nia laona tofungana rodo, ma ka fata 'uri fuana, ‘Wane nau 'ae, 'oe kwate basi mai ta olu fa beret fuaku, ⁶ sulia te wane kwaimani nau laugo, nia to mai ana fere tau, ma nia ka dao mai siaku. Boro ma nao nau si to ana ta fanga ne nau kwatea fuana.’ ⁷ Ma na wane kwaimani nai nia laona lume ka fata 'uri, ‘Nao 'oe si fa'abero nau lau! Na mae nia bilaki na, ma na wele nau ki kalu ka maleu tafau na. Nia 'afitai nau ku tatae lau fuana kwatelana ta ru fuamu.’ ⁸ Aia, nau ku saea fua mulu, boro 'ana dia nao nia si doria sasilana ta ru, dia na wane nai nia gani, ma ka inau ana ganilae, na wane ne 'i laona lume, nia kai tatae ma ka kwatea na ru ki tafau ne nia doria. Ma nia nao si sasia lau sulia na wane nai ne na wane kwaimani nia, boro ma sulia ne nia inau na ana ganilae. ⁹ Nia ne nau ku saea fua mulu, kamulu ka gania God fua mulu ka ngalia ru ne kamulu gani 'uria. Kamulu ka nanisia ru ne kamulu bobo 'uria ki ana God, ma nia ka 'adomi kamulu fua mulu ka dao to'ona. Kamulu ka kidikidi ana na mae, ma God kai 'ifi fua mulu. ¹⁰ Sulia wane ki tafau ne kera gani ana God, kera ka ngalia na ru ne kera gania. Ma na wane ki tafau ne kera nanisia ru kera doria ki ana God, kera kai dao to'ona. Ma wane ki tafau ne kera kidikidi ana na mae, God kai 'ifi fuada.

¹¹ “‘Uri ma, sa ti amulu na maa ki, ne dia na wele 'oe nia gania ta ie, 'oe kwatea lalau na fa tafo fuana? ¹² Ma dia na wele 'oe nia gania ta falaka karai, 'oe kwatea lalau ta fafari fuana? Nao 'asiana! ¹³ Sui boro 'ana kamulu tafau wane ta'a ki, kamulu saitamana kwatelana ru lea ki fuana wele kamulu ki. Boro ma na Maa kamulu ne nia 'i langi, nia lea ka liufi kamulu. 'Urinai ne nia ka kwatea na Anoeru Abu fuana wane ki ne kera gani nia 'uria!’”

*Sa Jesus ma sa Saetan
(Matiu 12:2-30; Mak 3:20-27)*

¹⁴ Ana te kada, sa Jesus nia ifulangainia te anoeru ta'a fasia te wane ne ngiduna nia 'e ato. Ma kada anoeru ta'a ne nia tafi fasia, nia ka fata lau. Ma na tooa 'oro ne kera oku senai, kera ka kwele. ¹⁵ Ma tani wane ada kera ka fata 'uri, "Sa Jesus ifulangainia na anoeru ta'a ki ana nikilalae sa Saetan, na 'inita anoeru ta'a."*

¹⁶ Ma tani wane ada, kera doria kera ka ilito'ona sa Jesus. Ma kera ka gania fua nia ka fulia ta fanadae fua ka fatainia God ne odu nia mai. ¹⁷ Ma sulia ne sa Jesus nia saitamana go ana na manatalada, nia ka fata 'uri fuada, "Dia tooa laona ta fere baita kera fualia kera talada, 'urinai na fere baita nai kai takalo na. Ma dia ne wane, ma na 'afe, ma na wele nia ki, kera fua fai kera talada, nia 'afitai fuana kera ka to oku. ¹⁸ Ma na 'initoe sa Saetan ne 'urinai laugo. Dia sa Saetan kai fua fainia tooa ne kera leka sulia, 'urinai kera kai takalo kwailiu go. Nau ku saea ru nai ki, sulia kamulu saea nau ku ifulangainia anoeru ta'a ki ana nikilalae sa Saetan. ¹⁹ Aia, ma kamulu saea nau ku ifulangainia anoeru ta'a ki ana nikilalae sa Saetan. 'Urinai ma nikilalae sa ti mone ne tani fafurongo amulu ifulangainia anoeru ta'a ki ana? Sa Saetan? Nao 'asiana! Sulia ru nai ki, nia fatainia ne kamulu garo. ²⁰ Nau ku ifulangainia anoeru ta'a ki ana nikilalae God. Ma nia ka fatainia fua mulu ne 'Initoe God fafia wane ki 'e dao karangi na mai siamulu."

²¹ Sa Jesus ka fata lau sulia te tarifulae ka 'uri, "Dia ta wane ramo nia sasi akau ana raunge nia ki fuana firue, ma ka folo lea 'usia na lume nia, nia 'e 'afitai ta wane ka belia na ru nia ki 'i laona lume nia. ²² Boro ma dia ta wane ne nia nikila ka liufia, nia leka mai, ma ka fua fainia, nia ka fi liufia nia, ma na wane nai ka fi ngali tafau na 'ana raunge nia ki ne nia fito'ona ki, ma ka tolingia tafau na ru nia ki fuana wane kwaimani nia ki.

* **11:15** Ta sataeru laugo ana sa Saetan ne sa Bielsebul.

²³ “Ma sa ti ne nao nia si leka mai buriku, nia na malimae nau. Ma sa ti ne nao si kwai'adomi aku fuana konilana mai wane ki siana God, nia ka takalongai kera fasia God.”

Olilana mai anoeru ta'a
(Matiu 12:43-45)

²⁴ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Kada kera ifulangainia anoeru ta'a nia leka fasia ta wane, nia ka kali kwailui laona lofaa 'eke'eke, ma ka nani 'uria ta kula fua nia kai to lau ana. Ma dia nia nani ma ka nao na, nia kai manata 'uri, 'Nau oli 'uria na wane be nau ku to mai ana 'i nao, ma nau ku leka mai fasia.’ ²⁵ Ana kada nia oli mai ka dao, nia ka ada to'ona wane be nia kwaitaboi ma ka fa'o'olosia na maurilana tafau. ²⁶ Kada nia ada to'ona ne nia 'urinai, nia ka oli, ma ka talaia lau mai ta fiu anoeru ne ta'a ka liufi nia, kera ka leka mai, ma kera ka to na 'i laona wane be. Ana kada nai, na tolana wane nai ka fi ta'a ka liufia na 'i nao.”

Na eelea mamana

²⁷ Kada sa Jesus nia saea ru nai ki fuada tafau, te 'afe 'i laona okue nai ka akwa 'uri, “Na keni ne nia fafuta 'oe ma ka fasusufi 'oe mone nia eele ka baita.”

²⁸ Boro ma sa Jesus nia olisia ka fata 'uri, “Mamana 'asiana. Boro ma wane ne kera rongoa fatalana God, ma kera ka rosulia, kera lalau ne kera eele ka baita.”

Wane ki kera doria sa Jesus kai fulia ta fanadae
(Matiu 12:38-42)

²⁹ Ma kada ne tooa 'oro kera koni kalikalia mai sa Jesus, nia ka fata 'uri fuada, “Kamulu wane ta'ena, kamulu wane ta'a ki. Sulia kamulu doria adalae to'ona ta fanadae ne kai fatainia nikilalae God, boro ma nia ka 'afitai fua mulu fuana adalae to'ona. Kamulu kai ada to'ona go amulu na fanadae dia na ru be nia fuli fuana sa Jona na profet.† ³⁰ Na ru ne fuli fuana sa Jona, nia dia ta maetoto ne fatainia

† 11:29 Ada to'ona Matiu 12:40

fuana tooa 'i Ninifa ki ne nia leka mai fasia God. Na ru ne fuli fuaku nia dia ta maetoto ne fatainia laugo ne God kwate nau mai, na Wele nia Wane, fuana wane ki ana kada ne. ³¹ Ma ana kada God kai ketoa na wane ki, na gwaungai keni 'i Siba, nia kai tatae laugo fua faorailae sulia na garoe kamulu. Na keni ne nia sasi 'urinai, sulia nia leka mai fasia fere nia ne 'e tau fua rongolana liotoe sa Solomon na kingi. Ma te wane talingai ka liufia sa Solomon nia to ga 'ana fai kamulu. Sui boroi 'ana, nao mulu si doria go rongolana. ³² Ma ana kada God kai ketoa wane ki, wane ne kera to 'i Ninifa, kera kai tatae fua kera ka fata sulia na garoe kamulu ki. Kera sasi 'urinai, sulia kera kari abulo na fasia na ta'alae kera ki, ana kada sa Jona 'ainitaloa fuada. Ma te wane nia talingai ka liufia sa Jona nia to na fai kamulu. Sui boroi ana, nao mulu si kari abulo go fasia ta'alae kamulu ki.”

Famanatalae sa Jesus
dia na kwesu
(Matiu 5:15; 6:22-23)

³³ Sa Jesus fata 'uri, “Nao ta wane si fasarua na fa kwesu, ma nia ka saufinia naoma ka alua 'ana farana ta tiu. Kada nia fasarua fa kwesu ka sui, nia ka alua na ana kula fuana daurangailana na kwesu, fua sa ti ne nia ru mai laona lume, nia saitamana ka ada to'ona madakwalana. ³⁴ Dia nao 'oe si ada to'ona na madakwalae ne, maamu ne ta'a, ma 'oe to ga 'amu laona maerodo. Sulia dia na maamu 'e lea ma 'oe to laona na madakwalae ne, na maamu ne dau talaia mai madakwalae laona nonimu. ³⁵ Mulu ka madafi kamulu sulia dia mulu noni'ela ana na madakwae nau, ma laona maurilamulu nia 'e rodoa. ³⁶ Dia kamulu fungu ana madakwalae, nao na ta kula lau ana noni mulu ne ka susia na madakwalae, 'urinai ne nia ka dia ne kamulu to ana kula ne kwesu nia saru fola ana.”

*Sa Jesus balufia na Farasi ki
ma wane famanata ana taki ki
(Matiu 23:1-36; Mak 12:38-40)*

³⁷ Ana kada sa Jesus nia fata ka suina, te wane ana Farasi ki ka laefia fuana fangalae 'i lume nia. Sa Jesus ka leka fainia, ma ka fanga fainia. ³⁸ Ma na Farasi ne ka kwele 'asiana, sulia nia ada to'ona sa Jesus nao nia si tafia go na 'abana 'i naona na fangalae. ³⁹ Ma na 'Aofia ka fata 'uri fuana, “Kamulu Farasi ki, mulu manata 'abero 'asiana fuana tafilana na ru ki ana bali 'i maa ana titiu ni ku ki, ma na ru ni fangalae kamulu ki. Boro ma 'i laona na maurilamulu kera fungu ana ru ta'a ki tafau. ⁴⁰ Kamulu oewanea 'asiana! God nia saungainia na bali 'i maa ana ru ki tafau, nia laugo ne saungainia laona ru ki. ⁴¹ Aia, mulu kwatea te ki ne nia laona titiu ni ku kamulu ki, fainia te ki ne nia fafona tae ru kamulu ki fuana wane siofa ki, fua ru kamulu ki tafau kai falu 'i maana God.

⁴² “Ta'a 'asiana fua mulu Farasi ki, sulia kamulu kwatea go amulu fuana God ta bali ana tangafuluna ngingisi fanga kamulu ki ne kamulu fasia 'i laona oole kamulu ki. Boro ma nao mulu si manata 'abero go fuana fa'o'olosilana tolai kamulu ki fainia tolamulu faida, ma na kwaimanie kamulu ki fuana God. Nia lea ne mulu sasia ka ru ana kwatelana tangafuluna ngingisi fanga kamulu ki fuana God, boro ma mulu manata to'ona laugo na ru baita ana kwaimanie ana God ma na tolamulu ki tafau.

⁴³ “Ta'a 'asiana fua mulu Farasi ki, sulia kada kamulu leka laona beu fuana folae mulu doria gouru ana kula ni gourue fuana wane baita ki. Ma kada mulu leka 'i maana usie ki, mulu doria wane ki kera ka fa'inito kamulu. ⁴⁴ Ta'a 'asiana fua mulu Farasi ki, sulia kamulu dia na kilu gwau ki ne kera nao si 'uia ta sulufaua 'i fafona, ma kada wane ki kera liu 'i fafona, kera nao si ada saitamana na ru moko ngwa'a ne nia 'i laona.”

⁴⁵ Sui te wane famanata ana taki ki ka fata 'uri, “Famanata 'ae, kada 'oe fata 'urinai, 'oe fata fali kalu laugo.”

⁴⁶ Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Ta'a 'asiana fua mulu famanata ana taki ki, sulia mulu saungainia taki 'afitai 'oro ki fuana wane ki, ma ka 'afitai 'asiana fuada fua rolae sulida, ma nao mulu si kwai'adomi ada. ⁴⁷ Ta'a 'asiana laugo fua mulu, sulia kamulu fakwanga fafona kilu gwau profet ki ka ada lea 'asiana, na profet be koko kamulu ki kera saungida. ⁴⁸ Sulia ru nai ki, ne nia fatainia ne mulu alafafia sasilae ta'a ne koko kamulu ki kera sasi ada. Sulia kera saungida, ma mulu ka fakwanga kilu gwau kera ki. ⁴⁹ Ma sulia ru nai, God ana liotote nia, 'e fata 'uri, ‘Nau kai kwatea kau tani profet, ma tani wane ni lifurongo ki fuada, boroi ma kera kai saungia tani ai ada, ma kera kai famalagaigaia laugo tani ai ada.’ ⁵⁰ Sulia nia 'urinai, na wane ki ana unita wane ne, God kai keto kera fafia na saungilana profet ki tafau, safali na mai ana safalilana molagali ne, ⁵¹ safali mai ana maelana sa Abel leka ka dao ana maelana sa Sekaraea[‡] na wane be kera saungia laona Beu Abu God 'i safitana fulifue ma na kula abu. Ru mamana ne nau ku saea fua mulu, na wane ki ana unita wane ne, God kai keto kera fafia maelana wane nai ki.

⁵² “Ta'a 'asiana fua mulu famanata ana taki ki, sulia kamulu saufinia na mamanae God, fua wane ki nao si saitamana lau. Nao mulu si famamana laugo ana, ma mulu ka susia na wane ki fasia susulilana.”

⁵³ Ma ana kada sa Jesus nia leka na fasia fere nai, na wane famanata ana taki ki, ma na Farasi ki, kera ka safali fua ngengelana, ma kera ka ledia na ru 'oro ki. ⁵⁴ Ma kera ka sasi 'uria sukelana sa Jesus fuana daolae to'ona ta te ne nia saea ka garo.

[‡] **11:51** Sa Abel na wane 'o'olo eteta ne kera saungia laona Alangaie 'Ua. Ma sa Sekaraea na wane 'o'olo 'isi ne kera saungia laugo laona na Alangaie 'Ua.

12

Famanatalae sulia kwalabasalae (*Matiu 10:26-27*)

¹ Ana kada nai laugo, fikute wane bobola fainia molee ana to'oni wane, kera oku mai fuana rongolana sa Jesus. Fikute wane nai baita 'asiana ne kera urida kwailiu na. 'I nao sui sa Jesus nia fi fata fuana wane nai ki, nia eta fata basi 'uri fuana fafurongo nia ki, “Mulu kai madafi kamulu fasia rolae sulia manatae wane ta'a Farasi ki, sulia kera wane kwalabasa ki. ² Ta te ne wane nia safungainia, God kai fasakatafa. Ma na ru agwa ki, kera kai saitamana laugo ana. ³ Ma te ne mulu saea 'i laona maerodo, kera kai rongoa laona dangi fola. Ma te ne mulu kwalaro ana laona alingana ta wane ana ta kula banitai taifili kamoro, kera kai farongoa ana wane ki tafau fua kera ka rongo fola ana.”

Maungia God (*Matiu 10:28-33; 12:32*)

⁴ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nau ku saea fua mulu wane kwaimani nau ki 'ae, nao kamulu si maungia sa ti ne kai saungia na noni mulu, ma 'i burina nao kera si ilia go ta ru ta'a lau ana mangomulu. ⁵ Boroi ma nau ku fatainia ti ne mulu kai maungia, mulu maungia God. Sulia nia na ne nia saitamana kai saungia noni mulu, ma nia ka too laugo ana nikilalae fuana 'ui 'ani lamulu laona kula ni kwaekwae. Iu, nau ku saea lau fua mulu, God taifilia go ne mulu maungia.

⁶ “Na lima fa no tu'u ki, kera folida go ana ka ro ngingisi malefo tu'u ki. Fa no tu'u ki kera ka tu'u boroi 'ada, God nao si manata buro go ana ta ai ada. ⁷ Na ifu ana gwaumulu ki boroi, God susulia go ana tafau. Nia ne nao kamulu si mau, sulia God nia manata baita ana wane ki ka liufia na fa no tu'u 'oro ne ki.”

⁸ Sui sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nau ku saea fua mulu, dia ta wane nia fulangainia 'i naofana wane ki ne nia na fafurongo nau, 'urinai nau, na Wele nia Wane boro, nau kai fulangainia laugo 'i naona 'ainsel God ki. ⁹ Ma dia ta wane kai tofe nau 'i maana wane ki, nau kai tofe nia laugo fafia wane nai 'i naona 'ainsel God ki.

¹⁰ “Ma dia ta wane ka fata fali nau, God saitamana ka manatalugea ga 'ana. Boro ma dia ta wane ka fata falia na raoe Anoeru Abu, God nao si manatalugea na wane nai.

¹¹ “Ma kera kai ngali kamulu 'uria ketolamulu 'i laona beu fuana folae naoma 'i naona wane 'initoa ki. Ana kada nai, nao kamulu si mau, ma nao kamulu si manata 'abero 'uria ta faoraie 'uta ne mulu kai saea, ma mulu kai olisi kera ana. ¹² Sulia kada nai, na Anoeru Abu nia kai famanata kamulu ana ru ne mulu kai saea ki.”

Na tarifulae sulia na wane tooru oewanea

¹³ Te wane 'i laona na okue nai, nia fata 'uri fuana sa Jesus, “Famanata 'ae, 'oe saea fuana ai nao ku kai tolingia na toorue karo ki ne maa karo nia fasia fuamaro.”

¹⁴ Ma sa Jesus olisia ka 'uri, “Wane nau 'ae, sa ti ne nia kwatea na nikilalae fuaku fuana ketolana ma fuana tolingilana na ru 'uri ki 'i matangamoro?” ¹⁵ Ma nia ka fata 'uri fuada tafau, “Mulu manata lea, fasi kamulu ka fi ogalulumi ana ru ki. Sulia na maurie mamana wane, nia 'e nao lau ana malefo naoma toorue nia ki.”

¹⁶ 'Urainai sa Jesus ka fata ana tarifulae fuada ka 'uri, “Te wane tooru nia to ana te ano lea ne nia fasia ru ki 'i laona, ma ka ngeda na ru lea 'oro ki ne nia fasida 'i laona. ¹⁷ Ma nia ka gouru ka manata 'ana sulia nia talana ma ka 'uri, “Te ne nau kai ilia ro? Sulia nao nau si to na ana ta kula fuana taingailana na ru nau ki. ¹⁸ Iu, nau kai sasi 'uri, nau ku okosia na 'o'obe ne nau ku koni ru 'i laona ka sui, nau ku saungainia lau tani 'o'obe falu ne baita. Ma nau ku fi konia mai na fueru nau ki ma tani ru lau 'i seki. ¹⁹ Sui nau kai fi fata lau 'uri fuaku talaku, 'oilakie 'asiana fuamu!

'Oe to na ana ru lea 'oro ki ne 'oe doria fuana fangali 'oro ki. 'Oe gouru ko keso 'ae na 'amu! 'Oe fanga lea 'amu, ma 'oe ku na 'amu, ma 'oe sasia na 'amu ru ne fuana kai faeelea maurilamu.' ²⁰ Boro ma God nia fata 'uri fuana, "Oe oewanea 'asiana! Laona fa rodo ne ta'ena go ne 'oe mae, ma 'oe si saitamana sa ti ne kai too ana na ru ne 'oe konia fuamu talamu ki.' "

²¹ Ma sa Jesus ka fasuia na famanatalae nai ka 'uri, "Nia kai fuli 'urinai laugo fuana wane ne kera koni ru tafau fuada talada ki, boro ma 'i naona God kera siofa 'asiana."

Fitoe ana God
(*Matiu 6:25-34*)

²² Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, "Nau ku saea fua mulu, nao mulu si manata 'abero sulia te ne kamulu kai 'ania, ma te ne kamulu kai ofi fafia noni mulu. ²³ Sulia na maurie ne, nia lea ka liufia na fanga, ma na noni ne nia lea ka liufia na maku ni ofi. ²⁴ Ada to'ona na fa no ki, nao kera si 'abero go sulia raoe ana ta oole. Ma nao kera si ngeda go ta fanga, ma kera si saungainia go ta 'o'obe fuana alu fangalae. Boro ma God nia sangonida ga 'ana. Ma God nia ada baita 'asiana amulu ka liufia fa no ki. Nia ne, God kai sangoni kamulu ga 'ana.

²⁵ "Sui boro ma 'ana kamulu ka manata 'abero sulia maurie kamulu ki, nia 'afitai 'asiana mulu ka ilia maurilamulu ka tau tu'u lau. ²⁶ Ma dia nao mulu si bobola go fainia sasilana ka ru fuana fataulana maurilamulu, 'uta ne mulu kai manata 'abero lalau ana ru 'e'ete ki?

²⁷ "Mulu ada to'ona basi na takana 'ai ne ki. Nao kera si rao go, ma nao kera si saungainia go ta maku fuada. Ma nau ku saea fua mulu, kera ada kwanga ka liufia maku ne sa Solomon na kingi nia 'afisida ki. ²⁸ Ma na takana 'ai ki kera to ga 'ada sulia ka kada kokoru, ma kera ka 'ui laugo 'anida laona ere. Sui ka 'urinai boro ma 'ana, God nia famasada ana ru lea ki. 'Uri ma kamulu fitala sae God nao si famasa kamulu laugo? Na fitoe kamulu ki nia tu'u.

²⁹ “Ma nao kamulu si manata 'abero 'asiana sulia te ne mulu kai 'ania, ma te ne mulu kai kufia. ³⁰ Sulia na wane ne kera to manata buro ana God ki ne kera saitamana kera ka manata 'abero sulia ru nai ki. Ma kamulu, na Maa kamulu nia saitamana ka suina ne kamulu bobo 'uria ru nai ki. ³¹ Mulu kai manata go sulia na maurie ne God nia gwaungai ana, fua nia kai kwatea fua mulu na ru ne kamulu dorida ki.”

*Famanatae sulia
toorue 'i langi*

(Matiu 6:19-21)

³² Sui sa Jesus ka fata lau 'uri, “Kamulu wane nau ki, sui boroi 'ana kamulu ka dia na sipsip tu'u ki, nao kamulu si mau, sulia God na Maa kamulu, nia eele 'asiana fuana kwatelana 'Initoe nia fua mulu. ³³ Mulu fafoli ana ru kamulu ki, ma mulu kwatea malefo fuana wane siofa ki. Dia kamulu kai sasi 'urinai, mulu kai to ana gwa sukele fuana koni malefolae ki 'i langi ne nia 'afitai ka fura. Kamulu kai konia na toorue kamulu ki 'i langi, ana kula ne nia 'afitai kera ka fasuia, ma na kula ne wane beli ki nao si dao ana, ma nao ta subu si falida. ³⁴ Sulia kada na toorue kamulu nia to 'i langi, na maurilamulu nia agwai tafau na 'uria 'i langi. Ma kada na toorue kamulu nia to laona molagali, na maurilamulu ka agwai tafau na 'uria ru laona na molagali ki.

Wane rao ki mulu ka adaada

³⁵ “Mulu to adaada makwalia te ne kai dao mai. Ma mulu rufia na maku kamulu ki, ma mulu fasarua na kwesu kamulu ki, ³⁶ dia wane rao ki ne kera makwalia na wane 'initoa kera ne kai oli mai fasia ta fafanga ana arai. Kada nia dao mai ma ka malafo, kera 'ali'ali go kera 'ifingia na mae fuana. ³⁷ 'Oilakie fua na wane rao nai ki ne wane 'initoa kera nia dao to'oda, ma kera ada ga 'ada 'ua, ma kera makwalia kada nia oli mai ana. Nau ku saea na ru mamana fua mulu, nia kai sasi akau, ma ka fagouruda

tafau, ma ka sangonida. ³⁸ 'Oilakie fuada dia nia dao to'oda kera kwaimakwali, dia nia kai dao mai laona tofungana rodo, naoma kada rodo 'i 'ofodangi!

³⁹ “Ma mulu ka manata to'ona ru ne, dia na wane ana lume nia saitamana ga ana kada ne wane beli kai dao mai ana, nia 'afitai na wane beli ka ru laona lume nia. ⁴⁰ Kamulu laugo, mulu kai to ni kwaimakwali aku, na Wele nia Wane. Sulia nau kai dao mai ana kada ne mulu fia nao nau si dao mai ana.”

Tarifula sulia ro wane rao ki

(Matiu 24:45-51)

⁴¹ Sa Pita ka fata 'uri, “Aofia 'ae. 'Uri ma 'oe saea na tarifulae ne fua malu go ne, naoma fuana wane ki tafau?”

⁴² Na 'Aofia nia olisia ka 'uri, “Mulu kai dia na wane rao ne nia saitamarue ma nia ka rao 'o'olo. Ma na wane baita kai alu nia ka ada sulia na wane rao ki, ma ka kwatea na fanga fuada ana kada fua kwate fangalae. ⁴³ Ma 'oilakie fuana wane rao nai ne wane baita nia dao to'ona, ma nia sasia ru nai ki ana kada ne nia dao mai ana lume nia! ⁴⁴ Nau ku saea na ru mamana fua mulu, na wane baita kai alu nia ka ada sulia ru nia ki tafau. ⁴⁵ Boro ma, ka ta'a 'asiana dia na wane rao nai ka manata 'uri, 'Na wane baita nau, daolana mai nia tau 'ua,' ma nia ka safali fua kwaelana wane rao ki, ma na keni rao ki, ma nia ka to ni fanga na 'ana ma ka ku bubulo na leleka gwauna ka bubulo na.

⁴⁶ Sui ma na wane baita ka dao mai ana ta maedangi ne nia nao si kwaimakwali ana, ma ana kada ne nia ulafusi ga 'ana. Na wane baita kai kwatea na kwaekwae baita fuana, ma ka alua ana na kula fua wane ne nao si famamana ki.

⁴⁷ “Ma na wane rao ne nia saitamana te ne na wane baita nia doria nia ka ilia, boro ma nia nao si sasi akau ma si ilia go na ru ne na wane baita nia doria, kera kai kwatea kwaekwae baita fuana. ⁴⁸ Boro ma na wane ni rao ne nao nia si saitamana na ru ne wane baita nia doria, ma nia ka ilia ru ne bobola fainia kera kwaea fainia, kera kai kwatea kwaekwae tu'u go fuana.

“Dia God nia kwate takwala ana ru ki fuana ta wane, God nia doria wane nai ka olitainia tatakolae laugo ana ru ki fuana. Ma dia God nia kwatea ru 'oro ki fuana ta wane, nia ka doria laugo ru 'oro ki fasia wane nai.”

*Daroe sulia famamanalana
sa Jesus*

(Matiu 10:34-36)

⁴⁹ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nau ku leka mai fuana ukunilana na ere laona molagali ne, ma nau ku doria na ere nai kai safali saru na! ⁵⁰ Nau kai ru laona fiie baita, ma manataku si ngado leka fiie nai ka kali'afu. ⁵¹ 'Uri ma kamulu kwaisae nau ku dao mai fainia aroaroe fuana molagali? Nao 'asiana! Boro ma nau ku dao laugo mai fainia daroe. ⁵² Safali ana kada ne ka oli 'alaa, na lume ne lima wane ki kera to 'i laona, kera kai daro suli nau. Olu wane ki ana ta bali, ma ro wane ki ana ta bali. ⁵³ Na maa ki kera kai olisusu fainia na wele fi baita kera ki, ma na wele fi baita ki kera kai olisusu fainia na maa kera ki. Ma na gaa ki kera kai olisusu fainia na wele keni sari kera ki, ma na wele keni sari ki kera kai olisusu fainia na gaa kera ki. Ma na fungo keni ki kera kai olisusu fainia na keni folia kera ki, ma na keni folia ki kera ka olisusu fainia na fungo keni kera ki.”

*Wane ki ulafusi mamanalana rae sa Jesus ki
(Matiu 16:2-3)*

⁵⁴ Sa Jesus ka fata lau fuana fikute wane ka 'uri, “Dia kamulu ada to'ona gwa dasa ki kera ra mai fasia sulana sato, mulu saitamana na ute kai to. Ma nia kai to mamana na. ⁵⁵ Ma dia na oru nia ra 'alaa mai, mulu saitamana laugo nia kai 'ako'ako. Ma nia kai 'ako'ako mamana na. ⁵⁶ Kamulu na wane kwalabasa ki! Sulia kamulu saitamana adalae to'ona mamanga fainia na molagali, boro ma nao mulu si ada saitamana ru ne God fulia ana kada ne ki.”

*'Oe kai fa'o'olosa
'oe fainia God
(Matiu 5:25-26)*

⁵⁷ Sa Jesus nia fata lau ka fata 'uri, “‘Uta ne nao mulu si filia 'amulu ru 'o'olo ki fuana sasilana? ⁵⁸ Dia ta wane kai ngali 'oe fuana kwaiketoilae, 'i naona ne kamoro ka fata laona kwaiketoilae, 'oe ili 'uria fa'o'olosalana ru ki 'i matangamoro. Sulia dia nao 'oe si sasi 'urinai, ma nia ka ngali 'oe siana wane kwaiketoi, ma 'i burina nia ka keto 'oe, nia fi kwate 'oe lau fuana wane kani wane ki, ma na wane kani wane ki fi alu 'oe lau laona beu ni kanie. ⁵⁹ Ma nau ku saea fua mulu, dia nia 'urinai, nia 'afitai 'asiana fua 'oe ru fasia na beu ni kanie, leka 'oe kwatea na malefo 'isi 'oe ne nia bobola fainia kwaekwae 'oe.”

13

Kari abulo fasia ta'alae naoma 'oko mae

¹ Ma ana kada nai laugo, tani wane ne kera to 'i senai, kera farongoa sa Jesus ana na wane fasia 'i Galili ki ne sa Paelat nia saungida ka mae, kada kera fasia God. ² Ma sa Jesus ka ledi kera 'uri, “‘Uta? Sulia ne tooa nai kera ka mae na 'urinai, mulu kwaisae na tooa nai, ta'alae kera ki nia baita ka liufia tani wane lau 'i Galili? ³ Nao 'asiana! Ma nau ku saea fua mulu, dia nao mulu si kari abulo fasia na ta'alae kamulu ki, kamulu tafau go ne mulu kai mae laugo di kera. ⁴ Mulu manata 'uta sulia na akwala ma kwalu wane be ki laona fere 'i Saelom ne lume baita nia 'asia fafida, ma kera ka mae tafau? 'Uri ma, mulu kwaisae ru nai nia fatainia ne kera na ne wane ta'a ki, ka liufia na wane ne kera to 'i laona fere 'i Jerusalem ki? ⁵ Nao! Nau ku saea fua mulu, dia nao mulu si kari abulo fasia na ta'alae kamulu ki, kamulu tafau mulu kai mae laugo di kera.”

Na tarifulae sulia na 'ai figi ne nao si fungu

⁶ Sui sa Jesus ka fata fuada ana tarifulae ne ka 'uri, “Te wane nia fasia te 'ai ne kera saea ana na figi 'i laona na

oole nia. Ana te kada, nia leka ma ka nani 'uria tani fueru 'i gwauna 'ai nai, ma nao nia si ada to'ona go ta fueru ana. ⁷Ma nia ka fata 'uri fuana wane ne rao 'i laona na oole nia, 'Ada to'ona basi, olu fangali ki nau ku adaada mai 'uria na fueru ki, ma nao nau si ada to'ona go ta fueru ana. 'Uri 'oe tofua na 'amu! 'Uta ne nia ka to ga 'ana fuana susilana na ano fuana raoe?' ⁸Boroi ma na wane ni rao nai nia olisia ka fata 'uri, 'Wane baita 'ae, 'oe alamatainia na 'ai ne ka to basi 'ana sulia lau ta te fangali. Nau kai 'elia ta kakaloe kalikalia, ma nau ku alua tafu ki 'i 'aena, fua ka falea na ano ne. ⁹Ma dia na 'ai ne ka fungu ana fueru ki ana fangali lo mai, nia lea. Ma dia ka nao, 'oko tofua na 'amu.' ”

Sa Jesus nia gura te 'afe ana na Sabat

¹⁰Ana te Sabat, sa Jesus nia famanata 'i laona te beu fuana folae. ¹¹Ma te keni nia to 'i senai ne na anoeru ta'a nia dosia na sulina ka bu, ma nia ka matai sulia akwala ma kwalu fangali ki, ma nao nia si bobola fua ne nia uu 'o'olo. ¹²Ma kada sa Jesus nia ada to'ona, nia saea mai siana ka fata 'uri fuana, “'Oe 'akwa na fasia na mataie ne saungi 'oe.” ¹³Ma nia ka alua 'abana 'i fafona sulina, ma ana kada nai go, na keni nai ka tatae 'o'olo, ma ka tangoa God.

¹⁴Ma kada fanaonao ana beu fuana folae nai nia ada to'ona sa Jesus ne 'e gura na keni ne ana Sabat, nia oli ma ka guisasu 'asiana, ma nia ka fata 'uri fuana wane nai ki, “Ono maedangi ki ne fuana sasilana raoe kamulu ki. Ma ana maedangi nai ki laugo ne, mulu leka mai fuana gurae. Nao mulu si leka mai fuana gurae ana Sabat.”

¹⁵Ma na 'Aofia nia olisia ka fata 'uri, “Kamu wane kwalabasa ki! Sulia kamulu 'idufa sasia go raoe ki kada kamulu lugea na buluka ma dongki kamulu ki, ma mulu ka talaida 'uria kafo fuana fakufilada ana Sabat. ¹⁶Ma na keni ne, nia ana kwalafa koko kia sa Abraham laugo, ma sa Saetan ka kani mai fafia ana mataie sulia akwala ma kwalu fangali ki. Ma nia lea fuana nau ku gura na mataie ne fasia

ana Sabat.” ¹⁷ Kada sa Jesus nia fata 'urinai, na malimae nia ki kera ka 'eke 'asiana, ma na wane ki kera fi eele lalau, sulia ru ni kwelelae ki ne sa Jesus nia sasia.

*'Initoe God safalilana tu'u, boroi ma nia kai baita
ana ali'afulana*

(Matiu 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Sa Jesus fata lau ka fata 'uri, “Nau ka fata na tarifulae ne kai fatainia na ru ne bobola fainia 'initoa God fafia wane nia ki. ¹⁹ Nia ka 'uri: Te wane nia ngalia na mege 'ai tu'u ne kera saea ana mastad, ma nia ka fasia laona oole nia. Sui nia ka bulao mai, ma ka alua na 'ai baita, ma na no ki kera ka leka mai, ma kera ka to, ma kera ka saungainia na nui kera ki ana sarana 'ai nai.”

²⁰ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nau fata lau kau sulia te ne kai fatainia na ru ne 'e bobola fainia 'initoe God fafia wane nia ki. ²¹ Nia dia na isi tu'u fuana faubulana na beret ne ta keni nia ngalia, ma ka dolalia fainia fulaoa 'oro, leka na kumu nai ka bose, ma ka fane.”

Wane 'oro kera nao si mauri

(Matiu 7:13-14, 21-23)

²² Kada sa Jesus leka 'uria 'i Jerusalem, nia ka liu daraninia na mae fere baita ki, ma na mae fere tu'u ki, ma ka famanata wane 'oro ki. ²³ Ma te wane nia ledia ma ka 'uri, “‘Aofia 'ae. 'Uri ma ta bara wane go ne God kai famaurida?”

Sa Jesus olisia ma ka 'uri, ²⁴ “Nau ku saea fua mulu, mulu kai sasi ngangata, fua mulu ka ru ana mae ne sukoni, ne leka 'uria 'i langi. Sulia na wane 'oro kera kai sasi 'uria na rulae, ma nia 'afitai 'asiana fuada sulia na mae kai bilaki 'usida. ²⁵ Kada wane baita ana lume 'i langi nia ka tatae, ma ka bilaki 'usia na mae, mulu kai uu mai 'i maa, ma mulu kidikidi ana mae, ma mulu fata 'uri, ‘‘Aofia 'ae, 'oe 'ifi kau fua malu.’ Boroi ma nia ka olisia ma ka 'uri, ‘Nao nau si saitamamulu, ma nao nau si saitamana kula ne kamulu leka mai fasia.’ ²⁶ Sui mulu kai olisi 'uri ana, ‘Kalu fanga

fai 'oe, ma kalu ka ku laugo fai 'oe, ma 'oe famanata na 'i laona na fere kalu ki.' ²⁷ Boroï ma nia kai fata 'uri, 'Kamulu na wane ta'a ki, mulu leka tau kau fasi nau. Nau si saitamamulu, ma nao nau si saitamana kula ne mulu leka mai fasia.'

²⁸ "Ma kada mulu ada to'ona sa Abraham, ma sa Aesak, ma sa Jakob, ma profet ki tafau 'i laona 'initoa God, God kai 'ui 'ani kamulu 'i maa, mulu kai kwaimanatai, mulu angi, ma mulu guisasu fainia 'ala girigiri ana lifomulu! ²⁹ Ma na wane ki kera kai dao mai fasia taelana sato, ma 'i sulana sato, ma fasia gwauna fere, ma 'i 'aena fere, ma kera ka oku ana fangalae 'i laona 'Initoe God. ³⁰ Sulia na wane ne kera 'isi ana kada nai, kera kai eteta. Ma na wane ne kera eteta ana kada nai, kera kai 'isi."

*Kwaimanie sa Jesus
fuana 'i Jerusalem*

(Matiu 23:37-39)

³¹ Ana kada nai, tani Farasi kera leka mai siana sa Jesus, ma kera ka fata 'uri fuana, "Oe leka fasia 'i seki 'uria ta fere 'e'ete, sulia sa Herod na kingi nia doria saungilamu."

³² Ma sa Jesus ka fata 'uri, "Sa Herod nia dia na kui kwasi, sulia nia na wane susuke 'asiana. Mulu leka saea fuana, ta'ena fainia malakwasi, nau sasia na raoe nau ana ifulangailana anoeru ta'a ki, ma guralana wane matai ki.

Ma ana oluna maedangi, nau ku fi fasuia na raoe nau. ³³ Sui ka 'urinai boroï 'ana, nau ku daofa liu na 'aku 'uria 'i Jerusalem 'i ta'ena, ma 'i malakwasi, ma laona maedangi loki lau. Sulia nao si bobola fuana kera kai saungia na profet ana ta fere 'e'ete, boroï ma laona 'i Jerusalem go."

³⁴ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, "Wane ana 'i Jerusalem 'ae! Mulu ka 'ui fauna profet be ki God nia oduda mai fua mulu ki, ma mulu saungida. Ana kada 'oro nau ku doria mulu leka mai siaku, fua nau ada suli kamulu dia ta karai nia ofia na wele 'i farana kukubana. Boroï ma nao mulu si doria go. ³⁵ Ma ana kada ne na, God kai leka fasi kamulu,

ma ka luka faburi na ana fere kamulu. Ma nau ku saea fua mulu, nao mulu si ada to'oku lau, leka ka dao ana kada ne mulu kai fata 'uri, 'God 'oe oilakitainia na wane ne nia leka mai ana na nikilalae 'oe!' ”☆

14

Sa Jesus nia gura te wane ana Sabat

¹ Ana te Sabat, sa Jesus 'e leka ka fanga ana lume te wane fanaonao ana Farasi ki. Ma ana kada nai, na wane ki kera ka adaada 'uria adalae to'ona te ne nia kai ilia. ² Ma te wane ne ro 'abana, ma na ro 'aena ki kera ubu 'asiana, nia leka mai siana sa Jesus. ³ Ma sa Jesus ka ledia na Farasi ki ma na famanata ana taki ki ka 'uri, “'Uri ma na taki kia alamatainia kulu ka gura go 'akulu ta wane matai ana Sabat, naoma 'e nao?”

⁴ Boro ma nao kera si olisia go. Sui sa Jesus ka samo to'ona wane matai nai, ma nia ka 'akwa na, ma sa Jesus ka alamatainia ka leka na 'ana. ⁵ Sui sa Jesus ka ledida ka 'uri, “'Uri ma dia ta wele amu naoma ta buluka amu, nia 'asia 'i laona ta kilu ana na Sabat, 'oe saitamana 'oe leka lafua ga 'amu?”

⁶ Ma ana kada sa Jesus nia ledi 'urinai, nao ta wane si olisia go.

⁷ Ma kada sa Jesus nia ada to'ona na wane ki ne kera dao mai fuana fangalae, ma kera ka filia 'ada kula 'initoa ki fuana gourue, nia ka fata 'ana tarifulae ne fuada ka 'uri, ⁸ “Kada ta wane nia laefi 'oe fuana ta fafanga ana araie, nao 'oe si gouru lau ana kula ni gourue fuana wane fanaonao ki, fasi kera ka laefia laugo ta wane ne nia talingai ka liufi 'oe. ⁹ Ma na wane ne nia laefi kamoro mai ka dao, ma ka fata 'uri fuamu, “Oe tatae basi, fuana wane ne ka gouru 'i sena.’ 'Urinai 'oe ka fi 'eke lalau nai, sulia kera 'idu 'oe ma 'oko gouru na 'amu ana kula 'i ano fuana wane siofa ki. ¹⁰ Aia, dia kada ta wane nia laefi 'oe, gouru lalau 'amu

☆ 13:35 Psalm 118:26

kwaimanatai 'asiana.' ¹⁹ Ma ruana wane ka fata 'uri, 'Nau ku folia akwala buluka ana kada nai, ma nau ku doria nau leka ilito'oda basi, alamia kera rao lea naoma 'e nao. 'Oe farongoa, nau ku kwaimanatai 'asiana, nau si leka go kau.' ²⁰ Ma oluna wane ka fata 'uri, 'Nau ku fi arai go, ma nia ka 'afitai 'asiana fuaku fuana lekalae kau. 'Oe farongoa, nau ku kwaimanatai.' ²¹ Kada ne wane rao nia oli mai, ma ka farongoa wane baita nia ana ru nai ki, wane baita ne nia guisasu 'asiana, ma ka fata 'uri fuana wane rao nia, 'Oe leka 'ali'ali sulia taale baita ki, ma sulia taale tu'u ki, 'oko talaia mai na wane siofa ki, ma na wane ne 'aeda naoma 'abada mae ki, ma na wane ne maada rodo ki, ma fainia tai wane laugo ne nonida ta'a.' ²² Kada wane rao nai nia oli mai, nia ka fata 'uri fuana wane baita nia, 'Ru be 'oe saea fuaku ki, nau ku sasia tafau na, ma kula ni gourue ana fafanga 'oe, nao nia si fungu 'ua ana wane ki.' ²³ Wane baita ne ka fata lau 'uri, 'Oe leka lau sulia ka taale ki ne kera to tau, 'oe laefida, ma 'oe 'ingoa lau mai tai wane fuana lume nau ka fungu. ²⁴ Ma nau ku saea fuamu, nia 'afitai 'asiana fuana ta wane ana wane be nau ku laefida mai 'i nao ki, kera kai fanga ana fafanga nau.' ”

*Na 'afitailae ne wane kai
dao to'ona sulia rao ne
(Matiu 10:37-38)*

²⁵ Ana te kada, na okue baita kera leka fainia sa Jesus. Ma nia ka abulo ka fata 'uri fuada, ²⁶ “Ta wane ne nia doria kai leka buriku, nia ka kwaimani aku ka liufia na maa nia, na gaa nia, na 'afe nia, na wele nia ki, na wanefuta nia ki, na waiwane nia ki, ma nia talana laugo. ²⁷ Nia 'afitai fuana ta wane ka dia ta fafurongo aku, suli dia nia si nonimabe fuana lekalae 'i buriku, sui boro 'ana kada nia kai nonifi, ma kai mae ana 'airarafolo.

²⁸ “Dia ta wane amulu nia doria kai saungainia ta lume baita, nia kai gouru, ma ka manata basi sulia ta fita malefo ne nia to ana fuana kai bobola fainia fasuilana na lume nai.

²⁹ Dia nia si sasi 'urinai, ma nia ka alua na fangadolana lume nai tafau, ma na wane ki kera ada to'ona ne nao nia si to ana malefo ne nia bobola fuana fasuilana, kera kai 'onionga ana, ma kera ka fata 'uri, ³⁰ 'Na wane ne nia tala'ae na ana fauulana na lume ne, boroi ma nia nao si bobola fua nia ka fasuia.'

³¹ "Ma dia ta kingi ne nia leka fainia te akwala to'oni wane nia ki fuana firulae fainia ta kingi mone ne nia leka mai fainia ro akwala to'oni wane nia ki fuana firulae, nia kai gouru basi 'i ano ka manata 'ana sulia fasi nao nia si nikila ka bobola go fuana fualilana wane omee ki fainia kingi nai. ³² Ma dia nia nao go, nia kai kwatea ta wane ana, fuana kai leka, ma ka gani 'uria aroaroe 'i safitadaro, ana kada kera to tau 'ua mai. ³³ Ka 'urinai laugo, kamulu ka eta manata lea basi sulia nonifie ne kamulu kai dao to'ona kada ne kamulu kai leka buriku. Dia ta wane amulu ne nao nia si fasi faburi ana ru nia ki tafau, nia 'afitai 'asiana nia kai leka buriku."

Fiko asi dalakwai
(*Matiu 5:13; Mak 9:50*)

³⁴ Sa Jesus ka fata lau 'uri, "Na fiko asi nia na ru lea. Sui boroi 'ana, dia mamasia nia dalakwai na fasia, nia 'afitai 'asiana 'oe kwate nia ka mamasialana lau. ³⁵ Ma nao nia si lea na fuana sasilana ana ta ru. Nao nia si lea na fuana ano ma fuana 'afilana ta ru. Ma nia bobola fainia kera ka 'ui 'ania ga 'ada. Dia ta wane doria ka saitamana lea ana ru ne, nia ka fafurongo lea."

15

Na sipsip ne nia naoana
(*Matiu 18:12-14*)

¹ Ana te kada, na wane 'oro ne kera rao ana konilana na malefo ana na takisi, ma na wane ne kera fia kera wane ta'a 'urinai ki laugo, kera dao fuana rongolana sa Jesus. ² Na Farasi ki ma na wane famanata ana taki ki, kera etangia

ngunungunue kera ka 'uri, “Na wane ne nia kwaloa na wane ta'a ki ma ka fanga ga 'ana fai kera!”

³ Nia ne sa Jesus ka fata 'ana na tarifulae ki fuada ka 'uri, ⁴ “Dia ta wane amulu nia to ana te talanga sipsip, ma te ai ada ka naoana, te ne wane nai kai sasia? Nia kai fasia na sikwa akwala ma sikwa sipsip senai, ma nia ka leka ka nani 'uria te ai ne nia naoana, leka nia ka dao go to'ona. ⁵ Ma kada ne nia dao to'ona, nia ka eele 'asiana, ma ka ngalia 'i gwauna 'abana, ⁶ ma ka ngalia mai 'i fera. Sui nia ka akwa mai 'uria wane kwaimani nia ki, ma na wane ana fere nia ki, fuana kera ka oku mai, ma nia ka fata 'uri fuada, ‘Nau ku eele 'asiana, sulia nau ku dao to'ona na sipsip nau be nia naoana. Nia ne mulu eele fai nau!’ ” ⁷ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nau ku saea fua mulu, na eelea baita 'urinai laugo 'i langi fafia te wane ne ta'a ma nia ka kari abulo. Na eelea fainia ka liufia na eelea fafia sikwa akwala ma sikwa wane ne kera 'o'olo ki.”

⁸ Ma sa Jesus ka fata lau ana tarifulae ka 'uri, “Dia ta keni ne nia to ana ta akwala seleni, ma ta te seleni ka naoana, te ne nia kai sasia? Nia kai fasarua ta kwesu, ma ka salofia na lume nia, ma ka nani ana kula ki tafau leka nia ka dao go to'ona. ⁹ Ma kada nia dao na to'ona, nia ka rii na 'uria wane kwaimani nia ki, ma na wane ana fere nia ki kera ka oku mai siana, ma nia ka fata 'uri fuada, ‘Nau ku eele 'asiana, sulia nau ku dao na to'ona na seleni be nau be naoana. Nia ne mulu eele 'amulu fai nau!’ ” ¹⁰ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nau ku saea fua mulu, ru nai kai 'urinai laugo 'i langi. Na 'ainsel God ki fainia God, kera eele 'asiana fafia te wane ne nia abulo ta'a, ma nia kari abulo mai.”

Na wele fanefafo

¹¹ Ma sa Jesus ka fata lau 'ana te tarifulae ka 'uri, “Te wane nia to ana ro welewane ki. ¹² Na wele 'i buri nia fata 'uri fuana maa nia, ‘Maasi, 'oe kwatea na mai bali nau ana na toorue kulu.’ 'Urinai go, na wane nai ka tolingia na, na

toorue kera 'i safitana na ro wele nia ki. ¹³ Ma 'i burina bara fa asoa sui, na wele be 'i buri ka foli na ana bali nia ana toorue kera, ma ka leka na 'ana fainia malefo nia. Ma nia ka leka na 'ana 'uria na fere tau, ma ka falia tafau na 'ana na malefo nia ki ana na tolae ta'a. ¹⁴ Ma 'i burina ne nia fasuia na, na malefo nia ki, na fioloe baita ka liu ana bali fere nai, ma nao nia si to na ana ta ru. ¹⁵ Ma nia ka leka siana te wane ana fere nai ka ledi 'uria ta raoe, ma na wane nai ka kwate fuana raoe bilia ana adalae sulia na boso nia ki. ¹⁶ Ma nia ka doria ka 'ania tani ngingisi fanga ana na fanga boso ki, sulia ta wane 'i senai si kwatea go ta fanga fuana. ¹⁷ Boro ma kada nia manata lea, nia ka fata 'uri fuana talana, 'Na wane ni rao maa nau ki, kera fanga lea tafau ga 'ada kada nai, ma kera ka abusu, ma nau ne nau ku fiolo ga 'aku fuana maelaku! ¹⁸ Nia lea fuana nau ku oli siana maa nau, ma nau ku fata 'uri fuana, Maasi 'ae, nau ku garo 'asiana na 'i maana God, ma 'i maamu laugo. ¹⁹ Nau nao si bobola fuana ne 'oe sae nau lau ana na wele 'oe. 'Oe alama'nia nau ku rao na 'aku fuamu dia ta wane ni rao 'oe.' ²⁰ Ma nia ka tatae, ma ka oli siana maa nia.

“Ma kada nia dao tau 'ua kau, na maa nia ka ada kau, ma ka ada to'ona. Ma nia ka kwaimanatai 'asiana ana na wele nia. Ma nia ka lae 'ali'ali kau, ma ka ofia mai na wele nia, ma ka nono'ia. ²¹ Ma na wele nai ka fata 'uri fuana, 'Maasi, nau ku garo 'asiana na 'i maana God ma 'i maamu laugo. Nau nao kusi bobola fuana ne 'oe sae nau lau ana wele 'oe.' ²² Boro ma na maa nia ka rii 'uria na wane rao nia ki ka 'uri, 'Mulu 'ali'ali! Mulu ngalia mai na maku gwala, ma ka kwanga, ma mulu farufia 'ania. Ma kamulu ka alua fa kome ana 'abana, ma kamulu ka alua na tae butu ki 'i 'aena. ²³ Sui, kamulu ka leka, mulu saungia mai na ka buluka kobu be fua kulu ka saungainia na fafanga ma kulu ka eele 'akulu. ²⁴ Sulia na wele nau, nia dia ne nia mae na, boro ma nia ka mauri lau. Ma nia ka dia ne nia naoana, boro ma nau ku ada to'ona lau. Ma na fafanga nai ka tala'ae na.

²⁵ “Ma ana kada nai, na wele 'i nao be nia to 'ua mai 'ana 'i laona na oole. Ma kada ne nia oli mai ma nia ka dao karangia na mai na lume, nia ka rongoa lingena na sasoe ma na ngwaelae. ²⁶ Ma nia ka karumia mai te wane ana wane rao ki, ma ka ledi 'uri ana te fu kera ngwae fainia. ²⁷ Ma na wane ni rao nai nia olisia ka 'uri, ‘Na sasimu be nia oli na mai 'i fere, ma na maa 'oe ka saungia na ka buluka kobu be, sulia na sasimu nia mauri, ma ka oli mai ka dao na.’ ²⁸ Ma na wele 'i nao ka guisasu 'asiana, nao nia si ru na kau laona lume. Ma na maa nia ka ru mai 'i maa, ma ka 'ingoa fuana nia ru kau laona lume. ²⁹ Ma nia ka olisia na maa nia ma ka fata 'uri, ‘Ada to'ona basi, nau ku rao fuamu dia na wane rao 'o'oni* 'oe sulia fangali 'oro ne ki, ma nau ku rosulia na fatalamu. Sui boroi 'ana, 'oe si kwatea go ta ka nanigot fuaku, fua nau ku sasi 'aku ta fafanga fainia na wane kwaimani nau ki! ³⁰ Boroi ma na wele ne 'oe, nia falia na toorue 'oe ana na keni sesele ki, ma kada nia oli mai ka dao 'i fere, 'oe saungia na ka buluka kobu baita lea be fuana!’ ³¹ Ma na maa nia ka olisia ka 'uri, ‘Wele nau 'ae, 'oe to tari na fai nau, ma na ru nau ki tafau, ne ru 'oe ki laugo. ³² Sui boroi 'ana, kulu sasia na 'akulu na fafanga ne, ma kulu ka eele 'akulu, sulia na sasimu dia nia mae na, boroi ma nia ka mauri go ana. Ma nia ka naoana na, ma kada ne kulu ada to'ona lau.’”

16

Na wane rao abu 'o'olo

¹ Sa Jesus ka fata lau 'ana tarifulae fuana fafurongo nia ki ka 'uri, “Te wane 'initoa nia to ana te wane ni rao ne nia alua ka baita fuana toorue nia ki. Ma na wane ki kera ka saea fuana wane 'inito nai ne na wane rao nia, nia 'aurafu, ma ka falia ga 'ana na toorue nia ki. ² Ma na wane 'inito nai ka saea mai wane rao nia ma ka ledia ka 'uri, ‘Na te ne nau ku rongoa amu? 'Oe kedea na fita malefo nau ki tafau

* ^{15:29} wane rao 'o'oni: Ada to'ona ana Diksonari

ne 'oe rao ana, sulia ne nao 'oe si baita na ana toorue nau ki.'

³ “Ma na wane rao 'aurafu nai ka manata 'uri, ‘Na wane baita nau nia kai fasui nau na fasia na raoe nau. 'Uri ma te ne nau kai sasia fuana nau to ana ta raoe falu? Nau si nikila na fuana 'elilana kilu ki, ma nau ku 'eke 'asiana ana ganilae. ⁴ Nau ku saitamana ru ne nau kai sasia fuana kada nau ku sui fasia na raoe nau, na wane ki kera ka kwalo nau laona lume kera ki.’

⁵ “Ma nia ka akwa mai 'uria na wane ne kera ngali langa fasia na wane baita nia, ma nia ka fata 'uri fuana etana wane, ‘Fita ru ne 'oe ngali langa ana fasia na wane baita nau?’ ⁶ Nia ka olisia ka 'uri, ‘Kwalu talanga galono 'oele.’ Ma na wane rao 'aurafu nai ka fata 'uri fuana, ‘Na 'aba beba ana na ngali langalae 'oe be ne, 'oe gouru, ma 'oe kede fa talanga galono.’ ⁷ Ma nia ka fata 'uri fuana ruana wane, ‘Ma 'oe ta fita ru ne 'oe ngali langa ana?’ Ma nia ka olisia ka 'uri, ‘Na te talanga ngwai fulaoa fua beret.’ Ma na wane rao 'aurafu nai ka fata 'uri fuana, ‘Na 'aba beba ana na ngali langalae 'oe ne, 'oe kede kwalu akwala ngwai.’ ⁸ Ma na wane baita nia ka tangoa na wane rao 'aurafu nai fuana liotoe ne nia to ana. Sulia ne na wane ne ki laona molagali kera lioto ana ru lao molagali ne, ka liufia na wane ana na madakwalae ki.

⁹ “Nau ku saea fua mulu, mulu kwatea na toorue kamulu ki fuana 'afilana wane 'e'ete ki. Ma kada na malefo kamulu nia sui, God kai kwalo kamulu 'uri 'i langi.

¹⁰ “Dia sa ti ne nia rao lea ana toorue tu'u ki, nia ka rao lea laugo ana toorue baita ki. Ma dia sa ti ne nia rao noni'ela ana toorue tu'u ki, nia ka rao noni'ela laugo ana toorue baita ki. ¹¹ Ka 'urinai laugo, dia nao kamulu si rao lea ana na toorue ki laona molagali, God nao si famamana kamulu laugo fainia na toorue mamana. ¹² Ma dia kamulu si rao lea ana ru ta wane 'e'ete, God nao si kwatea laugo ru ki fua mulu 'i langi.

¹³ “Nao ta wane rao si rao fuana ta ro wane baita 'e'ete ki. Dia nia 'urinai, nia kai malimae ana ta wane baita, ma ka kwaimani ana ta wane baita. Ma nia ka rao lea fuana ta wane, ma ka faburi ana ta wane. Nia 'afitai 'asiana dia ne mulu rao lau fuana God, ma na malefo lau ana te kada.”

¹⁴ Ma kada Farasi ki kera rongoa ru nai, kera ka 'onionga sa Jesus, sulia kera wane ogalulumi 'asiana ana malefo ki. ¹⁵ Sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Kamulu sasia ru lea ki 'i naona wane ki, fua kera ka tango kamulu. Boro ma God nia saitamana ga 'ana mangomulu. Sulia te ne na wane nia manata baita ana, God nao si manata baita go ana.”

*Famanata sulia taki
sa Moses ki*

(Matiu 11:12-13; 5:31-32; Mak 10:11-12)

¹⁶ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Na taki sa Moses ki,* ma na kekedee na profet ki, nia rao ka talai kamulu mai leka ka dao ana kada sa Jon wane ni Siuabu nia dao ana. Ma nia ka safali mai ana sa Jon nia 'ainitaloa na Farongoe Lea sulia God ne kai gwaungai ana wane nia ki, na wane 'oro ki kera eele fuana rulae 'i laona na maurie ne God kai gwaungai ana. ¹⁷ Boro ma nao ta ru tu'u ana taki sa Moses kai sui. Na salo ma na molagali kai sui, boro ma na nikilalana na taki ki ka to tari nao si sui.

¹⁸ “Dia ta wane kai lukasia na 'afe nia ma ka adea lau ta keni 'e'ete, nia oee na. Ma dia ta wane ka adea na 'afe ne arai nia lukasia, nia oee laugo.”

Wane tooru fainia sa Lasaros

¹⁹ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Te wane tooru ne nia ofi ana na 'aba maku lea ki ne folilana baita, nia ka to ana tolai lea sulia asoa ki tafau. ²⁰ Ma te wane siofa ne maale 'oro ki nia ana nonina, ne satana sa Lasaros, nia gouru 'i ano 'aena na mae ana lume na wane tooru nai. ²¹ Ma sa Lasaros doria ka 'ania orongana na fanga ne 'asia fasia na tatafe ni fangalae

* **16:16** taki sa Moses ki: Ada to'ona ana Diksonari

na wane tooru nai. Ma kada sa Lasaros nia gouru 'i ano, na kui ki boroi, kera dao mai, ma kera ka melia na maale nia ki. ²² Sa Lasaros ka mae, ma na 'ainsel ki kera ka ngalia 'alaa siana sa Abraham 'uria na fafanga baita 'i langi. Ma na wane tooru nai ka mae laugo, ma kera ka faitoli na ana. ²³ Ma nia ka to laona kula fuana wane mae ki ana na nonifie baita. Ma nia ka ada kau 'alaa, ma ka ada to'ona sa Abraham ma sa Lasaros keroa 'ado 'ada. ²⁴ Ma nia ka akwa kau fuana sa Abraham ma ka 'uri, 'Koko Abraham 'ae, 'oe manatai nau mai. Kwatea mai sa Lasaros, fua ka kutumainia mai na kakauna laona kafo, ma ka fagwaria na meaku, sulia nau ku to na ana na nonifie 'i laona na ere ne.' ²⁵ Boroi ma sa Abraham ka fata 'uri fuana, 'Wele nau 'ae, 'oe manata to'ona basi 'amu kada be 'oe mauri, 'oe too ana na ru lea 'oro ki, ma sa Lasaros ka too go ana na ru ta'a ki. Boroi ma ana kada ne, nia ka to na laona eelea 'i seki, ana kada ne 'oe to 'amu laona na nonifilae. ²⁶ Ma ta ru lau, God nia alua te kilu baita 'i safitakulu, ma nao si bobola fainia ta wane ka tofolo kau 'uria bali nena. Ma ka nao si bobola laugo fuana ne ta wane ka tofolo mai siamalu.'

²⁷ "Ma nia ka olisia ka 'uri, 'Koko, nau ku amasi 'oe kau fuana 'oe kwatea sa Lasaros 'uria lume maa nau, ²⁸ fuana nia ka fabasua na lima wanefuta nau ki, fasia kera ka leka laugo mai ana kula ni nonifilae ne.' ²⁹ Ma sa Abraham nia olisia ka fata 'uri, 'Na kekedee sa Moses, ma na profet ki nia to tafau ga 'ana faida. Nia bobola fuana kera ka rosulida.' ³⁰ Ma nia ka fata 'uri, 'Koko Abraham 'ae, nao go. Dia ta wane ne nia mae ma ka mauri lau, ma nia ka leka siada, kera ka kari abulo fasia na ta'alae kera ki.' ³¹ Ma sa Abraham ka fata 'uri fuana, 'Dia kera nao si rosulia na kekedee sa Moses ma na profet ki, nia 'afitai go fuana kera ka famamana, sui boroi 'ana dia ta wane ka tatae lau fasia na maea.'"

17

*Ta'alaē**(Matiu 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)*

¹ Sa Jesus fata 'uri fuana fafurongo nia ki, “Na ru ne ki kwatea ma wane ki kera ka abulo ta'a, nia kai fuli. Boroī ma nia kai ta'a 'asiana fuana wane ne nia kwatea ma ru nai ki ka fuli! ² Dia ta wane nia kwatea wane ne kera marabibi ki ka 'asia fasia fitoe kera ki aku, nia lea fuana kera ka kania ta mae fau baita 'i luana, ma kera ka 'ui 'ania 'i laona matakwa. ³ Mulu madafi kamulu!

“Dia na wanefuta 'oe nia abulo ta'a, 'oe ngatafia. Dia nia kari abulo, 'oe manatalugea ta'alaē nia ki. ⁴ Ma dia na abulolana nia ta'a fuamu ana fiu kada ki laona te asoa, ma nia ka leka mai siamu burina fiu kada nai ki, ma ka fata 'uri, 'Nau ku kari abulo na,' 'oe manataluge nia na.”

⁵ Na lifurongo nia ki kera ka fata 'uri fuana na 'Aofia, “Oe fanikila na fitoe kalu ki.”

⁶ Ma sa Jesus olisida ka 'uri, “Dia kamulu to ana fitoe tu'u boroī 'ana ka dia ta mege mastad ne nia tu'u 'asiana, kamulu saitamana saea go amulu fuana ta 'ai baita, 'Lafu fa lalimu, ma 'oe 'idu kau 'i lao asi.' Ma nia kai ro ga 'ana sulia na fatalamulu.

⁷ “Dia ta wane amulu nia ka to ana ta wane ni rao ne nia 'elia na ano, naoma ka ada sulia na sipsip ki, ma kada nia oli mai fasia na oole, na te ne 'oe saea fuana? 'Oe saea fuana nia kai leka 'ali'ali mai, ma ka fanga basi? ⁸ Nao! 'Oe fata lalau 'uri fuana, “Oe ngarea basi mai na fanga nau ki, ma 'oe ka ofi falu, sui 'oe ka fi ngali fanga mai. Buri'ana nau fanga, 'oe fi fanga, ma 'oe fi ku 'amu.’ ⁹ Ma na wane gwaungai ne nao si fata lea go ana na wane rao nia, sulia nia sasi sulia na ru nia saea fuana. ¹⁰ Ka 'urinai laugo fua mulu. Kada kamulu sasia ru ki tafau ka sui ne God nia sae kamulu fua sasilana, mulu ka fi fata 'uri, 'Kalū wane rao ki ga ana ne, kalu sasia go raoe ne 'oga kalu ki.’ ”

Sa Jesus nia gura na akwala wane

¹¹ Sa Jesus nia leka 'uria 'i Jerusalem, ma ka liu safitana bali lofaa 'i Samaria ma 'i Galili. ¹² Ma kada nia dao ana te mae fere, nia ka dao to'ona te akwala wane ne kuu nia saungida. Kera uu tau mai, ¹³ ma kera ka akwa baita mai kera 'uri, “Jesus na wane baita 'ae, 'oe manatai kalu mai!”

¹⁴ Ma kada sa Jesus nia suada, nia ka fata 'uri fuada, “Kamulu kai leka, mulu ka fatainia noni mulu fuana fataabu God ki, fuana kera ka famamana ne na noni mulu 'e mafo na.” Ma kada kera leka na, na nonida 'e mafo tafau na. ¹⁵ Kada te wane ada nia ada to'ona ne nonina 'e mafo na, nia ka oli mai, ma ka akwa baita, ma ka tangoa God. ¹⁶ Ma nia ka boruru na 'i maana 'aena sa Jesus ma ka tangoa. Nia nai nao lau na wane Jiu, nia lalau fasia 'i Samaria.

¹⁷ Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Na akwala wane be nau ku gurada ma na nonida ka mafo na. Ma ta sikwa wane lau, kera nia 'i fai? ¹⁸ 'Uta ne wane be ki tafau nao si oli mai fuana tangolana God, boroï ma taifilia go na wane ne nao lau na Jiu ne oli mai?” ¹⁹ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Tatae, 'oko leka na 'amu. God nia gura 'oe na sulia 'oe famamana nau.”

*Daolana mai na Wane
sa God ka filia*

(Matiu 24:23-28, 37-41)

²⁰ Tani Farasi kera ledi 'uri 'ana sa Jesus, “Kada 'uta ne God kai gwaungai ana molagali ne?”

Ma sa Jesus olisida ka 'uri, “Na kada ne God kai gwaungai ana wane nia ki, nao kamulu si ada to'ona ana ta maetoto baita. ²¹ Ma nao ta wane si fata 'uri, ‘Ada to'ona basi, na gwaungaie God nia 'i seki!’ Naoma ka 'uri, ‘Nia na seloko!’ Sulia kula God gwaungai ana nia lalau 'i laona maurilana wane.”

²² Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, “Na kada kai dao mai, kada mulu doria adalae to'ona na asoa nau, na Wele nia Wane. Boroï ma nao kamulu si ada

to'ona. ²³ Ma tani wane kera kai fata 'uri fua mulu, 'Ada basi, na Christ nia na 'i seloko!' Naoma kera ka 'uri, 'Ada basi, nia na 'i seki!' 'Urinai boroi, nao kamulu si leka fuana adalae 'uria. ²⁴ Sulia na olilaku mai, na Wele nia Wane, nia kai dia na meamea ne nia madakwa 'i lofana salo, ma na madakwalana kai tala laona salo tafau, ma wane ki tafau kai ada to'ona. ²⁵ Boroi ma 'i naona olilaku mai, nau kai nonifi, ma na wane ki kera ka noni'ela 'ani nau. ²⁶ Kada nau ku oli mai ana, nia kai dia laugo kada be sa Noa. ²⁷ Ana kada sa Noa, na wane ki kera fanga, ma kera ka ku, ma wane ki fainia keni ki kera ka 'afe ma kera ka arai. Go kera ka tona na sulia kada sa Noa nia ra laona faka baita, ma na kafo ka fungu mai, ma ka kuruuda tafau na. ²⁸ Ma kada nau kai oli mai ana, nia dia laugo na kada be sa Lot, sulia wane ki kera fanga, ma kera ka ku, ma kera ka foli, ma kera ka 'oifoli, kera ka fasi fanga, ma kera ka saungai lume. ²⁹ Ana kada ne sa Lot nia leka fasia 'i Sodom, kera tona, ma na ere ma na mae fau 'ako'ako ki ka 'asia na mai fasia 'i langi ma ka sarufida tafau. ³⁰ Nia kai dia laugo na maedangi nau kai oli mai ana.

³¹ "Ma ana maedangi nai, na wane ne nia to 'i maa ana lume nia, nao nia si oli lau mai laona fuana ngalilana ru nia ki. Ka 'urinai laugo fuana wane ne nia laona oole, nao nia si oli lau mai 'i lume. ³² Mulu manata to'ona ru ne fuli fuana 'afe sa Lot.* ³³ Dia sa ti ne nia doria kai dau sulia na maurilana fuana talana, nia kai mae. Ma dia sa ti ne ka lukasia na maurilana sulia nia leka buriku, nia kai mauri mamana na. ³⁴ Nau ku saea fua mulu, ana fa rodo nai, ro wane ne keroa maleu laona te 'ifitai, te wane God kai ngalia, ma te wane kai ore. ³⁵⁻³⁶ Ro keni ki keroa sasi fanga oku, te keni God kai ngalia, ma te keni kai ore."†

* **17:32** Nia 'abero ana ada faburilae 'uria 'i Sodom ma God ka kwaea nia ka mae. Ada to'ona Jenesis 19:26 † **17:35-36** Tani kekedee 'ua ana sa Luk, kera 'adoa lau verse 36, "Ro wane ki keroa kai rao laona oole. Te wane God kai ngalia, ma te wane kai ore."

³⁷ Ma na fafurongo nia ki ka ledi 'uri, "'Aofia 'ae, 'i fai mone ne na ru nai ki nia kai fuli ana?"

Ma sa Jesus olisida ka 'uri, "Na olilaku mai nao ta wane si talafia ka dia laugo ne na gwaubalano nao si talafia ta ru mae."

18

Na gwa 'oru fainia wane kwaiketo

¹ Sa Jesus nia fata fuana fafurongo nia ki ana tarifulae ne, fua kai fatania fuada ne kera kai foa sulia maedangi ki tafau, ma kera nao si fitala. ² Nia ka fata 'uri, "Te wane ni kwaiketo, nia to ana te fere, ma nao nia si fa'initoa God, ma nao nia si fuusi baita go ana ta wane. ³ Ma te gwa 'oru 'i laona na fere nai, nia leka mai sulia dangi ki siana fuana 'ingolana ma ka fata 'uri, 'Nau ku doria 'oko kwatea kwaiketoilae 'o'olo fuaku susia na malimae nau ki.' ⁴ Ma sulia kada tau na, na wane ni kwaiketo nai si ala go fafia. 'I buri, nia ka manata 'uri fuana nia talana, 'Sui boroi 'ana nao nau si fa'initoa God, ma nao nau si fuusi baita go ana ta wane, ⁵ nau kwate na 'aku kwaiketoilae 'o'olo fuana gwa 'oru ne, nia fa'abero nau 'asiana ana lekalae mai siaku, fasi nia ka faulafu nau ana 'idufa lekalae mai siaku!'"

⁶ Ma na 'Aofia ka fata 'uri, "Mulu rongo basi na ru ne wane kwaiketo ta'a nai nia saea. ⁷ 'Urinai boroi nia kwatea na kwaiketoie 'o'olo fuana, nia ne nao mulu si manata ruarua ana God ne ka kwatea 'o'oloe fuana wane nia ki, ne kera gania suli rodo ma dangi. God nao si dole fuana 'adomilada. ⁸ Nau ku saea fua mulu, God kai 'adomida fua 'olosilana 'afitai 'e kera ki 'ali'ali. Ma kada nau, na Wele nia Wane, kai oli mai laona molagali, 'uri ma nau kai dao to'ona wane 'oro ki ne kera famamana nau, naoma 'e nao go?"

Na ro wane leka foa laona Beu Abu God

⁹ Sa Jesus nia fata ana tarifulae fuana tani wane ne kera famamana kera talada sae kera 'o'olo ma kera ka ada toli

ana tani wane, ka 'uri, ¹⁰ “Ro wane ki keroa leka 'i laona na Beu Abu God fua keroa ka foa. Te wane ne na Farasi, ma ta wane ne nia rao ana konilana malefo ana takisi. ¹¹ Na Farasi nai nia uu taifilia, ma ka foa 'uri, ‘God 'ae, nau ku tango 'oe sulia nao nau si dia na wane 'e'ete ki tafau. Sulia kera beli, ma kera ka ilia ru ta'a ki, ma kera ka oee. Nao nau si dia na wane ta'a loko ne nia konia na malefo ana takisi. ¹² Nau ku abu fanga ana ro maedangi 'i laona te wiki, ma nau ku kwatea na tangafuluna toorue nau ki fuamu.’

¹³ “Boroi ma na wane ne nia konia na malefo ana takisi, nia uu tau mai 'ana. Ma nia si taea go maana 'uria 'i langi, sulia nia 'eke 'asiana. Ma nia ka fatainia na olikokorue nia ana fidalilana na ruruna, ma ka fata 'uri, ‘God 'ae, manatai nau mai, nau na wane abulo ta'a!’ ”

¹⁴ Ma sa Jesus ka fata laugo 'uri, “Nau ku saea fua mulu, na wane ne nia olikokoru na ne, God nia fa'o'oloo ana kada nia ru kau 'i maa, ma nao lau na Farasi. Sulia na wane ki ne kera fabaita kera talada, God kai fatu'u kera. Ma na wane ne kera fatu'u kera talada, God kai fabaita kera.”

*Sa Jesus nia falea
kaelana wele ki*

(Matiu 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Tani wane kera ngalia mai na kaelana wele tu'u siana sa Jesus, fua ka alua na 'abana fafida ma ka faleada. Ma kada fafurongo nia ki kera ada to'ona, kera ka balufida. ¹⁶ Boroi ma sa Jesus ka saea mai kaelana wele nai ki siana, ma ka fata 'uri fuada, “Mulu alamatainia na kaela wele tu'u kera ka leka mai siaku, ma nao mulu si susida lau. Sulia sa ti ne nia famamana ka dia wele tu'u ki, nia bobola fuana tolae laona 'Initoe God. ¹⁷ Nau ku saea ru mamana fua mulu, dia ta wane ne nao si famamana dia ta wele tu'u, nia 'afitai 'asiana fua nia ka ru 'i laona na 'Initoe God.”

Na wane todaru

(Matiu 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Te wane fanaonao ana Jiu ki, nia ledia sa Jesus ka fata 'uri, “Wane famanata lea ne 'ae, ta te lea ne nau ku sasia fua nau ku too ana na maurie firi?”

¹⁹ Ma sa Jesus olisia ka 'uri, “Uta ne 'oe sae nau ana wane lea? Nao ta wane si lea go, taifilia God go ne lea.

²⁰ Nia lea 'oe saitamana faoraie talingai God ki be 'uri, “Oe si sauwane, 'oe si oee, 'oe si beli, 'oe si suke fasia ta wane, ma 'oe fuusi baita ana maa 'oe ma gaa 'oe.’”

²¹ Wane nai nia olisia ka fata 'uri, “Nia safali mai ana kada nau ku tu'u, nau rosulia na taki nai ki tafau* leka ka dao 'i ta'ena.”

²² Ma kada sa Jesus nia rongoa ru nai, nia ka fata 'uri fuana, “Te ru go ne nia nao 'ua. 'Oe fafoli ana na ru 'oe ki tafau, ma 'oe ngalia malefo nai ki, ma 'oko kwatea fuana wane siofa ki, ma 'oe fi too ana na toorue 'i langi. 'Urinai go, 'oe leka na mai suli nau.” ²³ Ma kada wane nai nia rongoa ru nai, na manatana ka kwaimanatai 'asiana, sulia nia na wane todaru 'asiana.

²⁴ Ma kada sa Jesus nia ada to'ona wane nai, na manatana nia ka kwaimanatai, nia ka fata 'uri, “Nia 'afitai 'asiana fuana wane todaru ki kera ka ru laona 'Initoe God.

²⁵ Nia 'afitai 'asiana fua ta kamel kai ru sulia na mae kwakwa tu'u ana nile. Nia 'afitai ka liufia lau fuana ta wane todaru kai ru laona na 'Initoe God.”

²⁶ Aia, kada wane ki kera rongoa na faoraie nai, kera ka ledia 'uri, “'Urinai ma nao ta wane si toda go mauri firi?”

²⁷ Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Na ru nai nia 'afitai 'asiana fuana wane, boroi ma fua God nao nia si 'afitai go.”

²⁸ Ma sa Pita ka fata 'uri fuana sa Jesus, “Kalu fasia na toorue kalu ki tafau fua kalu ka leka na suli 'oe!”

²⁹ Sa Jesus ka fata 'uri, “Iu. Nau ku saea fua mulu, dia sa ti ne nia fasia na lume nia, na 'afe nia, na wanefuta nia ki, na maa nia ma na gaa nia, ma na wele nia ki, sulia 'Initoe

* **18:21** Ada to'ona ana buko Eksodas 20:12-16 laugo ana buko Diutronomi 5:16-20.

God, ³⁰ nia kai too ana ru 'oro ki laona molagali ne liufia ru be nia fasia ki. Ma ana mauri falu ne nia leka mai, wane nai kai too na ana mauri firi.”

Oluna kada sa Jesus nia fata sulia maelana

(Matiu 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Ma kada sa Jesus nia leka fainia fafurongo nia ki taifili kera, nia ka fata 'uri fuada, “Kulu leka 'uri 'i Jerusalem fua kera kai faali'afua ru be na profet ki kera kekede mai sulia nau, na Wele nia Wane. ³² Kera kai kwate nau laona 'abana wane ne nao laugo Jiu ki, fua kera ka 'onionga, ma ka fata buri tolingai aku, ma kera ka ngisufi nau. Kera ka kwae nau, ma kera ka saungi nau. ³³ Ma ana oluna maedangi, nau kai tatae lau fasia na maea.”

³⁴ Boro'i ana fafurongo ki kera nao si saitamana go na faoraie nai ki ne sa Jesus nia saea fuada, sulia manatalada ngasi 'asiana fuana malingailana na ru ne sa Jesus fata sulia. Nia ne kwate ma kera nao si saitamana te ne sa Jesus nia fata sulia.

Sa Jesus gura na wane maana rodo

(Matiu 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Kada sa Jesus nia dao karangia mae fere 'i Jeriko, te wane maana rodo nia to 'i ninimana taale. Ana maedangi ki nia gani malefo ana wane ki. ³⁶ Ma kada nia rongoa wane 'oro ki kera liu, nia ka ledi kera ka fata 'uri, “Te ne 'uri?”

³⁷ Ma kera olisia kera ka fata 'uri, “Sa Jesus na wane be 'i Nasaret ne nia leka mai.”

³⁸ Ma wane maana rodo nai ka akwa ma ka fata 'uri, “Jesus 'oe na Wele ana kwalafa sa Deved, 'oe manatai nau mai!”

³⁹ Ma wane ne kera eteta 'i naona kera ka balufia, ma kera ka saea nia ka to aroaro. Boro'i ma nia fi akwa baita

lau, ma ka fata 'uri, “‘Oe na wele ana kwalafa sa Deved, 'oe manatai nau mai!”

⁴⁰ Ma sa Jesus ka uu ngado ma ka saea fuada fua kera ka talaia mai siana. Ma kada nia dao karangi, sa Jesus ka ledia, ⁴¹ “Te ne 'oe doria nau sasia fuamu?”

Ma wane maana rodo nai ka fata 'uri, “‘Aofia 'ae, nau ku doria nau ada lau.”

⁴² Sa Jesus ka fata 'uri fuana, “‘Oe ada na. God nia gura 'oe na, sulia 'oe famamana nau.”

⁴³ Ma 'urinai go nia ka ada na, ma nia ka leka na fainia sa Jesus, ma nia ka tangoa God. Ma kada wane ki kera ada to'ona, kera ka tangoa laugo God.

19

Sa Sakias

¹ Sa Jesus nia dao 'i Jeriko, ma ka liu lao fere nai. ² Ma te fanaonao ana wane kera ka koni malefo ana takisi, ne satana sa Sakias, nia wane todaru 'asiana. ³ Ma nia ka sasi 'asiana 'uria adalae to'ona sa Jesus. Boro ma ka 'afitai, sulia nia wane kokoru 'asiana, ma nao nia si ada to'ona sa Jesus, sulia na okue nai 'e susia. ⁴ Ma nia ka lae 'ali'ali kau 'i naofana okue nai, ma ka ra 'i gwauna te 'ai ne kera saea ana Sikamo, fua ka ada to'ona sa Jesus ne nia leka mai sulia taale.

⁵ Kada sa Jesus nia dao ana kula nai, nia ka ada 'alaa 'i gwauna 'ai nai, ma ka ada to'ona sa Sakias, ma ka fata 'uri fuana, “Sakias 'ae, koso 'ali'ali mai, sulia nau kai to 'i lume 'oe ta'ena.” ⁶ Sa Sakias ka eele 'asiana, ma ka koso 'ali'ali mai, ma ka kwaloa sa Jesus laona lume nia.

⁷ Na wane ki tafau kera ada to'ona ru nai, ma kera ka ngunungunu buri ana, kera 'uri, “Sa Jesus nia leka na fuana ka to fainia na wane ta'a ne.”

⁸ Ma sa Sakias tatae, ma ka fata 'uri fuana sa Jesus, “‘Aofia 'ae, nau kai kwatea ta bali ana na toorue nau fuana wane siofa ki. Ma dia nau ku ngali liufia tani ru ana wane ki, nau kai duu fai ru ana fuana.”

⁹ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Ta'ena God nia famauria laugo na gourue ne, sulia wane ne nia famamana God dia famamanae be na koko kia sa Abraham. ¹⁰ Nau, na Wele nia Wane, nau ku leka mai fuana nanisilana na wane ne kera leka garo ki, fua nau ku famaurida laugo.”

*Na tarifulae sulia olilana
mai wane 'initoa
(Matiu 25:14-30)*

¹¹ Na okue baita ne kera fafurongoa ru ki tafau ne sa Jesus saea. Sulia nia dao karangia na 'i Jerusalem, nia saea na tarifulae ne fua ka fa'o'olosa manataka, sulia kera kwaisae 'Initoe God kai fuli 'ali'ali go. ¹² Nia ne kwate sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Te wane ana gourue 'initoa, nia sasi akau fua ka leka siana te kingi baita ne nia to tau mai, fua nia ka gani 'uria na gwaungaie ma na 'initoe fua kada nia kai oli mai, nia ka kingi fuana fere nia. ¹³ Ma 'i naona ne nia leka, nia saea mai akwala wane rao nia ki siana, ka kwatea na malefo baita fuada, ka fata 'uri, 'Mulu rao ana malefo ne ki, fua mulu ka ngalia laugo tani malefo maana makwalia nau.’ ¹⁴ Boro ma wane ana fere wane 'initoa nai, kera subutainia, ma kera ka kwatea tani wane fua kera ka faorai fainia kingi nai, sulia kera nao si doria go ne na wane nai ka kingi fuada.

¹⁵ “Ka 'urinai boro ma 'ana, na kingi nia alua wane nai ka kingi na fuada, ma ana kada nia oli mai, nia ka saea fuana wane ni rao nia ki be nia kwate malefo fuada, fua nia ka dao to'ona ta fita malefo lau ne kera toda maana malefo be nia kwatea fuada. ¹⁶ Na etana wane rao nia leka mai, ka fata 'uri, 'Wane baita 'ae, nau ku to ana te akwala malefo lau fainia malefo be 'oe kwatea fuaku.’ ¹⁷ Ma wane 'initoa nai ka fata 'uri fuana, “Oe wane rao lea. Sulia nau ku saitamana nau ku fito'omu ana ru tu'u ki, 'urinai nau ku alua 'oe ada sulia akwala mae fere ki.’ ¹⁸ 'Urainai ma ruana wane ni rao leka mai ma ka fata 'uri, 'Wane baita 'ae, nau ku to ana lau ta lima malefo fainia na malefo be

'oe kwatea fuaku ki.' ¹⁹ Ma wane 'initoa nai ka fata 'uri fuana, "Oe kai ada sulia lima mae fere ki." ²⁰ Burina, oluna wane ni rao ka leka lau mai, ka fata 'uri, "Wane baita 'ae, malefo 'oe ki be nau ku ngalida, nau ku 'afu ngingiri fafia ana 'aba maku. ²¹ Sulia nau ku mau amu wane fatamaudi. 'Oe dia ta wane ne saitamana ka ngalia ga 'ana ru wane 'e'ete ki, ma 'oe saitamana ngalia laugo fanga fasia oole wane ki." ²² Sui wane 'initoa nai ka fata 'uri fuana, "Oe na wane rao ta'a! Nau kai keto 'oe ana faoraie 'oe ki talamu. 'Oe sae nau wane fatamaudi, ma nau ku dia ta wane ne ngalia ru ne nao lau ru nau ki, ma nau ku ngalia fanga fasia oole tani wane ki. ²³ Dia 'oe manata 'urinai, 'uta ne nao 'oe si ngalia na malefo nau, ma 'oe alua 'amu laona kula ni totodae, fuana kada nau ku oli mai, nau ku ngalia tani malefo tarenga 'i maana?" ²⁴ 'Urainai go wane 'initoa nia ka fata 'uri fuana wane ne kera uu 'i senai, 'Mulu ngalia malefo ne fasia, ma mulu kwatea fuana wane ne nia to ana akwala malefo.' ²⁵ Kera ka fata 'uri, "Wane baita 'ae, nia to na ana akwala malefo." ²⁶ Ma wane 'initoa nai olisia ka 'uri, "Nau ku saea fua mulu dia sa ti ne nia rao lea ana ru ne nau kwatea fuana, nau kai kwatea lau tani ru 'oro fuana. Boro ma dia sa ti ne nao si rao lea ana ta te ne nau ku kwatea fuana, sui boro ma 'ana ta ru tu'u ne nia to ana, nau kai lafua fasia. ²⁷ Boro ma fuana malimae nau ki be kera noni'ela 'ani nau kingi fuada, talaida mai, mulu ka saungida 'i seki 'i naoku.'"

*Wane ki kera manata
baita ana sa Jesus*

(Matu 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸ Burina sa Jesus nia fata 'urinai ka sui, nia ka leka kau 'i naoda 'uria 'i Jerusalem. ²⁹ Ma kada nia dao karangia fere 'i Betfeis, ma 'i Betani siana fa uo kera saea ana 'i Olif, nia ka kwatea ro fafurongo nia ki 'i nao, ka fata 'uri, ³⁰ "Kamoro leka ana fere loko kamoro naofia kau. Ma kada kamoro dao 'i senai, moro kai ada to'ona te dongki. Kera kania ga 'ada 'i senai, ne nao ta wane si tae 'ua fafona.

Kamoro ka lugea, ma moro ka talaia mai 'i seki. ³¹ Ma dia ta wane nia ledi kamoro, “Uta ne moro ka lugea na dongki ne?” Moro saea fuana, ‘Na 'Aofia nia doria.’”

³² Aia, ro wane nai ki keroa leka, ma keroa ka dao to'ona, dia be sa Jesus nia saea. ³³ Kada keroa lugea na dongki nai, na wane ne kera to ana dongki nai, kera ka fata 'uri, “Te ne moro lugea na dongki ne fuana?”

³⁴ Keroa ka fata 'uri, “Na 'Aofia nia doria.” ³⁵ Ma keroa ka talaia na mai siana sa Jesus, ma keroa ka alua maku keroa ki 'i fafona sulina na dongki nai, ma keroa ka 'adomia sa Jesus fua ka gouru 'i fafona. ³⁶ Ma kada sa Jesus nia leka kau sulia taale, wane ki kera ka safatainia maku gwala kera ki.

³⁷ Ma ana kada nia dao karangia 'i Jerusalem ana kula ne taale nia koso toli 'uria fa uo 'i Olif, ne wane 'oro ana fafurongo nia ki kera to 'i senai, ma kera ka safali fua tangolana God ana te akwalae baita, sulia na fanadae baita ki ne kera suada. ³⁸ Ma kera ka fata 'uri, “God 'oe falea na kingi ne nia leka mai ana na nikilalae 'oe!✠

Ma na aroaroe fainia God.

Kulu kai tangoa God ne gwaungailae nia 'e tasa!”✠

³⁹ Tani Farasi ki kera to laugo 'i senai, ma kera ka fata 'uri fuana sa Jesus, “Famanata 'ae, 'oe saea fuana fafurongo 'oe ki, kera to aroaro.”

⁴⁰ Ma sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Nau ku saea fua mulu, dia kera to aroaro, na fau ne ki kera kai akwa ana tangolana God.”

Sa Jesus nia angi fafia 'i Jerusalem

⁴¹ Ma ana kada sa Jesus nia dao karangia 'i Jerusalem, nia ka ada kau, ma ka ada to'ona na mae fere nai, ma nia ka angi, sulia na manatana nia kwaimanatai fuana wane ne kera to 'i senai ki. ⁴² Ma ka fata 'uri, “Nia lea dia kamulu

saitamana 'i ta'ena na ru ne nia talaia wane 'uria aroaroe. Boroi ma ta'ena, kamulu ulafusi go. ⁴³ Na kada kai dao mai, fuana malimae kamulu ki, kera leka mai, kera ka fuali kamulu, ma kera ka susi kamulu, ma ka 'afitai fua mulu ka ru 'i maa. ⁴⁴ Ma kera kai takalongainia fere kamulu ma na wane ki tafau 'i laona. Ma ta te gwa fau boroi si tio na ana kula ne kera tio ana 'i nao. Kera ka falia fere kamulu, sulia nao mulu si saitamana kada God leka mai fuana famaaurilamulu.”*

Sa Jesus nia ru 'i laona

Beu Abu God

(Matiu 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ Kada sa Jesus nia ru kau laona na Beu Abu God, nia ka taria na wane ne kera 'oifoli ki. ⁴⁶ Ma nia ka fata 'uri fuada, “Ana kekedee 'ua mai laona Kecedee Abu, God nia fata 'uri, ‘Na Beu nau, na beu ni foa.’ Boroi ma kamulu abulotainia ka alua lalau kula fuana belilana ru wane ki.”

⁴⁷ Ma ana maedangi ki tafau, sa Jesus nia famanata 'i laona Beu Abu God. Ma na fataabu baita ki, ma wane famanata ana taki ki, ma tani fanaonao ana Jiu ki, kera sasi 'uria saungilana sa Jesus. ⁴⁸ Boroi ma kera ka nao si saitamana ililana ta ru, sulia wane ki kera to fainia sulia dangi ki fuana rongolana famanatalae nia.

20

Ledilae sulia nikilalae

sa Jesus

(Matiu 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Ana te maedangi, sa Jesus nia famanata wane ki 'i laona Beu Abu God. Ma nia ka 'ainitalo laugo ana Farongoe Lea. Ma ana kada nai, na fataabu baita ki, ma wane

* **19:44** kada God leka mai fuana famaaurilamulu: Na wane Jiu ki kera kwaimakwali masia na kada God kai leka mai fuana famaaurida fasia malimae kera ki. Boroi ma kada sa Jesus dao, 'orolana wane Jiu noni'ela ana nia.

famanata ana taki ki, ma tani fanaonao laugo, kera leka mai siana sa Jesus. ² Ma kera ka ledi 'uri ana, “Sa ti ne saea 'oe taria wane ne ki fasia laona Beu Abu? Ma sa ti ne kwatea nikilalae fua 'oko sasia ana ru ne ki?”

³ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Iu, nau ku ledi kamulu basi 'uria te ru. ⁴ Iu, kamulu saea basi fuaku, na nikilalae sa Jon to ana fua siuabulae, nia safali mai fasia 'i fai? Nia safali mai ana God, naoma nia safali mai ana na wane ki go?”

⁵ Ma kera ka safali olisusue 'i safitada kwailiu kera ka 'uri, “Te ne kulu kai saea? Dia kulu olisia ma kulu ka 'uri, ‘Fasia mai God,’ nia kai fata 'uri, ‘Ma 'uta mone ne nao kamulu si famamana sa Jon?” ⁶ Ma nao nia si lea laugo fua kulu ka fata 'uri, ‘Nia safali go mai ana na wane ki,’ sulia na wane ki kera kai 'ui fau kulu, ma kera ka saungi kulu, sulia kera famamana sa Jon nia ta profet.” ⁷ 'Urainai, kera ka olisia sa Jesus ma kera ka 'uri, “Kalu ulafusia go.”

⁸ Ma sa Jesus ka fata 'uri lau fuada, “Nau boroi nao si farongo kamulu go ana na nikilalae ti ne nau ku sasia ana ru ne ki.”

*Tarifulae sulia na wane
rao ne tolada ta'a ki
(Matiu 21:33-46; Mak 12:1-12)*

⁹ 'I burina, sa Jesus ka farongo kera laugo ana te tarifulae ka 'uri, “Te kada, te wane nia fasia te oole grep, ma nia ka alua tani wane rao kera ka ada sulia oole nai. Ma wane baita ana oole ne ka leka ana te fere tau, ma nao si oli 'ali'ali mai. ¹⁰ Leleka ka dao na ana kada ne oole nai maua, wane baita nai ka kwatea te wane ni rao nia, fua ka ngalia mai tani fue grep ana 'ai ne nia fasia laona oole nai. Boroi ma kada wane ni rao nai nia dao laona oole nai, na wane rao ne ada sulia oole nai, kera ka kumua, sui kera ka olitai 'o'oni ana siana wane baita nia. ¹¹ Ma na wane baita nai ka kwatea lau ruana wane ni rao. Boroi ma wane rao ne ada sulia oole nai, kera ka kwaea laugo, ma kera ka fata ta'a

na ana, ma kera ka olitai 'o'oni laugo ana. ¹² 'Urinai, wane baita nai ka kwatea lau oluna wane rao nia, ma kera ka kwae maala laugo ana, ma kera ka taria fasia kula nai. ¹³ 'I burina, na wane baita nai ka manata 'uri, 'Te lau ne nau kai sasia? Nau kwatea na 'aku na welewane nau ne, nau ku kwaimani 'asiana ana. Ma alamia nia ne wane rao ne ada sulia oole kai manata baita ana.' ¹⁴ Kada wane ne kera rao ana oole nai, kera ada to'ona na wane nai, kera ka fata fuada kwailiu ma kera ka 'uri, 'Nia na ne na wele na wane be nia too ana na oole. Kulu saungia ka mae fua kulu ka ngalia 'akulu na oole ne fuaka.' ¹⁵ 'Urinai go kera ka tara wane nai 'i maa fasia laona oole be, ma kera saungia ka mae na."

Ma sa Jesus ka ledida ka 'uri, ¹⁶ "Te ne na wane ne nia too ana na oole nai kai sasia? Nia kai dao mai, ka saungia na wane nai ki. Sui nia ka kwatea na oole nia fuana wane 'e'ete ki."

Kada wane ki kera rongoa na faoraie ne sa Jesus, kera ka fata 'uri, "Nao 'asiana, nia 'afitai ka 'urinai!"

¹⁷ Sui sa Jesus ka ada nikila fuada, ka fata 'uri, "Dia nao nia si 'urinai, te ne fadalana faoraie be laona Kekedee Abu[☆] be nia fata 'uri,

'Na fau ne na wane saungai lume ki kera noni'ela ana, nia ne na fau talingai ka liufia na fau ki tafau ana 'odoe.'

¹⁸ "Ma dia sa ti ne nia lakwadora fafona fau nai, nia kai mangisi. Ma dia sa ti ne fau nai ka 'asia fafia, na nonina ka meme tafau na."

¹⁹ Ana kada nai, na fataabu baita ki fainia na wane famanata ana taki ki, kera fi ada saitamana faoraie sa Jesus nia faorai suli kera, ma kera dori daua ana kada nai. Boro ma kera mau laugo 'ada ana wane ki.

*Na ledilae sulia takisi
(Matiu 22:15-22; Mak 12:13-17)*

²⁰ Ma na fanaonao ki kera ka sasi 'uria daolae to'ona ta kada lea fuana daulana sa Jesus. Ma kera ka folia tani wane fua kera ka suke ana ledilana sa Jesus. Sulia kera doria kera fai fafia ana ta ru ne nao si 'o'olo, fua ka bobola fainia kwatelana kau fuana gwaungai 'i Rom ne ada sulia 'i Jiudea. ²¹ Kera dao siana, ma kera ka fata 'uri, “Wane Famanata 'ae, kalu saitamana 'oe famanata, ma 'oe saea na ru mamana ki. Ma 'oe si 'ado go fainia ta wane ana te ne kera manata sulia. 'Oe famanata ga 'amu sulia mamanae ma kwaidoria God fuana wane ki. ²² Saea mai fua malu, 'Uri ma nia bobola ga 'ana fua kulu ka kwatea malefo ana takisi fuana kingi baita 'i Rom, naoma 'e nao?”

²³ Ma sa Jesus ka ada saitamana na sukee kera, ma nia ka fata 'uri, ²⁴ “Fatainia basi mai te seleni fuaku.” Ma kada kera ngalia mai te seleni fuana, nia ledida ka 'uri, “Na nununa sa ti ne 'i fafona seleni ne? Ma na satana sa ti ne?”

Ma kera olisia kera ka 'uri, “Na kingi Rom.”

²⁵ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Dia 'urinai, kamulu ka kwatea fua kingi baita 'i Rom na ru nia ki, ma mulu kwatea laugo ru God ki fua God.” ²⁶ Ma kera ka to aroaro, sulia kera kwele 'asiana ana olisilae sa Jesus. Ma kera nao si bobola na fuana ne kera ka dao to'ona ta sukee lau fuana sa Jesus 'i maana wane ki.

*Na ledilae 'uria na tataelae fasia maea
(Matiu 22:23-33; Mak 12:18-27)*

²⁷ Sui, tani Sadusi kera leka mai siana sa Jesus. Na Sadusi ki kera saea ne na wane ki nao si tatae lau fasia na maea. Ma kera ledi 'uri ana sa Jesus, ²⁸ “Wane Famanata 'ae, sa Moses nia kedea na taki fuaka ka alangai 'uri, 'Dia ta wane nia mae, ma na 'afe nia ka mauri 'ua, boroi ma nao nia si to ana ta wele, na wanefuta nia ka adea lau na gwa 'oru nai, fua keroa to ana ta wele fua ka talana na wane be nia mae.’

²⁹ “Iu ma, ana te kada, fiu waisasina ki kera to. Ma na wane 'i nao ka adea ta keni, ma nao si alua go ta wele, ma wane nai ka mae na ana.

³⁰ “Ma na ruana wane ka adea lau na gwa 'oru nai, ma nia ka mae laugo. ³¹ Sui oluna wane ka 'urinai laugo. Ma ka 'urinai laugo fuana ai burina ki tafau. Na fiu waisasina nai ki tafau go, kera adea keni nai, ma kera nao si to go ana ta wele, ma kera ka mae tafau na. ³² Ma 'isilana, keni nai ka mae laugo. ³³ 'Uri ma, ana maedangi ne God kai taea wane mae ki tafau fasia maea, sa ti ada ne na 'afe nia? Sulia na fiu waisasina nai ki tafau go be kera adea keni nai.”

³⁴ Ma sa Jesus nia olisida ka 'uri, “Kada ne, na wane ki ma na keni ki, kera arai ma kera ka 'afe. ³⁵ Boroj ma ana kada ne nia mai 'ua, na wane ki ma na keni ki ne kera bobola fainia na tataelae fasia na maea, ma kera ka to na ana na mauri firi 'i langi, kera nao si arai ma kera si 'afe na, ³⁶ sulia kera dia na 'ada na 'ainsel ki, ma kera nao si mae na. Kera na wele God ki na, sulia kera tatae na fasia na maea.

³⁷ “'Urinai, ma na kekedee sa Moses nia famadakwa na fuaka ne na wane mae ki, kera kai mauri lau. Sulia kada be God nia fatainia fuana sa Moses ana ere be meafia 'ai tu'u be, sa Moses nia saea God ana, 'God sa Abraham, God sa Aesak, ma God sa Jakob.’[☆] ³⁸ Na fadalana 'uri: Tani wane ne kera mae na, kera fosia ga 'ada God, sulia kera mauri na fainia.”

³⁹ Ma tani wane ada, wane famanata ana taki ki, kera fata 'uri, “Wane Famanata 'ae, na olisilae 'oe nia lea 'asiana!” ⁴⁰ Ma kera ka mau na fua ledilana lau.

*Sa Jesus nia Wele ana kwalafa sa Deved ma
na 'Aofia nia laugo
(Matiu 22:41-46; Mak 12:35-40)*

[☆] 20:37 Eksodas 3:6

⁴¹ Sui sa Jesus ka ledi 'uri ada, “Nia 'uta, ne kera saea na Christ ne wane ana na kwalafa sa Deved? ⁴² Sa Deved be fata 'uri ana laona Kekedee Psalm ki, ☆

'God nia fata 'uri fuana 'Aofia nau:

'Oe gouru 'i bali 'o'olo aku, ma 'oe gwaungai fai nau,

⁴³ makwalia kada nau kai alua malimae 'oe ki farana gwaungaie 'oe.'

⁴⁴ “Sa Deved 'ana talana ne nia saea na Christ ana na ‘Aofia.’ Nia ne, na Christ nia nao lau Wele ana kwalafa sa Deved ga 'ana. Nia 'Aofia nia laugo.”

⁴⁵ Kada wane 'oro ki kera fafurongoa, sa Jesus ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, ⁴⁶ “Mulu madafi kamulu fasia na wane famanata ana taki sa Moses ki, sulia kera doria leka liulae fainia maku falu gwala ki. Ma kera ka doria laugo fua wane ki kera ka fa'initoda, ma ka fata lea fuada 'i maana usie ki. Ma kera ka doria gourue 'i nao ana kula 'initoa ni gourue ki laona beu fuana folae ki, ma ana kula lea ki kada ana fafanga ki. ⁴⁷ Sui boroi 'ana, wane ne ki kera belia na lume ma na ru gwa 'oru ki to ana. Ma kera ka foa gwala, fuana wane ki ka fata lea sulida. Iu, na wane famanata ana taki sa Moses ki, kwaekwae kera kai ta'a 'asiana fuada!”

21

Sa Jesus tangoa na kwatee

te gwa 'oru

(Mak 12:41-44)

¹ Kada sa Jesus nia to 'ua laona Beu Abu God, nia ka adaada, ma ka ada to'ona wane todaru ki kera leka mai fuana kwate malefoe laona na kufi ru fuana alu malefolae.

² Ma nia ka ada to'ona laugo te gwa 'oru ne nia siofa 'asiana. Nia leka mai, ma ka kwatea ro ngingisi malefo tu'u ki. ³ Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Ru mamana nau ku saea fua mulu, na kwatea ne gwa 'oru siofa ne nia kwatea, nia

☆ 20:42 Psalm 110:1

baita ka liufia wane ki tafau ne kera kwate malefo baita ki. ⁴ Sulia wane todaru ki, kera kwatea ga 'ada ka bali tu'u ana toorue kera ki. Boro ma gwa 'oru siofa ne, nia kwate tafau na ana ru ki ne nia to ana fuana tolana.”

Sa Jesus fata sulia okosilana na Beu Abu God

(Matiu 24:1-21; Mak 13:1-19)

⁵ Ma tani fafurongo ana sa Jesus, kera ka tangoa na Beu Abu God, sulia ne adalae to'ona nia kwanga lea 'asiana ana gwa fau lea ne kera laungia ana ki ma ana kwatea ki laugo ne kera kwatea fuana God. Sui sa Jesus ka fata 'uri fuada, ⁶ “Ru ne ki tafau ne mulu suada na, na maedangi nia kai dao mai ne nao ta gwa fau si tio 'i fulina, boro ma kera tafau kera kai takalo 'i ano!”

⁷ Ma kera ka ledi kera ka 'uri, “Wane Famanata 'ae, angita ne ru nai ki kai dao? Ma te ne kai fuli fua ka fatainia kada fuana ru ne ki tafau ka fuli ma ka dao ana?”

⁸ Ma sa Jesus nia olisida ka 'uri, “Kamulu kai adaada lea, ma nao mulu si alamatainia ta wane ka talai garo amulu. Sulia ne wane 'oro ki kera kai dao mai ana satau, ma kera kai fata 'uri, 'Nau na ne na Christ!’ Ma kera kai fata laugo 'uri, 'Na kada 'olea nia dao na!’ Nao mulu si leka sulida. ⁹ Ma nao mulu si mau ana kada mulu rongoa na firue ki, ma na faoraie sulia na firue ki, sulia ru nai ki kai fuli basi 'i nao. Sui boro 'ana ru nai ki ka fuli, na 'isilana kada nao si karangi 'ua.”

¹⁰ Sui sa Jesus ka fata lau fuana fafurongo nia ki ka 'uri, “Na mae fere ki kera kai fualida kwailiu, ma na 'initoe ki kera kai fualida kwailiu. ¹¹ Ma na anuanu baita ki kai dao, ma na uni fioloe ki, ma na mataie baita ki kai liu ana fere ki tafau, ma ru baita 'e'ete fuana maungilana ki, ma na maetoto kai sakatafa mai fasia lofana salo.

¹² “Ma suifatai ru nai ki ka fi fuli, kera kai fulia ru ta'a ki amulu, sulia mulu rosuli nau. Kera kai kani kamu, ma kera kai fanonifi kamulu, ma kera kai ngali kamulu laona beu fuana folae ki fuana ketolamulu, ma kera kai alu kamulu 'i

laona na beu ni kanie, ma kera kai tara kamulu siana wane fanaonao ma na kingi kera ki fuana ketolamulu. ¹³ Ka 'urinai ma na kada ne lea na fua mulu fuana faorailae sulia na Farongoe Lea God nai. ¹⁴ Ma mulu si manata 'abero lau 'uria te ne mulu olisida ana. ¹⁵ Sulia nau kai kwate tafau na fua mulu na faoraie ana na liotoe, ma nao ta malimae amulu ne kai fata olisi kamulu, naoma ka fata aefara ru ne mulu saea ki. ¹⁶ Ma na maa kamulu ki, ma gaa kamulu ki, ma sasimulu ki, ma wanefuta kamulu ki, ma na wane kwaimani kamu ki, kera kai kwate kamu fuana fanaonao ki. Ma tani wane amulu kera kai saungida. ¹⁷ Na wane ki tafau kera kai sulangai kamu osingaku. ¹⁸ Ka 'urinai boroi 'ana, 'afitai ta te ifu tu'u ana gwaumulu ka naoana. ¹⁹ Mulu uu ngasi ana famamanae kamulu ki, ma mulu kai mauri firi.”

²⁰ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri fuada, “Kada mulu ada to'ona na wane ni omee ki, kera alasia 'i Jerusalem, mulu kai saitamana kera kai takalongainia na fere baita ne. ²¹ Ma ana kada nai, wane ne kera to 'i Jiudea, kera kai tafi tafau 'uria gwauna fa uo ki. Ma wane ne kera to laona mae fere baita ne, kera kai tafi fasia. Ma na wane ne kera to kalikalia mai kera nao si oli lau mai 'uria fere baita ne. ²² Sulia kada ne, kada fua kwaiketoilae, fua ne te ki be kera kedeasulia 'i laona Kekedee Abu kai dao mamana na mai. ²³ Ma ana fa dangi nai ki, nia kai ta'a fuana keni ki ne kera iana, sulia ne nia 'afitai fuada ne kera ka tafi, ma ka ta'a laugo fuana 'afe ki ne kera too ana na wele tu'u ki. Ma na kwaimanatailae baita kai dao to'ona wane ana fere ne, sulia God kai kwaea na wane 'i senai ki. ²⁴ Tani wane kera kai saungida ana naife ni sauwane. Ma tani wane kera kai dauda, ma kera kani fafida, ma kera ka ngalida 'uria fere 'e'ete ki. Ma wane ne nao lau Jiu ki, kera falia fere baita 'i Jerusalem leka ka dao ana 'isilana kada kera ki.

*Sa Jesus fata sulia olilana mai
(Matiu 24:29-35; Mak 13:24-31)*

²⁵ “Ru 'e'ete ki kai fuli fuana sato, ma na madame, ma na bubulu ki. Ma wane ana na mae fere baita ki tafau 'i laona molagali, kera kai fitala, ma kera ka mau ana kurulana ma na ralana asi, ma fa nanafo ki. ²⁶ Ma na wane ki kera kai maebuatamarakwa sulia kera mau 'asiana, kada kera makwalia na daolana mai ru nai fafia molagali tafau. Sulia na ru 'i lofana salo ki, kera kai leka garo. ²⁷ 'Urinai, nau na Wele nia Wane, ku fi dao fatai mai. Nau kai dao mai fainia na nikilalae baita, ma na ngwasinasinae baita 'i fafona na gwa salo ki. ²⁸ Ma kada na ru nai ki nia safali kai fuli, mulu uu, ma mulu ada 'alaa, sulia kada God kai famaui kamulu, nia dao karangi na mai.”

²⁹ Sui sa Jesus ka fata sulia na tarifulae fuada ka 'uri, “Mulu manata basi sulia 'ai kera saea ana figi fainia 'ai ki tafau. ³⁰ Kada mulu ada to'ona na ulina nia ngosa, mulu ka saitamana na kada fuana uni 'ako'akoe nia karangi na. ³¹ Ka 'urinai laugo, ana kada mulu ada to'ona ru nai ki nia fuli, mulu ka saitamana na kada fua God kai gwaungai, nia dao karangi na. ³² Ru mamana 'asiana nau ku saea fua mulu, ru nai ki tafau kai dao mai suifatai wane ne kera mauri ana kada nai, kera fi mae. ³³ Na ru ki tafau mai langi ma laona molagali kera kai sui. Boro ma na fatalaku go ne toto nao si sui.

³⁴ “Mulu kai adaada lea. Nao mulu si ro ana fangalae baita ki, ma na ku bubulolae ki, ma na manata 'aberolae ki ana na maurie seki laona molagali. Dia mulu sasi 'urinai, fa dangi nai ka dao fatona kamulu dia ta maniito. ³⁵ Sulia maedangi nai kai dao mai fafia na wane ki, ana kula ki tafau 'i laona molagali ne. ³⁶ Mulu kai adaada lea, ma mulu kai foa ana kada ki tafau, fua mulu kai too ana na nikilalae fuana maurie 'i laona ru nai ki ne kai fuli. Ma fua mulu si 'eke lau kada mulu kai uu 'i maaku, na Wele nia Wane.”

³⁷ Ana maedangi ki tafau, sa Jesus nia famanata wane ki laona Beu Abu God. Ma saulafi ki nia leka ka maleu gwauna fa uo 'i Olif. ³⁸ Ma na 'ofodangi makalokaloa ki

tafau, wane 'oro ki kera ka leka mai laona Beu Abu God fuana rongolana fatalana sa Jesus.

22

*Na lokoerue fuana
saungilana sa Jesus*

(Matiu 26:1-5; Mak 14:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Na kada fua Fafanga ana Daofa Liue Jiu ki, nia karangi na. Ana fafanga ne, kera saitamana 'anilana beret ne nao ta isi ana. ² Ma na fataabu baita ki, ma na wane famanata ana taki ki, kera ka manata 'uria saungi agwalae ana sa Jesus, sulia kera maungia na wane ki.

*Sa Jiudas nia alafafia na kwatelana sa Jesus fuana malimae
nia ki*

(Matiu 26:14-16; Mak 14:10-11)

³ Ma sa Saetan ka dao mai 'i laona manatana sa Jiudas Iskariot, ta wane ana akwala ma ro fafurongo be sa Jesus. ⁴ Nia ne sa Jiudas ka leka kau siana fataabu baita ki, ma na fanaonao ki ana wane ne kera ada sulia Beu Abu God, ma ka saea fuada nia saitamana kai kwai'adomi na fuana daulana sa Jesus. ⁵ Ma kera ka eele 'asiana, ma kera kai kwate malefo fuana. ⁶ Sa Jiudas ka alafafia, ma ka safali ada na 'uria ta kada ne nao ta wane si to fainia sa Jesus, fua ka kwatelana sa Jesus fuada.

*Sa Jesus sasi akau fuana fa dangi ana Fafanga Daofa Liue
(Matiu 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)*

⁷ 'Urinai, na maedangi nai na wane Jiu ki fuana 'anilana beret ne nao ta isi 'i laona, nia dao na. Maedangi nai, kera saungia laugo kaelana sipsip ki, ma kera ka sasi akau ana fanga fuana Fafanga ana Daofa Liue. ⁸ Ma sa Jesus ka kwatea sa Pita fainia sa Jon ka fata 'uri fuadaro, “Kamoro leka sasi akau ana fanga fuaka fua 'anilana na Fafanga ana Daofa Liue.”

⁹ Keroa ka ledi 'uri ana sa Jesus, “I fai ne 'oe doria karo kai sasi akau ana kula fuana fafanga na?”

¹⁰ Sa Jesus olisi keroa ka fata 'uri, “Kada kamoro ru laona 'i Jerusalem, moro kai dao to'ona te wane nia ngalia na fa kafo. Moro leka sulia 'uria lume ne nia leka 'uria.

¹¹ Moro fata 'uri fuana wane ne lume nia, ‘Na Wane Famanata nia fata mai 'uri fuamu: 'I fai ne mae lume fuana nau kai 'ania na Fafanga ana Daofa Liue fainia fafurongo nau ki?’ ¹² Ma na wane nai kai fatainia mae lume baita ana lume nai ne 'e to 'i langi, kula ne ru ki kera sasi akau na ana, ma 'i senai kamoro kai sasi akau ana fanga ki.”

¹³ 'Urinai, keroa ka leka na, ma keroa ka dao to'ona ru ki tafau dia be sa Jesus nia saea fuadaro. Ma keroa ka sasi akau na ana fanga 'i senai.

Na fafanga na 'Aofia

(Matiu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Nia dao na ana kada fuana 'anilana na Fafanga ana Daofa Liue, ma sa Jesus fainia na lifurongo nia ki, kera ka to na ana kula ni fangalae. ¹⁵ Ma nia ka fata 'uri fuada, “Nau ku doria 'asiana 'anilana na Fafanga ana Daofa Liue fai kamulu, sui nau ku fi nonifi 'aku. ¹⁶ Ma nau ku saea fua mulu, nia 'afitai nau ku 'ania lau na Fafanga ana Daofa Liue fai kamulu, leka ka dao ana kada ana famamanalana ana kada God kai gwaungai.”

¹⁷ Sui sa Jesus ka ngalia na titiu, ma ka tangoa God. Sui nia ka fata 'uri fuada, “Mulu ngalia, ma mulu ka 'ado ana 'i safitamulu. ¹⁸ Nau ku saea fua mulu, safali 'i ta'ena ka oli 'alaa, nau si kufia lau na waeni ne, leleka dao ana kada 'Initoe God ka dao mai.”

¹⁹ Sui sa Jesus ka ngalia na beret, ma ka tangoa God, sui nia ka ngiia, ma ka kwatea fuada. Ma ka fata 'uri, “Na noniku ne nau ku kwate 'uria kamulu ne. Mulu kai 'ania fuana manatalae to'oku.” ²⁰ 'I burina na fangalae, nia ngalia laugo na titiu, ka fata 'uri, “Nia na ne 'abuku ne nia

igwa fua mulu. Ana 'abuku, God ka fangasia na alangaie falu.

²¹ “Ada to'ona basi! Na wane ne kai kwate nau fuana malimae nau ki, nia to ga 'ana fai nau 'i seki ana kula ni fanga. ²² Sulia nau, na Wele nia Wane, nau kai mae dia God nia doria fuaku. Boro ma nia ta'a 'asiana fuana wane ne nia kwate nau fuana malimae nau ki!”

²³ Ma kera ka safali fuana ledi kwailiulae 'i safitada 'uria sa ti ada ne kai sasia ru nai.

*Na olisusue sulia na 'initoe
(Matiu 20:25-26; Mak 10:42-43)*

²⁴ Ma na fafurongo nia ki kera ka olisusu 'i safitada kwailiu fuana sa ti ada ne nia talingai ka tasa. ²⁵ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Kamulu saitamana na wane gwaungai ki ne kera gwaungai fuana wane nao lau Jiu ki, kera to ana nikilalae, ma kera saitamana 'asiana ana usungailana wane fuana sasilana ru kera doria ki. Ma kera ka doria na wane ki ka saeda ana na wane talingai ki. ²⁶ Sui boro ma 'ana, nao mulu si sasi lau 'urinai 'i safitamulu. Ma sa ti amulu ne nia na wane ni kwaitalai, nia na wane marabibi. Ma na wane ne nia talingai, nia kai dia na wane ni rao. ²⁷ 'Uri ma sa ti ne kera saea ne nia wane talingai, na wane ne nia to go ana fuana fangalae, naoma na wane ne nia rao fuana? Na wane ne nia to go ana fua fangalae ne nia talingai. Boro ma nau ku to 'i safitamulu dia na wane ne nia rao.

²⁸ “Mulu to na fai nau 'i laona ilitoe nau ki tafau. ²⁹ Dia na Maa nau nia kwatea tafau na gwaungailae fuaku, nau boro ma nau ku kwatea laugo na gwaungailae fua mulu, ³⁰ fua mulu ka fanga fai nau, ma mulu ka ku fai nau 'i laona 'Initoe nau. Ma mulu kai gouru ana kula ni gourue ana na gwaungaie ki, ma mulu kai gwaungai ana na akwala ma ro fui wane be 'i Israel ki.”

*Sa Jesus eta fatae ana
sa Pita ne kai tofe nia*

(Matiu 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

³¹ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana sa Pita, “Simon Pita 'ae! 'Oe 'e fafurongo basi. God nia alamatainia na sa Saetan, fua kai sasi 'uria kai takalongai kamulu tafau fasi nau, dia wane ne nia rao 'i laona oole fuana efolana mege ru lea ki fasia na tataeru ta'a ki. ³² Ka 'urinai boroi ana Simon, nau ku foa fuamu, fua ne nao 'oe si luka faburi ana fitoe 'oe. Ma ana ta kada ne 'oe 'e manata oli lau mai 'uri nau, 'oko fanikila na wane ne kera famamana nau ki.”

³³ Ma sa Pita nia olisia ka 'uri, “Aofia 'ae, nau ku kwaimakwali ga 'aku fuana lekalaie fai 'oe 'i laona beu ni kanie ma fuana maelae fai 'oe!”

³⁴ Ma sa Jesus nia olisia ka 'uri, “Pita 'ae, nau ku saea fuamu, 'i ta'ena laona fa rodo ne, 'i naona na karai kai angi, 'oe olu fa tofe laku ne 'oe ulafusi nau.”

³⁵ Sui sa Jesus ka ledi 'uri ana fafurongo nia ki, “Uri ma kada be nau ku odu kamulu kau, ma nao mulu si to ana ta malefo, naoma ta ngwai, naoma ta tae butu, 'uri ma kamulu olikokoru ana ta ru be?”

Ma kera olisia kera ka 'uri, “Nao go.”

³⁶ Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Boroi ma ana kada ne, dia sa ti ne nia to ana ta malefo naoma ta ngwai, nia ka ngalia 'ana. Ma sa ti ne nao si to ana ta naife ni sauwane, nia kai foli ana na maku lola nia, ma ka folia ta naife 'ana.*

³⁷ Nau ku saea ru ne fua mulu, sulia ne Kekedee Abu be fata suli nau 'uri, 'Kera oku fainia na wane ta'a ki.'☆ Ru nai kai fuli na fuaku, sulia na kekedee ki tafau go suli nau kai fuli mamana na.”

* **22:36** Sa Jesus saea ru ne fuana ka fabasua fafurongo nia ki fua kera sasi akau sulia ne kera kai dao to'ona malimae ki ne kai fagagaida. ☆ **22:37**
Aesaea 53:12

³⁸ Ma na fafurongo nia ki kera ka fata 'uri, “'Aofia 'ae, ada to'ona basi, kulu to na ana ro naife ni sauwanee 'i seki!”

Ma nia ka olisida ka 'uri, “Nia lea na.”

*Sa Jesus nia foa ana
gwauna uo 'i Olif*

(Matiu 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Sa Jesus fainia na fafurongo nia ki, kera fasia na fere baita nai, ma kera ka leka na 'uria fa uo kera saea ana 'i Olif, dia be kera 'idufa leka ana. ⁴⁰ Ma kada kera dao ana kula nai, nia ka fata 'uri fuada, “Mulu kai foa, fasia na ilitoe ki ka liufi kamulu.”

⁴¹ Sui sa Jesus nia leka tu'u lau kau fasida ka bobola fainia kula ne 'uilae ana na fau nia dao ana, ma ka boruru 'i ano, ma ka foa. ⁴² Nia ka fata 'uri, “Maasi 'ae, dia 'oe nonimabe, 'oe lafua 'amu na nonifie ne fasi nau. Sui boro'i 'ana, nao lau na kwaidorie nau, boro'i ma sulia kwaidorie 'oe lalau.” ⁴³ Ma te 'ainsel fasia 'i langi nia dao mai, ma ka fanikila nia. ⁴⁴ Ma kada nai, manatana nia fii 'asiana, nia ka foa nikila lau. Ma na 'i'ida ne 'i nonina 'e udu ma ka 'asia 'i ano dia ta guira 'abu.

⁴⁵ Ma kada nia tatae fasia na folae nia ka oli siana fafurongo nia ki. Kera maleu 'ada, sulia kera ngwatautau 'asiana sulia kwaimanataie. ⁴⁶ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “'Uta ne kamulu maleu ro? Mulu tatae, ma mulu ka foa, fasia na ilitoe ka liufi kamulu.”

Kera daua sa Jesus

(Matiu 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)

⁴⁷ Kada sa Jesus nia fata 'ua ga 'ana faida, te okue baita kera dao mai. Ma te wane ana fafurongo nia ki, ne satana sa Jiudas, nia talaida mai. Ma nia ka dao mai siana sa

Jesus, ma ka nono'ia.† ⁴⁸ Boroï ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Jiudas 'ae, 'oe kwate nau, na Wele nia Wane, fuana malimae nau ana nono'ilaku!”

⁴⁹ Ma kada fafurongo ki kera to fainia sa Jesus, kera ka ada to'ona ru nai, kera ka fata 'uri, “‘Aofia 'ae! 'Uri ma kalu kai kumuda ana naife ni sauwane ne kalu ki?” ⁵⁰ Ma te wane ada, ka kwaea te wane ni rao na 'inita fataabu, ma nia ka kwae musia na bali alinga 'o'olo ana.

⁵¹ Go sa Jesus ka fata 'uri, “Mango na!” Ma nia ka samo to'ona na alingana na wane nai, ma ka gura na.

⁵² Sui sa Jesus ka fata fuana fataabu baita ki, ma wane ne kera folo 'usia na Beu Abu God, ma wane fanaonao ki ne kera leka mai senai fuana daulana, nia ka 'uri, “‘Uri ma, nau ta wane beli ne, fua mulu ka dao mai 'uri nau fainia naife ki ma subi ki? ⁵³ Nau ku to ga 'aku siamulu 'i laona Beu Abu God sulia maedangi 'oro ki, boroï ma nao mulu si sasi go 'uria daulaku. Boroï ma kada kamulu na ne, fua mulu ka rao na ana na nikilae sa Saetan, na wane ne gwaungai ana maerodo.”

Sa Pita nia tofea sa Jesus

(*Matiu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ Sui kera ka daua na sa Jesus, ma kera ka talaia na 'i laona lume na 'inita fataabu. Ma sa Pita ka leka daudau na mai burida ana ta kada taale ne tau laugo fasida. ⁵⁵ Ma te ere kera ukunia 'i tofungana na labate ana lume, ma sa Pita ka to na fainia na wane ne kera gouru kalia na ere nai. ⁵⁶ Ma kada te wele keni sari ni rao, nia ada to'ona sa Pita ne gouru 'i senai karangia na ere, nia ka ada filoa ma ka fata 'uri, “Na wane ne nia to laugo fainia sa Jesus.”

† 22:47 nono'ia: Dia na falafala Jiu ki, na nono'ia fatainia kwaimanie ma fuusi baita fuana famanata fasia na fafurongo nia. Nia bobola fainia na fafurongo ka fata lea fuana famanata nia ana nono'ilana 'abana.

⁵⁷ Boroī ma sa Pita 'e tofe ka 'uri, “Keni ne 'ae, nau kusi saitamana na wane na!”

⁵⁸ Ma nao si tau laugo 'i burina, te wane ka ada to'ona sa Pita ma ka fata 'uri, “Oe ta wane laugo ada ne!”

Boroī ma sa Pita nia olisia ka 'uri, “Nau nao lau ta wane ada.”

⁵⁹ Ma bolofainia ka kada tu'u lau 'i burina, te wane lau ka fata nikila ka 'uri, “Nia mamana. Na wane ne nia to laugo fainia sa Jesus, sulia nia laugo na wane fasia 'i Galili!”

⁶⁰ Boroī ma sa Pita nia olisia ka 'uri, “Wala, nau ku ulafusia na ru ne 'oe fata sulia!”

Ma kada nia fata go 'urinai, na karai ka angi na. ⁶¹ Ma na 'Aofia ka abulo, ma ka ada 'o'olo kau fua sa Pita. Ma sa Pita ka manata to'ona faoraie be na 'Aofia nia saea fuana be 'uri, “I naona karai ka angi, 'oe kai olu fa tofe nau ne 'oe ulafusi nau.” ⁶² Ma sa Pita ka ru kau 'i maa, ma ka angi 'asiana.

*Kera talaia sa Jesus
siana fanaonao Jiu ki*

(Matiu 26:59-68; Mak 14:55-65; Jon 18:19-24)

⁶³ Ma na wane ni omeē ki ne kera folo kalia sa Jesus, kera 'onionga, ma kera ka kumua. ⁶⁴ Ma kera ka kani bokota maana, ma kera ka ledi 'uri ana, “Oe saea basi sa ti ne kumulī 'oe?” ⁶⁵ Ma kera ka saea faoraie ta'a 'oro ki laugo ana.

⁶⁶ Ma 'ofodangi kada nia la na, wane fanaonao Jiu ki, ma na fataabu baita ki, ma na wane famanata ana taki ki, kera fata oku. Ma wane ni omeē ki kera ka talaia mai sa Jesus fuada. ⁶⁷ Ma kera ka fata 'uri fuana, “Oe saea fua malu. 'Uri ma 'oe na Christ, na wane ne God nia filia fuana famaurilamalu?”

Ma nia olisida ka 'uri, “Dia nau ku saea fua mulu, nia 'afitai mulu ka famamana nau. ⁶⁸ Ma dia nau ku ledi kamulu 'uria ta ru, nia 'afitai mulu ka olisia. ⁶⁹ Boroī ma nia safali ana kada ne ka oli 'alaa, nau, na Wele nia Wane,

nau kai to 'i bali 'aba 'o'olo ana God ne nia nikila 'asiana, ma nau ku gwaungai fainia.”

⁷⁰ Ma kera tafau go kera ledia kera ka 'uri, “Uri ma 'oe na ne na Wele God?”

Ma nia olisida ka 'uri, “Nia na nai mulu tala saea.”

⁷¹ Ma kera ka fata 'uri, “Nao kulu si doria lau ta wane ni fata famamana! Sulia kulu rongoa tafau na ana fatalana ne nia saea nia Wele God!”

23

Sa Jesus nia uu nao sa Paelat

(Matu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Ma na okue ana wane fanaonao senai ki, kera tatae, ma kera ka talaia sa Jesus siana sa Paelat fua ketolana. ² Ma kera ka safali fua fai fafilana ana ru garo ki, ma kera ka 'uri, “Kalu dao to'ona na wane ne nia fata alingana wane kalu ki. Ma ka saea fua kera nao si kwatea lau na malefo ana na takisi fua kingi baita 'i Rom, ma nia ka saea nia ne na Christ, na wane ne God nia filia fuana kingi.”

³ Ma sa Paelat ka ledia ka 'uri, “Uri ma 'oe ne kingi wane Jiu ki?”

Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Nia na nena 'oe saea.”

⁴ Sui sa Paelat ka fata 'uri fuana fataabu baita ki, ma na okue nai, “Nau kusi dao go to'ona ta garoe ana wane ne fua saungilana.”

⁵ Ma kera ka fata nikila ma ka 'uri, “Boroi ma laona bali lofaa 'i Jiudea tafau, nia kusu firue ana famanatae nia. Safali mai 'i Galili leka ka dao na 'i seki.”

⁶ Ma kada sa Paelat nia rongoa ru nai, nia ka ledida ka 'uri, “Uri ma na wane ne nia leka mai fasia 'i Galili ne?”

⁷ Ma kada nia saitamana ne sa Jesus nia leka mai fasia na kula ne sa Herod nia gwaungai ana, nia ka kwatea sa Jesus siana sa Herod. Sulia sa Herod nia to laugo 'i Jerusalem ana kada nai. ⁸ Ma kada sa Herod nia ada to'ona sa Jesus, nia ka eele 'asiana, sulia nia rongoa na faoraie sulia, ma ka

kwaimakwali fua adalae to'ona ka tau na mai. Ma nia doria adalae to'ona sa Jesus fua sasilana ta fanadae. ⁹ Sa Herod nia ledia ru 'oro ki ana, boroï ma sa Jesus nao si olisia go ana ta ru. ¹⁰ Ma fataabu baita ki, ma wane famanata ana taki ki, kera uu laugo 'i senai, ma kera ka fata ngangata fua kefusilana sa Jesus. ¹¹ Ma sa Herod fainia wane ni omee nia ki, kera ka 'onionga sa Jesus, ma kera ka fata ta'a ana. Ma kera ka faofia ana te maku gwala lea, ma kera ka oli lau fainia siana sa Paelat. ¹² Ma nia safali ana fa dangi nai, sa Herod ma sa Paelat keroa fi oku kwaimani. 'I nao, keroa ro malimae ki.

*Kera ketoa sa Jesus
fuana maelae*

(Matiu 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39-19:16)

¹³ Sa Paelat ka konia fataabu baita ki, ma wane fanaonao ki, ma wane ki. ¹⁴ Ma ka fata 'uri fuada, “Kamulu kwatea mai wane ne siaku, mulu saea nia talai garo ana wane ki fasia na lekalae burina gwaungai 'i Rom. Ma ada basi, nau ku ledia 'i maamulu, ma nao nau si dao go to'ona ta garoe ana, fainia ru ne kamulu kefusia fainia ki. ¹⁵ Ma sa Herod boroï si dao go to'ona ta garoe ana, nia ne nia ka olitainia laugo mai 'ana. Na wane ne nao si sasia go ta ru ne nia garo fua nia ka mae. ¹⁶⁻¹⁷ Nia ne, nau ku kwatea go kau fua kera kai kwaea. Sui nau ku kwatea ka leka na 'ana.”*

¹⁸ Boroï ma kera tafau go ne kera akwa kera ka 'uri, “Mulu saungia wane ne ka mae! Ma mulu lugea lalau mai sa Barabas fua malu!” ¹⁹ Sa Barabas kera alua laona beu ni kanie, sulia nia etangia na firue baita 'i laona fere baita nai, ma nia na wane sauwane.

²⁰ Sa Paelat nia doria kai lugea sa Jesus, ma nia ka ledia lau na okue nai. ²¹ Boroï ma kera ka inau ana akwalae ma

* **23:16-17** Laona tani kekedee 'ua ana fatae Grik, verse 17 nia to laugo, “Ana na Fafanga ana Daofa Liue, sa Paelat ka lugea te wane ne nia to 'i laona beu ni kanie fuana Jiu ki, sulia na falafala kera ne 'urinai na.”

kera ka 'uri, “Mulu saungia ka mae! Mulu foto'ia ana na 'airarafolo!”

²² Ma sa Paelat ka fata 'uri fuada ana oluna kada, “Ma ta garoe te ne nia sasia? Nao nau si dao go to'ona ta ru ne nia sasi fua nia kai mae. Nia ne nau kwatea kau fua kera kwaea, sui nau lugea, ma nia kai leka na 'ana.”

²³ Boro ma kera akwa ma kera ka inau na ana, ma kera ka suusu fuana foto'ilana sa Jesus ana 'airarafolo. Ma na akwae ka liufia na. ²⁴ Ma sa Paelat ka kwatea na kwaekwae ne kera suusu fainia sulia na ganilae kera. ²⁵ Ma nia ka lugea sa Barabas na wane be kera doria, na wane be kera alua 'i laona beu ni kanie fuana safalilana na firue baita, ma sauwane ki. Sui sa Paelat ka kwatea sa Jesus fuada, sulia na kwaidoria kera.

*Kera foto'ia sa Jesus
ana 'airarafolo*

(Matiu 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ Ma wane ni ome ki, kera ka talaia na sa Jesus fuana maelae. Ma kada kera leka kau, kera ka dao to'ona te wane ne satana sa Simon, fasia na fere 'i Saerin. Kera dau sa Simon kada nia leka mai ma ka ru laona fa labu 'i Jerusalem fasia te kula mai 'i maa. Ma kera ka alua na 'airarafolo 'i gwau 'abana, ma kera ka sumainia fua nia ka ngali buri sa Jesus.

²⁷ Ma te okue baita kera leka 'i burina. Ma tani keni laona okue nai kera omaee, ma kera ka angisia. ²⁸ Sa Jesus nia abulo fuada ma ka fata 'uri, “Keni 'i Jerusalem ki 'ae! Nao mulu si angi nau lau. Mulu angi kamulu talamulu, ma wele kamulu ki. ²⁹ Sulia nia kai dao ana fa dangi ne wane ki kera fata 'uri, ‘oilakie fua keni ne kera 'aba'ato ki, ma na keni ne nao kera si fafuta ki, ma kera nao si fasusu ki!’ ³⁰ Ma kada nai wane ki kera kai fata 'uri fuana fa uo ki, ‘Mulu 'asia mai fafi kalu.’ Ma kera ka fata 'uri fuana toloa ki, ‘Mulu ofo mai fafi kalu.’ ³¹ Sulia dia kera sasia ru nai ki

aku, na wane ne nau ku 'o'olo, kera kai sasia ru ne nia ta'a 'asiana ana wane ne kera too ana na ta'alaie ki."

³² Ma kera ka ngalia laugo ro folo beli ki fuana saungilada fai sa Jesus. ³³ Ma kada kera dao ana kula ne kera saea ana "Na kula ana lelete wane", kera ka foto'ia sa Jesus ana na 'airarafolo. Ma ro folo beli be ki, kera foto'ida laugo ana ro 'airarafolo ki, te wane ana bali 'o'olo ana sa Jesus, ma ta ai ana bali mau. ³⁴ Ma sa Jesus ka fata 'uri, "Maasi, 'oe manatalugeda, sulia kera ulafusia ru ne kera sasia."

Ma wane ni omee ki kera ka saketo ana na ru dia daisi fua kera ka dao to'ona sa ti ada ne kai ngalia maku sa Jesus.

³⁵ Na wane ne kera uu 'i senai, kera ada to'ona, ma wane fanaonao ana Jiu ki, kera ka 'onionga ma kera ka 'uri, "Nia famauria wane 'e'ete ki. Dia nia na Christ, na wane ne God nia filia, nia bobola fua nia ka famauria nia talana."

³⁶ Ma wane ni omee ki, kera ka 'onionga, ma kera ka leka kau siana, ma kera ka kwatea na waeni 'afae fuana. ³⁷ Ma kera ka fata 'uri, "Dia 'oe na kingi Jiu ki, 'oe famaui 'oe talamu!"

³⁸ Ma kera ka kedea na faoraie 'uri gwauna na 'airarafolo, "NIA NA KINGI JIU KI."

³⁹ Ma te wane ana ro wane be kera foto'ida fainia sa Jesus, nia ka fata buri tolingai ana ka 'uri, "Uri ma 'oe ne na Christ? 'Oe famaui 'oe talamu ma karo laugo!"

⁴⁰ Boro ma na ruana wane ka balufia ka 'uri, "Uri ma, 'oe si maungia go kwaekwae God? Kulu bobola tafau go, sulia kera kwatea go te kwaekwae fuaka. ⁴¹ Ma koro ne, na kwaekwae ne nia bobola ga 'ana, sulia koro ngalia na 'i maana ru ta'a ne koro sasini ki. Boro ma nao nia si sasia go ta ru garo." ⁴² Ma nia ka fata 'uri, "Jesus 'ae, 'oe manata to'oku, kada 'oe kai oli mai ana 'Initoe 'oe."

⁴³ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, "Nau ku saea na ru mamana fuamu, 'i ta'ena 'oe kai to fai nau 'i langi."

Na maelana sa Jesus

(Matiu 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Nia safali tofungana dangi, na sato ka rorodoa, ma bali lofaa nai tafau ka rorodoa, leka ka dao ana oluna kada sato saulafi. ⁴⁵ Ma na maku baita ne nia bokota na kula abu 'i laona Beu Abu God ka kakari ana ro bali ru ki. ⁴⁶ Ma sa Jesus ka akwa baita ka 'uri, “Maasi, nau ku kwatea na kau na mangoku fuamu.” Nia ka fata 'urinai ka sui go, nia ka mae na.

⁴⁷ Ma na fanaonao ana wane ni omee ki nia ada to'ona ru nai, ma nia ka tangoa God ka 'uri, “Nia mamana, nia na wane 'o'olo!”

⁴⁸ Ma kada na wane nai ki kera oku, ma kera bubungia, kera ada to'ona maelana sa Jesus ka sui, kera tafau oli na 'ada 'i fere kera ki. Ma kera ka fidalia maruruda fua fatailana na kwaimanataie kera ki. ⁴⁹ Ma na wane ki tafau ne kera saitamana sa Jesus, fainia na keni ne kera leka 'i burina fasia 'i Galili ki, kera uu tau ga 'ada, ma kera ka ada to'ona ru nai ki tafau.

Kera faitolia sa Jesus

(Matiu 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ma te wane fasia 'i Arimetea laona bali lofaa 'i Jiudea, ne satana sa Josef, nia to laugo 'i senai. Ma nia na wane 'o'olo, ma na wane lea, ma nia ka kwaimakwali laugo fuana adalae to'ona ne God kai gwaungai ana wane nia ki. Ma sui boroi 'ana nia ta wane ana na fikute wane lokoeru jiu ki, nia si ala go fafia ru ne kera saea, ma kera sasi ana sa Jesus ki. ⁵² Nia ka leka siana sa Paelat, ma ka gani 'uria nonina sa Jesus. ⁵³ Ma nia ka lugea na nonina sa Jesus fasia na 'airarafolo, ma ka 'afua ana na 'aba maku kwao. Ma nia ka alua 'i laona faoda falu fuana faitolilae wane mae ki ne kera 'elia 'i laona fau baita. ⁵⁴ Ma fa dangi fuana sasi akaulae fuana Sabat, nia karangi safali na.

⁵⁵ Na keni ne kera leka mai burina sa Jesus fasia 'i Galili ki, kera leka laugo fainia sa Josef. Ma kera ka ada to'ona na faoda nai, ma kera ka ada to'ona na faitolilana sa Jesus 'i laona. ⁵⁶ Sui kera ka oli 'i fere, ma kera ka sasi akau ana

ngwaingwai ki, ma na ru moko lea ki fua ngwaingwailana nonina sa Jesus. Boroi ma ana Sabat, kera ka mamalo na, dia na taki nia saea.

24

Sa Jesus nia mauri lau

(Matiu 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

¹ Ma ana Sande 'ofodangi makalokalo, keni be kera ngalia ngwaingwai moko lea ki ne kera sasi akau ana, ma kera ka leka na 'i maana faoda nai. ² Ma kera ka ada to'ona faoda nai nia 'ifi na, sulia na aba fau nao si to na 'i maana na faoda nai. ³ Ma kera ka ru kau, boroi ma kera nao si ada na to'ona nonina na 'Aofia sa Jesus. ⁴ Ma kada kera manata ga 'ada 'ua sulia ru nai, ro 'ainsel ne keroa rufia maku ne ngwasinasina ki, keroa ka sakatafa mai, ma keroa ka uu sulida. ⁵ Keni nai ki kera ka mau 'asiana, ma kera ka gwautoli 'i ano. Boroi ma na ro wane nai ki, keroa fata 'uri fuada, “'Uta ne kamulu nani 'uria na wane ne nia mauri 'i laona kula fuana wane mae ki? ⁶ Nao nia si to na 'i seki. Nia tatae na fasia maea. Kamulu manata to'ona basi ru be nia farongo kamulu tafau ana, kada be nia to 'ua fai kamulu 'i Galili. Nia fata 'uri, ⁷ 'Kera kai kwate nau, na Wele nia Wane, fuana wane ta'a ki, ma kera kai saungi nau ana na 'airarafolo, sui ana oluna maedangi, nau kai mauri lau.’” ⁸ Sui keni nai ki kera ka manata to'ona na fatalana. ⁹ Ma kera ka oli na fasia na faoda, ma kera ka farongoa na akwala ma te lifurongo nia ki, ma tani wane fafurongo lau ne kera dao to'oda. ¹⁰ Keni ne kera farongoa lifurongo nia ki, ne ni Mary fasia 'i Magdala, ma ni Joana, ma ni Mary na gaa sa Jemes, ma tani keni lau.

¹¹ Boroi ma lifurongo ki kera kwaisae na keni nai ki kera fata oewanea ga 'ada, ma kera nao si famamana go fatalada. ¹² Boroi ma sa Pita nia tatae, ma ka lae 'ali'ali 'uria maana faoda. Ma nia 'agwaoro, ma ka ada to'ona go

maku kwao ki ne tio 'i senai. Sui nia ka oli, ma ka kwele 'asiana ana ru ne nia fuli.

*Ro wane ki ada to'ona sa Jesus ne nia mauri lau
(Mak 16:12-13)*

¹³ Ana fa dangi nai, ta ro wane ana fafurongo sa Jesus ki, keroa leka 'uria na fere 'i Emeas. Nia bobola fainia te akwala ma te kada taale* fasia 'i Jerusalem. ¹⁴ Ma keroa ka fata 'adaroa sulia ru nai ki tafau ne nia fuli. ¹⁵ Ma kada keroa fata 'adaroa, sa Jesus nia leka karangi keroa mai, ma ka leka laugo fai keroa. ¹⁶ Keroa ka ada to'ona go 'adaroa, boro ma God nao si alamatainia fua keroa ka ada saitamana. ¹⁷ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuadaro, “Te ne kamoro fata mai sulia kada ne kamoro leka mai ana?”

Ma keroa ka uu aroaro, ma manataladoro ka kwaimanatai. ¹⁸ Ma te wane 'adaroa ne satana sa Kleopas, nia fata 'uri, “Alamia 'oe go ne te wane to 'i Jerusalem, ma 'oko ulafusi ru ne fuli laona maedangi ne ki.”

¹⁹ Ma sa Jesus nia ledida ka 'uri, “Ru 'uta ki nai?”

Ma keroa olisia ka 'uri, “Ru ne kera sasia ana sa Jesus, na wane be 'i Nasaret. Wane nai, nia na profet, na wane fuana faoraie ana fatalana God, sulia God, ma na wane ki kera saitamana na fatalana nia nikila, ma na raolana ka talingai 'asiana. ²⁰ Na fataabu baita kalu ki, ma wane fanaonao ki, kera kwatea fuana saungilana, ma kera ka foto'ia ana 'airarafolo. ²¹ Ma kalu ka manata amalu sulia sae nia ne kai lugea wane Israel ki. Ma ta'ena oluna maedangi 'i burina ru ne ki nia fuli. ²² Ma kalu ka kwele 'asiana, sulia tani keni ana okue kalu, kera leka dao ana na faoda. ²³ Boro ma kera nao si ada to'ona na nonina. Ma kera ka oli mai, kera ka saea ne kera ada to'ona na 'ainsel ki ne farongoda ana ne nia mauri lau. ²⁴ Ma tani wane lau ana okue kalu, kera leka laugo ana na faoda nai, ma kera ka dao to'ona nia mamana na, dia be keni nai ki kera saea. Boro ma kera ka si ada to'ona na nonina sa Jesus.”

* 24:13 11 kilomita

²⁵ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuadaro, “Kamoro oewanea 'asiana! Ma na manatamoro si 'ali'ali fuana famamanalana ru be na profet ki kera saea na mai 'i nao. ²⁶ Na Christ kai nonifi basi, sui nia ka fi gwaungai ana 'initoe baita.” ²⁷ Ma sa Jesus ka famanata keroa ana ru be kera saea sulia na Christ 'i laona Kekedee Abu ki. Nia safali ana na kekedee sa Moses ki ma na kekedee Profet ki.

²⁸ Ma kada kera dao karangia na fere ne kera leka 'uria, sa Jesus ka sasi dia ne nia kai liu daofa liu adaro. ²⁹ Ma keroa lua, ma keroa ka fata 'uri, “'Oe to basi mai 'amu fai karo, sulia bali ana dangi nia liu na, ma karangia nia kai rodo na.” Ma nia ka leka na 'ana faidaro. ³⁰ Kada nia to na fuana fangalae fai keroa, nia ka ngalia lifu beret, ma ka tangoa God, sui ka ngiia na beret nai, ma ka kwatea fuadaro. ³¹ Kada keroa ada to'ona ru nai, God ka ala'ani keroa ka fi ada saitamana, ma nia ka naoana na fasidaro. ³² Ma keroa ka fata kwailiu fuadaro, keroa ka 'uri, “Kada be nia faorai fai koro sulia taale, ma ka famanata koro ana Kekedee Abu ki, koro eele 'asiana.”

³³ Ma ana kada nai go, keroa tatae, keroa ka oli lau 'uria 'i Jerusalem. Ma keroa ka dao to'ona na akwala ma te lifurongo ne kera oku ga 'ada, fainia tani wane lau. ³⁴ Ma wane ki laona okue nai ka farongoda 'uri, “Na 'Aofia nia mauri, mamana na! Nia dao fatai fuana sa Simon!”

³⁵ Ma keroa faorai sulia na ru be nia fuli sulia na taale, ma kada keroa ada saitamana nia ngiia na lifu beret.

*Sa Jesus fatainia talana
fuana fafurongo nia ki*

(Matiu 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23; Acts 1:6-8)

³⁶ Kada ro wane nai ki keroa faorai go 'adaro fuada, sa Jesus nia dao fatai, ma ka uu 'i safitada, ma ka fata 'uri fuada, “Na aroaroe ka to fai kamulu.”

³⁷ Ma kera ka tona, ma kera mau 'asiana, sulia kera kwaisae kera ada to'ona ta anoeru. ³⁸ Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Te ne sasi kamulu ka mau? Nao mulu si manata

ruarua! ³⁹ Nau go, aku ne. Mulu ada to'ona ro 'aba nau ki fainia na ro 'ae nau ki. Mulu samo to'ona basi mai na noniku, fua mulu ka saitamana, sulia ne anoeru nao si to ana ta suli fainia ta fasio, dia ne kamulu ada to'ona nau ku to ana.”

⁴⁰ Burina ne nia saea ru nai ki ka sui, nia ka fatainia na fulina mae nila be ki ana ro 'abana ma na ro 'aena ki fuada.

⁴¹ Ma kera ka eele 'asiana fainia kwelelae. Sui boroi 'ana, kera manata ruarua ga 'ada, sulia kera nao si saitamana lea 'ua ana. Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Mulu kwate ta fanga fuaku.” ⁴² Ma kera ka kwatea te lifu ie fuana. ⁴³ Ma nia ka ngalia, ma ka 'ania naoda.

⁴⁴ Sui nia ka fata lau 'uri fuada, “Ru ne ki nau ku saea 'ua na mai fua mulu, kada nau ku to 'ua mai fai kamulu. Ru ne ki tafau be kera kede a suli nau laona taki sa Moses ki, ma 'i laona kekedee Profet ki, ma 'i laona Psalm ki, kera kai dao mamana na mai.”

Sa Jesus oli 'uria 'i langi

(Mak 16:19-20; Acts 1:9-11)

⁴⁵ Sui sa Jesus ka 'ifingia manatada fua kera ka saitamana na Kekedee Abu. ⁴⁶ Nia ka fata 'uri fuada, “Kera kede suli nau, na Christ, ne kai nonifi, ana oluna maedangi, nau kai tatae lau fasia na maea. ⁴⁷ Ma nia ka safali mai 'i Jerusalem leka ka dao laona fere ki tafau, mulu kai fata sulia na kari abulolae ma na manatalugelae ana ta'ala ki ana na sataku. ⁴⁸ Ma kamulu na ne mulu kai farongo ana ru ne ki. ⁴⁹ Ma nau talaku, nau kai kwatea fua mulu na Anoeru Abu ne Maa nau nia eta fatae ana. Ma mulu kai kwaimakwali 'i Jerusalem, leka na nikilalae fasia 'i langi ka koso mai fafi kamulu.”

⁵⁰ Sui ma nia ka talaida na fasia 'i laona fere baita nai, leka kera ka dao ana fere 'i Betani, ma nia ka taea na 'abana 'i langi, ma ka faleada. ⁵¹ Ma kada nia falea kera ga 'ana 'ua, nia ka fasi kera, ma ka oli na 'ana 'uria 'i langi. ⁵² Ma kera ka fa'initoa, sui kera ka oli na 'ada 'i Jerusalem fainia na

Luk 24:53

120

Luk 24:53

eelea baita. ⁵³Ma ana kada 'oro ki kera to ga 'ada 'i laona
Beu Abu God fuana tangolana God.

Farongoe Lea Ana Fataleka
The New Testament in the Fataleka language of the Solomon
Islands
Niu Testament long langguis Fataleka

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fataleka

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 14 Jul 2021

38b15013-8e25-506e-87f4-209b1cab49c2